159 (28+1), Α' ορθ., ξεχωριστά φύλλα εφ. "Ηπειρωτικού Βήματος" και 2 γραμμάρια και τετράδιο μεγ., χειρ/φο απλό, αρχ. Δ.Μ. Εκ. 35×23

Γιαννιώτικα Διηγήματα

Ο Κουτσογιάννης
στά Γιάννινα

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ • ΑΠΕΙΡΩΤΑΝ

Ὁ Κουτσογιάννης
γιὰ πρώτη φορὰ στὰ Γιάννινα[1]

Ὁ Κουτσογιάννης — Θεὸς σχωρές' τον — εἶταν ὁ ἀγριοπόρωκος τοῦ χωριοῦ, τὸ σκιώρισμα τῶν λόγγων, τῶν λάκκων καὶ τῶν ρουμανιῶν. Εἶχε γίνει εἴκοσι χρονῶν καὶ δὲν ἤξερε τί θὰ εἰπῇ Γιάννινα, ἂν καὶ τὸ χωριό του δὲν ἦταν πλειότερο ἀπὸ ~~ἕξη~~ ὧρες μακρυὰ ἀπ' αὐτὴ τὴν πολιτεία. Ὅλον του τὸν καιρὸ εἴτανε γυρισμένη στὰ λόγγα μὲ τὰ γίδια του καὶ τὰ γιδάρικά του τὰ πρόβατα καὶ ἔβγαινε καθόλου στὸν κόσμο. Σωστὸς ἀγριμάνθρωπος.

Αὐτὴ εἶταν ἡ ζωή του, ἀφότας μικρὸ παιδὶ ἀκόμα, ἑφτὰ-ὀχτὼ χρονῶν, εἶχε βγάλει ἕνα κακὸ βγαλτό, μιὰ μαύρη λούγγα στὸ παραδάγκαζο καὶ κουτσάθηκε.

Ἡ κουτσαμάρα του τὸν ἔκανε νὰ ντρέπεται νὰ φαίνεται στὸ χωριὸ καὶ στὸν κόσμο, γιὰ νὰ μὴ τὸν βλέπουν οἱ χωριανοὶ καὶ τὸν περιγελοῦν, γιὰ νὰ μὴ τὸν βλέπουν τὰ χαμόπαιδα καὶ τὸν φωνάζουν:

— «Γιάνν', Γιάνν', Κουτσογιάνν'!»

γιὰ νὰ μὴ τὸν βλέπουν οἱ νυφάδες καὶ τὸν λυπηθοῦν.

Οἱ δικοί του τοῦ ἐπήγαιναν κάθε μέρα ψωμὶ καὶ προσφάγι στὸ χειμάδι ἢ στὸν λόγγο, καὶ κάθε σαββατόβραδο τὰ σκουτά του γιὰ ν' ἀλλάξῃ καὶ στὸν μῆνα ἢ στοὺς δυὸ μῆνες μιὰ φορά, ἀπὸ ἕνα ζευγάρι φασκιὲς γιὰ τὰ τσαρούχια του, τσαρούχια μὲ λουριά, ποὺ δένονταν ὡς τὸ γόνα.

Ὁ Κουτσογιάννης εἶταν ἕνας ἀπὸ τοὺς πλειὸ ὄμορφους ἄντρες τοῦ τόπου μας κι' ἀπὸ τοὺς πλειὸ γερούς, κι' ἂν καὶ κουτσὸς ἔτρεχε τόσο, ποὺ δὲν τὸν ἔφτανε κανένας γερός, καὶ δὲν τοῦ γλύτωνε γίδι ποὺ νὰ μὴν τὸ πιάσῃ στὴν τρεχάλα. Εἶταν ἀγέρας μοναχός. Λὲς κι' ἡ κουτσαμάρα του τοῦ χε βάλει φτερά.

---

1) Ἔχει μεταφρασθῆ γερμανικὰ στὰ 1901 ἀπὸ τὸν Κάρολο Ντήτεριχ.

Απόφευγε τίς γυναίκες πού πήγαιναν κάθε πρωΐ στό λόγγο νά κόψουν ξύλα, καί δέν ὀρέγονταν νά κουβεντιάση μ' αὐτούς τούς ἀνθρώπους πού ἦταν μ' ἄλλο εἶδος ἀνθρώπους, παρά μέ πιστικούς, μέ χωριανούς του, μέ σπορίτες του, κι' ὅταν τόν ἔπιανε ὁ γλυκός καημός πού αἰσθανόνταν μέσα του τί λεβέντης θά ἦταν, ἄν δέν κουτσαίνονταν, κι' αὐτός ὁ καημός τόν ἔπιανε κάθε μέρα, ἀνέβαινε σέ μιά κοτρορραχούλα κι' ἄρχιζε νά παίζη τήν φλογέρα του, πού ἦταν ἀπό ἀγριοκάλαμο καί δέν τήν ἔβανε στό σελάχι του, ἄν δέν ἔβλεπε τά γίδια του, πού βόσκαγαν ὁλόγυρά του, νά παραιτήσουν τό [illegible], ἀπό τή γλύκα τοῦ ἤχου καί νά γυρίσουν τά μοῦτρα τους πρός αὐτόν.

Ὅταν λαλοῦσε ὁ Κουτσογιάννης τήν φλογέρα τόν ἀφουγκρ~~άζονταν~~ ἐζόνταν ὅσοι βρίσκονταν κοντά του, μέ μεγάλη προσοχή καί κρυφά, γιατί, ~~ὅταν~~ καταλάβαινε ὅτι τόν ἀφουγκριόνταν, ἔκοβε στήν στιγμή τό λάλημα.

Εἶχαν παραλογιστῆ ὅλοι οἱ πιστικοί μέ τή φλογέρα του κι' ἔσκαζαν ἀπό τήν ζήλεια τους. Ἤξεραν ἀναμεταξύ τους καί ὅλος ὁ κόσμος, ὅτι τό λάλημα αὐτό ~~ἐβ~~ ἔκανε, σάν ἀγγελικό, δέν ἦταν τάχα δικό του, ἀλλά εἶχε τάχα ἡ φλογέρα νά λαλάη ἔτσι ὄμορφα, κι' ἀνήκουστα. Ἤξεραν τάχατες ὅτι ἡ φλογέρα λαλοῦσε ἔτσι κι' ὄχι τό στόμα τά δάχτυλα κι' ἡ ψυχή τοῦ Κουτσογιάννη. Φθονερός κόσμος!

Μιά μαγαρισόγρια, χειρότερη ἀπ' ὅλους, ἔλεγε ὅτι ἡ φλογέρα τοῦ Κουτσογιάννη ἦταν τοῦ ἀνθρώπου μιανῆς Ζαϊμᾶς κι' ὅτι τήν εἶχε βρῆ μιά μέρα ὁ Κουτσογιάννης στήν βρύση ὅπου τήν εἶχε λησμονήσει τάχατες ὁ ἄνθρωπος τῆς Ζαϊμᾶς.

Αὐτά ἔλεγε ἡ μαγαρισόγρια, κι' οἱ ἄλλοι, πού δέν μποροῦσαν νά λαλήσουν, σάν τόν Κουτσογιάννη, κι' ἄν δέν εἶναι νά τό πιστέψουν, τό ἀκούσαν μ' εὐχαρίστηση.

Μιά μέρα, τέσσερες-πέντε πιστικοί, χωριανοί καί ξενοχωρίτες ἀπό τόν φθόνο, πού τούς ἔτρωγε τά φυλλοκάρδια, συνεννοοῦνται κι ἐκεῖ πού κοιμόταν ὁ Κουτσογιάννης γλυκά-γλυκά, κάτου ἀπό μιά κοτζάμαδη καί πυκνόφυλλη βαλανιδά, πῆγε ἕνας τους σιγά-σιγά, σάν λαγός, κι ἀνάλαφρα-ἀνάλαφρα, σάν ἴσκιος καί τοῦ τήν ξεσούρε ἀπό τό σελάχι, χωρίς νά τόν καταλάβη καθόλου, κι ἐπειδή δέν ἤθελε κανένας τους ὕστερα νά τήν ἀφήση στόν ἄλλον, γιά νά μήν μαλώσουν καί φανερωθοῦν, ἀποφάσισαν νά τήν τσακίσουν κι ἔτσι τήν ἔκαναν ἀγκίδες!

Ἔπειτα ἀπό αὐτό, ὁ Κουτσογιάννης τό γλυκόφωνο ἀηδόνι τῶν λόγγων, βουβάθηκε, χήρεψε ἀπό τήν ἀγαπημένη του τήν φλογέρα, πού τήν ἔσερνε πάντα μαζί του, σάν χιλιοζηλεμένο ταίρι του, δέκα χρόνια ἀκέρια, παρηγορώντα μ' αὐτήν τ' ἀδικημένα του τά νειάτα, καί τήν ἀδικημένη του τήν λεβεντιά.

Τοὔρθε νά σκάση, τοὔρθε νά σκοτωθῆ ἀπό τό κακό του γιά τόν χαμό τῆς φλογέρας του, καί περπατοῦσε κάθε μέρα μέ τό τουφέκι στά χέρια, γιά νά τύχη κανέναν ἀπό νά τό σκοτώση γιά νά τοῦ πάρη τές φλογέρες του. Ἀλλά δέν εἶναι ποτέ εὔκολο νά σκοτώση κανείς αὐτό, γιατί δέν ζυγώνεται [illegible] χέρα, πετάξ-πετάξ πολύ ψηλά κι ἔχει φωλιά σ' ἀπάτητους γκρεμούς.

Πέρασε ἔτσι τό καλοκαίρι, πέρασε ὁ χινόπωρος, πέρασε κι ὁ χειμώνας καί μόλις ἡ ἄνοιξη μέ τόν Μάη, κι ὁ καημένος ὁ Κουτσογιάννης βρισκόταν ἀκόμα χωρίς φλογέρα! Τά λόγγα κι οἱ ρεματιές εἶχαν βουβαθῆ [illegible] χωρίς τό ξελιγωτό λάλημα τῆς φλογέρας, καί θά φαινόντουσαν τά βόσκαζαν λυπημένα καί ξεπίκραδα.

Χινόπωρα καί χειμώνας χωρίς φλογέρα, κακό, ἀλλά πάλι ὑποφέρεται, ἀλλ' ἄνοιξη καί καλοκαίρι, εἶναι ἀνυπόφορο τό πιστικό, ἄν δέν ἔχει μαζί ἐκεῖ στήν ἐρημιά τοῦ λόγγου τήν φλογέρα του, ἀναχασμιέται, νυστάζει, κοιμᾶται καί χάνει ἀπό κοντά του τά γιδοπρόβατά του. Πιστικός χωρίς φλογέρα εἶναι χαμένο ὄν. Εἶναι σάν ἐκκλησιά χωρίς σήμαντρο, σάν ἀηδόνι χωρίς φωνή, σάν ρεματιά, χωρίς μουρμουρητό, σάν κοπάδι χωρίς κυπροκούδουνα. Ἡ φλογέρα εἶναι ὄρεξη τοῦ πιστικοῦ τόν γεμίζει χαρά κι' εὐφροσύνη, καί τόν κάνει νά στέκεται ἄγρυπνος καί νά συμμαζεύεται ἡ κοπή γύρω του.

Μιά μαγιάτικη Δευτέρα περνοῦσε ὁ ξάδερφός του ὁ Κώστας γιά τά Γιάννινα. Ὁ ξάδερφός του ὁ Κώστας ἦταν ἀπό τό παρακάτω χωριό, τήν Τσερκοβίστα, κι' ὅσοι πᾶν γιά τά Γιάννινα γνωρίζονταν ἀπό μακρυά: ἤ εἶχαν ξύλα φορτωμένα μαζί μέ τά πράγματά τους, ἄν ἦσαν πεζοί, ἤ ἄν ἦταν καβάλλα εἶχαν μιά βελέντζα στρωμένη στό σαμάρι, ἕνα ταγάρι περασμένο στά σκαρβέλια, μιά κάπα δεμένη, ἄν δέν βρέχη καί κάμποσα σακκούλια καί κάμποσες [illegible], κρεμασμένα ὅλα πίσω καί μπροστά στό σαμάρι.

Βλέποντας ὁ Κουτσογιάννης ἀπό μακρυά τόν ξάδερφό του τόν Κώστα νά διαβαίνη βγῆκε παράδρομα καί τοῦ φώναξε:

— Γιά ποῦ ὥρα καλή, ὠρέ Κώστα;

— Γιά τά Γιάννινα!

— Γιά στάσου τσιότσιο.

Στάθηκε ὁ Κώστας καί ὁ Κουτσογιάννης βρέθηκε σέ λίγο πλάι του.

— Καλημέρα Κώστα!

— Πολλά τά ἔτη Γιάννη!

— Δέ μοῦ λές. Μ' ἀγοράζεις μιά φλογέρα.

— Ναί τσιοῦ Γιάννη... Δέν γνωρίζω ἀπό φλογέρες

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ

κι' ἔτσι μπορεῖ νά σοῦ ἀγοράσω. Μπορεῖ νά μήν σοῦ ἀρέση ἐκείνη πού θά σ' ἀγοράσω ἐγώ. Τό καλύτερο εἶναι νά πᾶς κάμμιά μέρα στά Γιάννινα ν' ἀγοράσης μόνος σου ὅ,τι λογῆς φλογέρα θέλει ἡ καρδιά σου.

— Τότε ἀφοῦ ν' ἀποφασίσω νά ἔρθης μαζί μου, καλά τό λέγει σου...

— Νοικοκύρης εἶσαι... ὅπως θές.

— Μέ παίρνς μαζί σου;

— Σέ παίρνω, λέει... Ὄρεξη νάχης.

Ὁ Κουτσογιάννης ἀποφάσισε νά πάη τό ταξίδι κι' τά Γιάννινα, ξέλαμψε ἀπό χαρά τό πρόσωπό του κι' εἶπε μέ ξαποφασιά, σάν ν' ἀποφάσισε μεγάλο πράγμα:

— Ὅμορφα κι' ὅτι, εἶπε ὁ Θεός!

Καί λέγοντας αὐτά τράβηξε μπροστά.

Ὁ δρόμος γιά τά Γιάννινα περνοῦσε ~~μέσα~~ ἀπό τό χωριό τοῦ Κουτσογιάννη καί μάλιστα μπροστά ἀπό τό σπίτι του. Φθάνοντας μπροστά στό σπίτι του ὁ Κουτσογιάννης φώναξε τήν μάννα του ἀπ' ἔξω μέ βροντερή φωνή:

— Ὠρ' μάννα! Ὠρ' μάννα!

Ὄρσε

Ἀποκρίθηκε ἡ μάννα του ἀπό μέσα καί στήν στιγμή βγῆκε ξαφνισμένη στήν ἐξώθυρα.

— Τά καλά μέ τά σκολιά!

Αὐτή εἶπε μέ μεγάλη βία.

— Σέ καλό σου παιδάκι μου! (Τοῦ εἶπε ἡ μάννα του μέ μεγάλη ἀπορία πού τόν ἔβλεπε ἀπροσδόκητα μέρα μεσημέρι στό χωριό) Τί τρέχει; Τί ἔλαχε ἄλλο;

— Θά πάω στά Γιάννινα ν' ἀγοράσω φλογέρα... θά πάω μέ τόν Κώστα...

Κι' ἐκεῖ ἡ μάννα του ἄνοιγε τήν κασέλα γιά νά τοῦ βγάλη τά καλά τοῦ τά σκολιά, ὁ Κουτσογιάννης ἔλεγε χαρούμενα:

— Ἐγώ, πού λές μάννα θά πάω μέ τό θέλημα τοῦ Θεοῦ στά Γιάννινα κι' αὔριο θά εἶμαι ἐδῶ... ὅσο πού θά ἔλθω νά πάη ὁ Παῦλος στά σφαχτά...

Ὁ Παῦλος ἦταν ὁ μεγαλύτερος ἀδελφός του, πού εἶχε κι' ἔργο τό ξωχάρι.

Σέ μιά στιγμή ἄλλαξε ὁ Κουτσογιάννης, συγυρίστηκε, πῆρε καί πενήντα γρόσια ἀπό τή μάννα του, γιατί αὐτή κυβερνοῦσε τό σπίτι, ἀφότου εἶχε πεθάνει ὁ ἄνδρας της, κι' ἔτσι ξεκίνησε κάνοντας τόν σταυρό του, σά νά ξεκινοῦσε γιά κάννα μεγάλο ταξίδι.

Ὡς ἕνα διάσελμα, ἔξω ἀπό τό χωριό, τόν ἀκολούθησε κι ἡ μάννα του, κάνοντας τό σταυρό της σταυρίζοντας καί λέγοντας:

— Ὥρα σου καλή παιδάκι μου! Ὥρα σου καλή! Νά σέ ξαναϊδῶ καί γαμπρό νά δώση ὁ Θεός!

Βλέποντας ὁ Κουτσογιάννης νά τόν ἀκολουθάη ἡ μάννα του περισσότερο ἀπ' ὅτι ἔπρεπε γιά ἕνα ταξίδι στά Γιάννινα, γύρισε καί τῆς εἶπε:

— Γύρνα πίσω καί μήν χολοσκάζης! Αὔριο θά εἶμαι ἐδῶ, σοῦ εἶπα. Μόνον τά σφαχτά καί τά μάτια σας ὥσπου νά γυρίσω!

Ὁ Κουτσογιάννης μέ τόν ξάδερφό του τόν Κώστα ξεκίνησαν κι ἡ μάννα του γύρισε σταυροκοπῶντας καί μουρμουρίζοντας:

— Ὥρα του καλή του Γιάννη μου! Ὥρα του καλή! Καλό του τό ξεκίνημα. Καί γαμπρό νά τόν ξαναϊδῶ.

Σ' ὅλον τόν δρόμο δέν περπατοῦσε [illegible] ὁ Κουτσογιάννης... πετοῦσε.

Μεγάλη χαρά τόν εἶχε πιάσει πού βγῆκε ἔξω ἀπό τά σύνορα τοῦ χωριοῦ του, κι ἔτρεχε νά ἰδῆ τά Γιάννινα τήν περίφημη πολιτεία, πού ἦταν καλύτερη κι ἀπό τήν Βενετιά κι ἀπό τήν Πόλη(1). Τοῦ δίνε φτερά τά Γιάννινα πού τοῦ ἦταν χρυσό ὄνειρο, κι αὐτό ἄκουε ἀπό τά μικρά του χρόνια ὅτι εἶναι πολιτεία κι ὄχι χωριό. Τί εἶχε ἀπό ὅλα τά πράγματα τοῦ Κόσμου, ἀλλά δέν μποροῦσε νά τό χωρέση ὁ νοῦς του τί λογιῶν εἶναι ἡ πολιτεία. Χωριά εἶχε ἰδεῖ ὡς ἀρνάκια, καμμιά δωδεκαριά καί περισσότερα πού εἶναι γύρω στό χωριό του, ἀλλά δέν μποροῦσε νά καταλάβη τί πρᾶγμα καί πῶς εἶναι ἡ πολιτεία. Ἐκεῖνο μονάχα, πού ἤξερε ἀκριβῶς γιά τά Γιάννινα, ἦταν ὅτι βρίσκονταν ἐκεῖ καί τοῦ πουλιοῦ τό γάλα κι ὅτι πουλοῦσαν κι ἀγόραζαν ἐκεῖ ὁ κόσμος. Τσ' ἔλεγαν τά ἤξερε καλά τά πράγματα ἀπό κουτέλες καί μοσχομύριστα καί πάντα ἤθελε νά ἰδῆ καί μέ τά μάτια του, νά τά χορτάση, καί νά μήν ἀνοίγη τό στόμα του σάν χάχας, ὅταν μιλοῦσε κανείς γιά τά Γιάννενα, πού τήν ἐθεωροῦσε κι τήν μόνη πόλη τοῦ Κόσμου, γιατί δέν ἔφταναν παραπέρα οἱ γεωγραφικές του γνώσεις.

Ἄν ὁ Κουτσογιάννης ἤξερε τό δρόμο μέ τήν δύναμη πού εἶχε στό περπάτημα, ἦταν ἱκανός νά πάη στά Γιάννινα ὄχι σέ ἕξη ὧρες πού ἀπέχουν ἀπό τό χωριό του, ἀλλά σέ δύο μονάχα! Ἄρχισε νά χαράζη μπροστά, ἀλλά φοβοῦνταν μήν ξεστρατίσῃ καί χαθῆ, κι ἔτσι σταματοῦσε κάθε λίγο καί λιγάκι, νά καρτεράῃ τόν ξάδερφό του τόν Κώστα, πώρχονταν ἀπό πίσω ἀγάργα-ἀγάργα, καβάλλα στ' ἀδύνατο μουλάρι του.

---

(1) Ἕνας Ἠπειρώτης ὅταν γύρισε στά Γιάννινα εἶπε: Πῆγα καί στήν Πόλη καί στήν Βενετιά, ἀλλά σάν τά Γιάννινα ἀλλοῦ (= δέν εἶδα)

— Μωρέ, χτύπα το τό [illegible]! (τοῦ φώναζε ὁ Γιάννης τοῦ Κώστα), γιά φτάσωμε καμμιά φορά στά Γιάννινα!

Ἀλλ' ὁ Κώστας, ἄνθρωπος πού εἶχε πηγαιμένη πολλές φορές καί πρωτύτερα στά Γιάννινα καί δέν εἶχε καμμιά περιέργεια νά τά ἰδῆ τό γληγορώτερο, δέν ἤθελε νά χαλάσῃ τήν ζαχαρένια τοῦ μουλαριοῦ του, κι ὅσο στενοχωριόνταν κι [illegible] ὁ Κουτσογιάννης, τόσο αὐτός πήγαινε ζοῦχα ζοῦχα, χωρίς καμμιά βία.

Εἶταν μεσημέρι, ὅταν ζυγῶσαν στήν «Προσκύνηση». «Προσκύνηση» λέγεται μιά ραχούλα, ἕνα λεφτά τῆς ὥρας ἀκιά τῆς Πλακιᾶς, ἀπ' ὅπου φαίνεται ἡ λίμνη, τό κάστρο κι ἕνα κομμάτι τοῦ Γιαννινοῦ. Λέγεται «Προσκύνηση», γιατί ἀπ' αὐτοῦ φαίνονταν ὁ χρυσομέναμος σταυρός τοῦ Μοναστηριοῦ τοῦ Ἀϊ-Γιάννη, πούναι σήμερα τζαμί τοῦ Ἀσλάν πασᾶ, καί σταυροκοπιόνταν ὁ κόσμος, πώρχονταν ἀπό τά χωριά στήν πολιτεία. Ἀλλ' ἄλλοι λέν — κι αὐτό δέν εἶναι ἀληθινό — ὅτι, ὅταν πρωτοῆρθαν οἱ Τοῦρκοι (1430) νά καταχτήσουν τά Γιάννινα, σ' αὐτό τό μέρος τάχα εἶχαν βγῆ νά τούς ὑποδεχτοῦν οἱ ἀρχόντοι οἱ Γιαννιῶτες καί τούς προσκύνησαν, καί γι' αὐτό λέγεται «Προσκύνηση».

Ἀπ' ἐκεῖ ἀντίκρυσε γιά πρώτη φορά κι ὁ Κουτσογιάννης τά Γιάννινα καί στήν στιγμή ~~ἔμεινε~~ μέ τό στόμα ἀνοιχτό ἀπό τήν [illegible] τήν ὀμορφιά τῆς ~~[illegible]~~ πανώριας πολιτείας, πού ξετυλίγονταν μπροστά του σάν μαγικός καθρέφτης. Στρωτά μπροστά ἡ λίμνη μέ τά ζάφειρα νερά της σάν ἀστραφτερός καθρέφτης, μέσα της ὁ καταγάλανος οὐρανός, μέ τό λαμπροήλιο του, καί τά κατάσπρα σύννεφά του, μέ τόν [illegible] πού καθρεφτίζονταν βουνά τό Μιτσικέλι, ὁ Δρίσκος καί τά [illegible] τους, τούς βράχους τους, τίς ράχες τους καί τά ζουμπούρια καί τά βραχοχτίσματα τό [illegible] κάστρο μέ τούς πύργους του καί τά [illegible] του, μέ τά [illegible] του, καί τά τζαμιά του, μεγάλα-μικρά, κι οἱ [illegible] του, δεξιά κι ἡ πολιτεία σάν ποιμενικό [illegible] [illegible], σάν μικρό βουνό, μέ τά [illegible] κι ἀγραφα [illegible] τῆς ἡ πολιτεία, ὅλες [illegible] σάν [illegible] μέ τίς [illegible] καί μέ τούς πανύψηλους κι ἀψηλούς [illegible] μιναρέδες ποὺ ξεκοιλιάζουν τ' ἀγγέλου, σὰν γιγάντιες λόγχες.

Σ' αὐτὸ τὸ ἀπροσδόκητο καὶ παράδοξο θέαμα, ὁ Κουτσογιάννης τἄχασε, τρόμαξε, φοβήθηκε, γόμωσε κι' ἀνατριχίασε· τοῦ γύρισε τὸ μυαλό του σὰν σβούρα καὶ μιὰ μαυρίλα νὰ σκεπάζῃ ὅραση, σηκώθηκε καταζή με μιὰ μιλίτσα τοῦ σκύλου ἀρπαγιά, ἔχοντας τὶς πλάτες πρὸς τὴ λίμνη καὶ τὰ μοῦτρα πρὸς τὸν Κώστα, τρέχοντας.

— Τί ἔπαθες αὐτοῦ μωρέ;

Τοῦ εἶπε ὁ Κώστας σὰν ζύγωσε.

Ὁ Κουτσογιάννης μὲ τὴ φωνή του σβησμένη καὶ τρέμοντας ἀπὸ τὸ φόβο του, τοῦ ἀποκρίθηκε σιγαλά-σιγαλά.

— Στάσου τσιόπο, ἀδερφούλη μου! Μὴ φεύγῃς; ὅσο νὰ σὲ ρωτήσω.

— Τί ἔχεις κι' ἔγινες ἔτσι κίτρινος σὰν φλουρί; Μὴ σοῦ γένηκε τίποτα ἄξαφνα;

— Μὴ νὰ ξέρω κι' ἐγώ, ἀδερφούλη μου, τί ἔχω; Εἶδα μπροστά μου ἕνα σωρὸ ξωτικά, ἀνεμοφαντάσματα... ξέρω κι' ἐγὼ τί εἶναι;

Ὁ Κώστας ἄρχισε νὰ στενοχωριέται κι' ὁ Κουτσογιάννης ἐξακολούθησε νὰ τοῦ λέγῃ σιγαλά-σιγαλά...

— Δὲν εἶχαν ἰδῆ ἄλλη φορὰ τὰ μάτια μου τέτοια πράματα!...

— Τί εἶδες μωρὲ χαμένε, καὶ ξεγελάστηκες ἔτσι;

— Ἐσὺ δὲν βλέπεις τώρα τίποτε;

— Τί νὰ ἰδῶ, μωρέ;

— Ὅ,τι εἶδα κι' ἐγώ!

— Τί εἶδες ἐσὺ ποὺ νὰ δῇ κι' ὁ ἀδερφός!

— Γιὰ κύτταξε ἴσα-πέρα γιὰ νὰ ἰδῇς. Ἂν ἀπ' ἐδῶ ποὺ μου δείχνουν τὰ βλέπεις τώρα, μπορεῖ νὰ ξαφανίστηκαν.

Καὶ λέγοντας αὐτὰ ἐξακολουθοῦσε νἄχῃ γυρισμένα τὰ μοῦτρα του πρὸς τὸν κάμπο καὶ τὶς πλάτες πρὸς τὰ Γιάννινα, γιὰ νὰ μὴν τὰ βλέπῃ κι' ἔτρεμε ὁλόσωμος ἀπὸ τὸ φόβο του.

— Νά, κύτταξα καὶ δὲν βλέπω τίποτε. Δὲν βλέπω κανένα ξωτικό μὰ καὶ κανένα ἀνεμοφάντασμα!

— Δὲν βλέπεις τίποτε, ἔ; Δὲν βλέπεις ἐκεῖ μεγάλα καθρέφτη μπροστά σου; Δὲν βλέπεις καὶ ἄλλα σὰν φαρμάκια, ποὺ δὲν μπορεῖς νὰ τὰ παραβλέπω. Δὲν βλέπεις ἕνα μεγάλο στὸ ζύβανο;

— Αὐτὰ ἔ, μωρὲ χαμένε, τὸ κάστρο καὶ τὰ Γιάννινα!

— Τὰ Γιάννινα! (ξεφώνησε ὁ Κουτσογιάννης) Τὰ Γιάννινα! Ἀλήθεια, ἀδερφούλη, τὰ Γιάννινα; Τὰ Γιάννινα εἶναι αὐτὰ ποὺ εἶδα. Δὲν εἶναι ξωτικά; Δὲν εἶναι σταθερά; Ὤχ! Ὤχ! καλὴ μέρα μου!

— Τά Γιάννινα εἶναι μρέ, μιρ χαμένε, τά Γιάννινα!

Ἀκούοντας ὁ Κουτσογιάννης τ' ὄνομα, ποῦ εἶχε ἰδῇ, δέν εἶχαν φαντάσματα κι' [illegible], κι δέν εἶχε λόγο νά φοβηθῇ, σηκώθηκε ἀμέσως ἀπάνω ὀρθό σάν γερό καί κακά, γύρισε πρός τήν πόλι, καί τ' ἔρριξε τό βλέμμα του ἀσάλευτο της, [illegible] [illegible] μέ τό ζερβί του χέρι, ὕστερα μέ τό δεξί ἕνα σταυρό ποῦ τ' ἤξερε μονάχα του.

— Τά Γιάννινα εἶν' αὐτά, Παναγία μου! Τά Γιάννινα εἶναι αὐτά Θεέ μου! Νάι! Νάι! τί πολιτεία ποῦ εἶναι τά Γιάννινα! Χρειάζεται νά 'χῃ κανείς τέσσερα μάτια [illegible] καί πάλι δέν τά χορταίνει!

Γυρίζοντας ὕστερα πρός τόν Κώτα τόν ρώτησε:

— Τ' εἶν' αὐτό, ποῦ λάμπει σάν μεγάλος καθρέφτης; ~~Ἀπ' ὧν~~ εἶναι ποτάμι; Γιατί δέν τρέχει, ἄν εἶναι ποτάμι;

— Αὐτό εἶναι λίμνη...

— Τί θά πῇ λίμνη;

— Πολύυυυ νερό, μεγααααάλη γούρνα.

— Αὐτή εἶναι ἡ λίμνη, ποῦ λέν; Νάι! Νάι, τί ὄμορφη εἶναι! Κι ὅσο ποῦ [illegible] χεται κι ἡ [illegible]

— Νά, αὐτοῦ βγαίνει κι' αὐτοῦ χωνεύει τό ψηλότερο, τ' ἄλλο χωνεύει παραπέρα. Αὐτοῦ μέσα πνίξε ὁ σκύλος, ὁ Ἀλῆ-πασιάς τίς δεκαεφτά ἀρχόντισσες μέ τήν Κυρά-Φροσύνη.

— Κι' αὐτό τό μεγαααααάλο, ποῦναι σάν μαντρί, κι' ἔχει γύρα-γύρα ψηλούς τοίχους, ἀλλ' γιά φράχτη, τί εἶναι;

— Αὐτό εἶναι τό Κάστρο τοῦ Γιαννίνου. Αὐτοῦ μέσα εἶναι τά κανόνια, ὁ στρατός, οἱ φυλακές μέ τούς φυλακισμένους. Κι' αὐτοῦ πολεμοῦσε τρία χρόνια ὁ Ἀλῆ-πασιάς μέ τόν Σουλτάνο.

— Νάι! Νάι! τί μεγάλο, ποῦ εἶναι τό [illegible]

— Ἄν ἦταν μαντρί, μρέ Κώτα, πόσες χιλιάδες γιδοπρόβατα θά χωροῦσαν μέσα! Δέν θά χρειάζονταν καθόλου σκυλιά, γιατί ὁ λύκος κι' οἱ κλέφτες θά χρειάζονταν νά γένουν πετούμενα γιά νά φάν ἕνα ζώον. Κι' αὐτά τά [illegible] τά σουβλιά, ποῦναι δέκα φορές ψηλότερα ἀπ' ὅσο τά σπίτια, τί εἶναι;

— Αὐτά εἶναι τζαμιά... [illegible] τῆς Τουρκοσύνης. Αὐτό τό ψηλό, ποῦ φαίνεται, σάν στρογγυλή ἐξέδρα, ἀνεβαίνει ὁ Χότζας καί διαβάζει.

— Τί 'ν' αὐτό ὁ Χότζας;

— Εἶναι ὁ Τουρκόπαπας.

— Νάι! Νάι! Τί ψηλά ποῦναι τ' ἀλήθεια! Κι' ἐκεῖνο τό ψηλότερο τό σπίτι, ποῦναι ψηλότερο ἀπ' ὅλα τ' ἄλλα, τί εἶναι;

— Αὐτό εἶναι τό νερό!... Αὐτοῦ μέσα κάθεται ὁ πασάς, κι αὐτοῦ μαζώνει τούς μεγάλους καί κάνει συμβούλιο.

— Μπά! Μπά! τό μεγάλο σ' τό γιαλό πού εἶδα, τό [illegible]!...

[illegible] ἀπ' ὅλα αὐτά τά [illegible] ξενύχτησαν για μένα, ποῦ Κώτσα [illegible] νά τόν [illegible] τόν εἶπε:

— Δέ μοῦ λές, ὡρέ ὄρνιο, ἀπ' τά Γιάννινα σπούδαξες ἐσύ; Μωρέ, [illegible], ποῦ ἦρθες νά μήν [illegible] τή ράχη σου.

— Νά σοῦ εἰπῶ τήν [illegible], Κώτσα, (τοῦ ἀποκρίθηκε ὁ Κολοσγιάννης) Μοῦ [illegible], [illegible] ἅμα εἶδα (ὅ)λα αὐτά τά πράγματα... Ἀγράμματος ἄνθρωπος καθώς... Χάχαχαχαχά!

Καί ξεκαρδίστηκε στά γέλια ὁ Κολοσγιάννης μέ τό [illegible] του.

— Δέν λές καί ἐσύ [illegible] [illegible], παρά λές πώς εἶσαι ἄμαθος.

(τοῦ [illegible] ὁ Κώτσας μήν μπορώντας νά [illegible] τά γέλια του. [illegible] [illegible] για τήν [illegible] [illegible] [illegible], ὁ Κώτσας [illegible] καί ὁ Κολοσγιάννης [illegible] μέ μόνη τή διαφορά, ὅτι τώρα ὁ Κολοσγιάννης δέν [illegible] [illegible] [illegible] (ἀλ)λά [illegible], γιατί [illegible] καθώς τότε καί [illegible] καί ξανοιγόταν μέ ὅλ[α] [illegible] γιά πρώτη φορά τά μάτια του καί [illegible].

Δέν εἶχαν [illegible] ἀκόμα [illegible] ὅταν ὁ Κολοσγιάννης [illegible] [illegible], σάν νά τόν εἶχε [illegible] [illegible].)

— Ἀδερφάκη Κώτσα! Τί θάμα εἶν' αὐτό;

— Ποιό, ὡρέ;

(τοῦ ἀποκρίθηκε ὁ Κώτσας)

— Τί [illegible] εἶν' [illegible] ποῦ [illegible] [illegible] στό νερό; Πουλί εἶναι;

Ἦταν μιά βάρκα, πού 'χε ξεκινήσει ἀπό τό Κάστρο καί [illegible] [illegible] τσάκα-τσάκα [illegible], σάν [illegible] [illegible], γιά τό Νησί.

— Βάρκα εἶν', ὡρέ [illegible]...

(τοῦ εἶπε ὁ Κώτσας)

— Τί [illegible] εἶν' ἡ βάρκα; Ξυλένιο εἶναι;

— Χάχαχαχαχαααααααά!

Ξεκαρδίστηκε ὁ Κώτσας ἀπό τά γέλια [illegible] [illegible] [illegible].

— Ἔρμε [illegible]! Τί [illegible] [illegible] [illegible] στά Γιάννινα καί δέν [illegible].

Ἄκουσε τά λόγια αὐτά ὁ Κολοσγιάννης εἶπε [illegible] τοῦ Κώτσα:

— Γιατί γένεσαι [illegible], ὡρέ Κώτσα; Δέν ξέρει ὁ [illegible] καί σε [illegible]! Γιατί μέ [illegible] ἐσύ; [illegible] [illegible] [illegible] ἄλλη φορά στά Γιάννινα καί [illegible] τά τά ξέρω ὅλα ὅσα [illegible]; [illegible]

Ξέρεις αυτά, όταν γυρίσεις εδώ πέρα.

Ο Κώτας κατάλαβε τ' αστείο του, σκάρωσε το μουστάκι και του είπε ήμερα:

— Η βάρκα είναι ένα μεγαλούτσικο σκαφίδι, κι είν' ξύλο που στέκεται ψηλά στο νερό. Έχει απ' το 'να κοντάρι κι από τ' άλλο δυο κουπιά, έχει μακριά φτυάρια, περασμένα σε δυο θηλιές και μ' αυτά τα σπρώχνει ο βαρκάρης απάνω στο νερό, κι αυτή κολυμπάει και φεύγει, σαν πάπια.

— Κι είναι βαθιά η λίμνη;

— Πως, σαράντα οργυιές...

— Δεν μπαίνω εγώ, ωρέ γιε μου, μέσα σ' αυτό το [illegible], που το λεν βάρκα, κι ας μου χάριζαν δέκα χιλιάδες μαλλιοπρόβατα μ' όλους τους τσοπάνηδες, τα σκυλιά και τα καρδάρια τους!

Και λέγοντας αυτά έφτυσε τρεις φορές στην [illegible] κι ξορκίστηκε και σταυροκοπήθηκε.

Έφτασαν στο κομμέρκι.

Κομμέρκι λέγεται στα Γιάννινα ο σταθμός του δημοσίου φόρου.

Φώναξε ο κομμερκιάρης Αρβανίτης κατά τον τρόπο, που μιλούσε ο Αρβανίτης τα ρωμαίικα.

— Πω! τι είναι, ωρέ, στα σακούλια!

— Δεν έχουμε, αγά μου, τίποτε!

Απολογήθηκε τρανικά ο Κώτας.

— Πω, εγώ ξέρω τι είναι...

— Έλα να χαρείς, αγά μου...

Κατέβηκε ο κομμερκιάρης από το καθισμά του κι άρχισε να ψάχνει τα σακούλια, και βλέποντας ότι δεν είχε τίποτα ο Κώτας να τον εγκαρδιώση, με καμμιά εικοσάρα του είπε με θυμό:

— Για να κατεβαίνεις, ωρέ πάλι, να ξεσαμαρώσουμε το μουλάρι. Μπορεί και να 'χεις [illegible] μες στο σαμάρι.

Τότε, για να γλυτώσει ο Κώτας από τα γράμματα του κομμερκιάρη, του είπε:

— Άκου, αγά μου, μη με [illegible]! Δεν είμαι κανα κλέφτης εγώ, για να 'χω τέτοιο πράμα. Πάρε μια εικοσάρα για τον κόπο σου κι άφσε με γλήγορα.

Και του 'δωσε μια εικοσάρα.

Πέρασε ὁ κομμερκιάρης τήν [illegible], εἶπε στόν Κώστα, χαρούμενη;

— Ναί, ἦρθε κι ὅλας, ὥρα νεκρή, καί μοῦ σκέπασε μέ τά μέρια [illegible], σάν τό φίδι. Ἄϊντε μέρα, ὥρα καλή! δέν ἔχεις [illegible].

Χάϊδεψε ὁ Κώστας τό μουλάρι του, κι ἀμέσως ἀπό κοντά ὁ Καλογιάννης, κι ὅταν ξεμακρύνθηκαν λίγο ἀπό τό κομμερκιάρη, τόν ρώτησε ὁ Καλογιάννης περίφοβος:

— Τί λογῆς εἶναι αὐτός, Κώστα;

— Κομμερκιάρης...

— Γιατί χώνει στά σακκούλια κι ἤθελε νά ξεσαμαρώσει τό μουλάρι;

— Γιά νά βρῆ τί κουβαλᾶ νά τά πάρη.

— Δέν τοῦ τά ἔδινες, λοιπόν, ἀπό πρίν.

Σέ λίγο μπῆκαν στά Γιάννινα.

Ἐκεῖ κάπου στό ἔμπα τῆς πολιτείας, στή ρίζα ἑνός τοίχου, ἦταν μιά Ἀράπισσα, ἡ περίφημη Ζαρά, πού κοιμόταν χειμώνα-καλοκαίρι, μέσα σέ μιά μεγάλη κασέλλα, καί ζοῦσε, διακονεύοντας ἀπό τούς χωρικούς πού ἔρχονταν στά Γιάννινα, γιατί ἀπό τόν καιρό πού τῆς εἶχε πεθάνει τό μόνο της παιδί, τῆς εἶχε λείψει κάθε πόρος ζωῆς. Ἀλλά τό διακόνι της, δέν ἦταν παρακαλεστικό, ὅπως εἶναι ὅλων τῶν διακονιαραίων, ἀλλά ἀναγκαστικό, σάν εἶδος φορολογίας καί πολλοί ἀπ' αὐτούς χωρικοί πού φοβόνταν κι τῆς Τούρκισσα, κι τῆς Ἀράπισσα καί περισσότερο τῆς Ἀράπισσας, μ' ἐκεῖνο τό ξεραμένο κορμί της, τό [illegible] ἀνάστημά της, τό κατάμαυρο πρόσωπό της, τά [illegible] της, τά χοντρά χείλια της, τά [illegible] μάτια της καί τά μακρουλά χέρια της πού εἶχαν τό [illegible] με κάθε [illegible]. Καί φοβόνταν οἱ χωρικοί σάν νά ἦταν αὐτή κανένα ἀνθρωποφάγο θηριό καί τῆς πετοῦσαν ἀπό ἕνα ὄβολο, μικρό [illegible] οἱ χωριάτες [illegible] δυό παράδες ἤ τό πολύ μιά πεντάρα [illegible]. Αὐτή ἡ Ἀράπισσα, ἡ Ζαρά εἶναι ὁ φόβος καί ὁ τρόμος τῶν παιδιῶν πού γύριζαν φόρτωμα στῆς μάννας του, ἤ τοῦ πατερούλη του κάτας χρόνους καί ἔστελνε τά περίσσευμα Γιάννινα, γιατί τούς ἔλεγαν πολλοί, γιά νά ξεφορτώσουν τήν παιδική ἐπιθυμία.

— Σέ παίρνω στά Γιάννινα, ἀλλά στέκει στό ἔμπα τῆς πόρτας ἡ Ἀράπισσα ἡ Ζαρά, πού εἶναι μαύρη, σάν καπνός, [illegible] σέ ἰδῇ, ἔρχεται ἀμέσως καί κυνηγᾶ τόν κακομοίρη [illegible] καί σέ ἐ-[illegible] νά τῆς τό φιλήσῃ...

Κι ὅλα τά παιδάκια καί παιδιά ἀναγκάζονταν νά ξυπνήσουν ἀπό τοῦ χρυσό τους ὄνειρο, τό νά πᾶν νά ἰδοῦν τά πανέμορφα Γιάννινα...

Ἤξερε ὁ Κοτσογιάννης αὐτόν τόν μύθο ἀπό τά μικράτα του καί πίστευε ὅτι [illegible] τά Γιάννινα [illegible] καί [illegible] ὄχι μέ τήν Ἀράπισσα τήν Ζαρά, ἀλλά τόν εἶχε τρελάνει τόσο ἡ ἐπιθυμία του νά ἀκούσῃ τήν φλογέρα, ὥστε δέν τό σκέφτηκε καθόλου καί [illegible] στά Γιάννινα, προχωροῦσε, μπροστά ὁ Κώστας καβάλλα [illegible] καί [illegible] μπροστά ἀπό τήν Ἀράπισσα, [illegible] πρώτη φορά βλέποντας μαῦρον ἄνθρωπο, τρόμαξε, καί [illegible] ἀπό τήν ἄλλη μεριά τοῦ [illegible] εἶπε τοῦ Κώστα μέ [illegible] φωνή!

— [illegible] ὁ καρβουνιασμένος, Κώστα μου, [illegible] μου.

— Αὐτή εἶναι ἡ Ἀράπισσα ἡ Ζαρά!

— Ἡ Ἀράπισσα! Οὔ! φουρτούνια μου καί χαλάσια μου! Πῶς θά γλιτώσω τώρα, Κώστα μου! ὁ καημένος.

— Σώπα... τοῦ εἶπε ὁ Κώστας πονηρά, βάζοντας μέ [illegible] τά χέρια του. Σώπα τόσο, πού καί μένα φαίνεται [illegible] μου καί σέ [illegible]...

Σώπασε, ὁ Κοτσογιάννης, σφίγγοντας ξερβιά τοῦ [illegible] κι ὁ Κώστας ἔρριξε ἕνα ὀβολό στήν Ζαρά, [illegible] τό [illegible], κι ἔτσι [illegible] ἀπό τήν Ζαρά, ἔστριψαν [illegible] στό [illegible] μέσα στά Γιάννινα. Κόσμος πολύς [illegible] πέρα-δῶθε. Βλέποντας ὁ Κοτσογιάννης τό πλῆθος αὐτό, πού δέν εἶχε ἰδεῖ ἄλλη φορά στήν ζωή του, μέ τῆς [illegible] φορετσίνες του, για τα μαλλιά του: γούνες, τζουματέδες, λουλακάδες, παλισάρια, λιμοσαλέδες, φραγκίζικα, ξεφώνισε:

— Ούι μάννα μου, άρχοντο!

Νομίζοντας ότι, κάθε άνθρωπος, που δεν φόραε σεγκούνια ή φουστανέλλες, ήταν άρχοντας χωρίς άλλο!...

Όταν μπήκε στο πλήθος άρχισε να καλημεράη δεξιά και ζερβιά, φέρνοντας το δεξί του χέρι στα στήθια του, σ' ένδειξη μεγάλου σεβασμού:

— Καλ' μέρα! Καλ' μέρα! Καλ' μέρα.

Αλλά κανένας δεν τον απολογιώνταν:

— «Καλή σου ημέρα!»

ή

— «Πολλά τα έτη»

αλλά τραβούσαν όλοι στην δουλειά τους, χωρίς να τον προσέχουν.

Τότε ο Κοντογιάννης, καλημερώντας — καλημερώντας και μη λαβαίνοντας απόκριση, θύμωσε και μουτζώνοντας με τα δυο του χέρια όλον εκείνον τον κόσμον, που ανακατεύονταν, σαν μελίσσι, ξεφώνισε:

— Ού! στο δάολο, παλιανθρώποι! άς είστε κι άρχοντοι! Και δέκα χιλιάδες γιδοπρόβατα να έχατε στο μαντρί, καθένας σας, πάλε δεν θα έχατε τόσο σηκωμένη τη μύτη, και θα καταδεχόσταν ν' απολογηθήτε στην καλημέρα του θεού! Ούι να μου χαθήτε!

Βλέποντας κι ακούοντας αυτά ο Κώτσας, τον φώναξε με θυμό:

— Γιάννη! Γιάννο! Ωρέ Γιάννη!

Ο Κοντογιάννης ξακολουθούσε να βρίζη ακόμα στο θυμό του, σαν να μην τον άκουσε τον Κώτσα, λέγοντας:

— Ωρέ έχω καλημερίσει και καλημερήσει ανθρώπους τσελιγκάδες βαρβάτους, με δυο χιλιάδες, με τρεις, με τέσσερες, με πέντε, μ' έξι, με δέκα χιλιάδες γιδοπρόβατα και ποτέ δεν μ' αρνήθηκαν την καλημέρα. Έχω καλημερήσει Σιμάκο, Μέτζα, Τζίμα, Γάγκα, Μπάρδα, κι όλα τα Βλαχοχώρια, που λογιούνται σπουδαίοι! Καλή σου ημέρα, και πολλά τα έτη, κι εσείς οι κ......

— Ὠρέ Γιάνν'! ὠρέ Γιάνν'!

Φώναζε σημαδεύοντας ὁ καημένος ὁ Κιῦλα ψηλά ἀπό τό [illegible], ἀλλά ποῦ νά βάλη αὐτί ὁ Κολοσγιάννης!

Κάποια ἐδώ ἔγνοια τον ἀπασχολεῖται;

— Ἔ! ὠρέ τί θέλεις;

— Ξ'ὅσα λίγο γαλα-ο-λό, καημένε! τ' εἶ φταίει ὁ Κόσμος καί τούς βρίζεις; Δέν λές ὅτι, σοῦ τή βρέχει καί κανένας.

— Γιατί δέν ἀκουμπ[illegible] στήν καμπούρα μου;

— Γλέπεις τ' [illegible] ἐκεῖ ἐδῶ πέρα;

— Καί σάν τί εἶναι;

— Ἔχει λογαριασμό! Ἀπόψε αὐτός ὁ Κόσμος χαιρετοῦσαν τό ἕνα κι τ' ἄλλο ποῦ ἀπαντοῦσαν στό δρόμο, τώρα δέν κάνουν ἄλλη δουλειά, παρά νά χαιρετοῦν ἀπό τό πρωΐ ὡς τό βράδυ...

Σώπασε ὁ Κολοσγιάννης, ἀλλά κοίταξε ἄγρια-ἄγρια ὅλους τούς ἀνθρώπους, ποῦ ἀπέδαβαιναν, σά νά ἤθελε νά τούς φάγη μέ τά μάτια, ἤ νά τούς πιάση μέ τήν [illegible] του καί νά τούς στοιβάζη στήν ράχη του.

Ἐκεῖ, ποῦ ὅσο ἤμπαιναν πρός τά μέσα τῆς πολιτείας, ἕνας Χότζας σάν ἄνθρωπο [illegible] ἄρχισε ἐξαφνα τό [illegible] ψηλά σ' ἕνα μιναρέ, καί νά ψάλλη τήν προσευχή του.

— Ἀλάαααχ...

Ξε[illegible] ὁ Κολοσγιάννης κι [illegible] κοίταξε στόν Κιῦλα μέ φόβο καί περιέργεια:

— Ἀδελφούλη, Κιῦλα! τί εἶναι πάλε αὐτός ὁ διάολος, πού κράζει ἐκεῖ ἀπάνω;

— Ὁ Χότζας, ὁ Τουρκόπαπας ποῦ διαβάζει...

— Ἔτσι εἶναι οἱ Τοῦρκοι σά παπάδες;

— Ἔτσι...

— Τό μεσημέρι, [illegible] οἱ Χότζαδες;

— Ὠρέ, ἔλα κοντά μου, διάολε, καί μήν γυρίζεις ἔτσι γιατί θά μᾶς ἀκούσουν οἱ Τοῦρκοι καί θά βροῦμε κανένα [illegible].

Ἀκολούθησε ὁ Κολοσγιάννης τόν Κιῦλα, κι ὅσο προχωροῦσαν πρός τήν καρδιά τῆς πολιτείας, τόσο γένονταν πυκνότερη ἡ πολυκοσμία, τόσο κι ἡ ὀχλοβοή δυνατώτερη. Χριστιανοί, Τοῦρκοι, Ἑβραῖοι, πήγαιναν ἄνω-κάτω κι πέρα-δώθε σάν μελίσσια στό [illegible]. Οἱ Χριστιανοί περπατοῦσαν γοργά, οἱ Τοῦρκοι ἀργά-ἀργά καί [illegible] σάν [illegible] [illegible], [illegible] περπατοῦσαν, κι οἱ Ἑβραῖοι [illegible] στήν μέση τοῦ [illegible] φορτωμένοι πραματευτές, κουβαλοῦσαν, [illegible]-[illegible], φωνάζοντας [illegible].

— Ραααχάματα μαζί! Πραμμααααάτιες καλέεεες!

Βλέποντας όλ' αυτά ο καημένος ο Κωτσογιάννης γύριζε, σαν α-νεμοδείχτης, δεξιά ή να σφεντονίσει και ή να χρεωκοπήσει, από όλα όσα ήταν ολόγυρά του! Βρίσκονταν σ' ένα φοβερό λαβύρινθο μέσα που του 'χε σπείρει ήδη τον νου. Ήθελε να 'χε χίλια μάτια να βλέ-πει κι άλλα χίλια αυτιά ν' ακούει. Ένα ζευγάρι μάτια κι ένα ζευγάρι αυτιά δεν μπορούσαν να ικανοποιήσουν καθόλου την πε-ριέργειά του.

Πέρα, έφταναν στο χάνι του Γράββου, στα Πράματα, μοναδικό χάνι και ξακουσμένο σ' όλη την Ήπειρο. Εκεί ήταν ο μεγαλύτερος θόρυβος και το μεγαλύτερο κακό! Σφαχτά καθάριες κρέμονταν και κεφάλια καθαρά έβγαιναν. Θόρυβος, κακό, κοσμοχαλα-σιά! Οι λαχανοπούλοι φώναζαν απ' έξω.

— «Σπανάκια, πράσα, μαρούλια, μαϊντανό, κολοκυθάκια, χλω-ροκούκια...»

Οι κρεατοπούλοι: ο ένας από 'δω βροντερά-βροντερά:

— «Καλοκομούνχοοο!»

οι άλλοι από 'κει:

— «Κριαρίσιοοο!»

Τρίτος με ψιλή φωνή:

— «Αρνάκι το καημένο!»

Τέταρτος:

— «Κατσίκι!»

Κι ανάμεσα σ' όλες αυτές τις φωνές ξεχώριζες κουβέντες τι κρεατοπούλοι που πουλούσαν, κι έκοβαν τα κρέατα, λογοπαίζοντας:

— «Κόψ' τ' αφτί το κεφάλ'!»

— «Βγάλ' του μπρος το λαιμό.»

— Κόψε τάρχοντα το μπούτι!

Το ποδοβολητό των αλόγων και των μουλαριών γύρω στο μαγκάνι ξυ-πνούσαν και κοιμισμένους και κοντά σ' αυτά όλα, που ήσαν άλλοι, συγκραούμενοι θόρυβοι από τις ζυγαριές των καταστημάτων, από τα ξεφορτώματα των φορτιών, από τα χλιμιντρίσματα των αλόγων και των μουλαριών, και τα γκαρίσματα των γαϊδουριών, από τα βελάσματα των προβάτων, των γιδιών, των βοδιών και των κατσικιών που τα κουβαλούσαν στην αγορά για να τα πουλήσουν. Από τα κουδουνίσματα των τσελιγκάδων, από τα χτυπήματα των ζαχαροχάδικα καί τά κουλουράδικα, ἀπό τά τσοκαρίσματα τά σταράδικα καί τά χαλκωματάδικα, ἀπό τά κασσιτερώματα τά πελεκάδικα, ἀπό τά τραγούδια τά τσαρουχάδικα καί τά μαχαιράδικα, πού εἶχαν ὅλα τά κάποια τους γεμάτα σέ χάιτα, ἀπό τά λαγήνια τά γάιδια ἦταν ἕνα εἶδος θαυμαστῆς μουσικῆς, πού ἔφτανε ὡς τά καταχθόνια τῆς γῆς κάτω, ὡς τοῦ οὐρανοῦ ἐπάνω.

Κατέβηκε ἀπό τό μουλάρι ὁ Κώστας, τό ξεφόρτωσε καί τό παράδωσε σ' ἕναν ἀπό τούς πολλούς ἀχουρτζήδες τοῦ χανιοῦ, ἔβγαλε τήν κάππα του, καί τήν βελέντζα του σ' ἕνα χαλκό, καί πῆρε τή μπολόσκη του, τά σακκούλια του καί τό μπαστούνι του γιά νά βγῆ στό παζάρι νά γυρίση.

Ὁ Κουτσογιάννης τόν πῆρε ἀπό τό κοντό, σάν τό σκυλί τόν ἀφέντη του.

Μόλις ἔκαναν λίγα βήματα κι' ὁ Κουτσογιάννης ρώτησε τόν Κώστα ἀνυπόμονα:

— Ποῦ πουλοῦν φλογέρες;

— Στό παζάρι...

— Πόσο θά πάμε στό παζάρι; Τί πρᾶμα εἶναι τό παζάρι;

— Νά ἐδῶ εἶναι τό παζάρι!.. Στό παζάρι βρισκόμαστε...

Βρισκόταν ἀκριβῶς στόν περίφημο καί ἱστορικό Πλάτανο, ὅπου ἀρχίζει ἡ καρδιά τοῦ παζαριοῦ, ὅπου σχηματίζεται ὁ μεγάλος δρόμος, κι' ὁ ἕνας πάει κατά τό Κουρμανιό καί τό Κάστρο κι' ὁ ἄλλος κατά τήν Αντιφώνη καί τό Σεράι. Βρισκόταν στόν Πλάτανο, πού εἶχαν μιά φορά οἱ Γενίτσαροι κρεμάσει καί τά τσομπέλια γιά τούς Ἀρματολούς καί τούς Κλέφτες, ἀφοῦ τούς εἶχαν δέσει τά πόδια στά κούρμουτα τά χέρια, κι' τήν ἡμέρα πού σκοτώθηκε ὁ Ἀλῆ-πασᾶς, κι' ἡ κλέφτρα ἀκόμα, κι' τά 1854.

Βρισκόταν στόν τρομερό Πλάτανο, ἑλληνικό Γολγοθᾶ, πού ἦταν ραντισμένος μέ αἷμα γενναῖο ἑλληνικό, ἀφοῦ εἶχε φυτρώσει ἀπό τή γῆ τόν κορμό, καί δέν περνοῦσε κανένας ~~[illegible]~~ ἀπό μπροστά του χωρίς ν' ἀνατριχιάσει!

Ἅμα ἄκουσε ὁ Κουτσογιάννης ὅτι βρισκόταν στό παζάρι, ὅπου τοῦ εἶπε ὁ Κώστας, πού πουλιοῦνται οἱ φλογέρες, ἔγινε ἄλλος ἄνθρωπος! Ἀνάστησε τήν περπατησιά του, ξεπέρασε τόν Κώστα, χωρίς νά τό καταλάβει κι' ἄρχισε νά ρωτάει σέ κάθε ἐργαστήρι ἀπ' ὅπου περνοῦσε:

— Ἔχ'ς φλογέρες; Ἔχ'ς φλογέρες;

Δοκίμασε ὁ Κώτας νά τόν φτάση ἀγά δέν μπόρεσε. Ὁ Κουτσογιάννης ἔτρεχε τσιξίν-ξίν, κι ὅλο δυνατώτερα, ρωτώντας καλοῦ:

—Ἔχ'ς φλοέρς; Ἔχ'ς φλοέρς; Ἔχ'ς φλοέρες;

Ρωτοῦσε, ρωτοῦσε, κι' ὅλο ρωτοῦσε. Ρωτοῦσε σέ μπακάλικα, σέ φούρνους, σέ χαλκωματάδικα, σέ σιδεράδικα, σέ ραφτάδικα, σέ σαράτσικα, σέ καφενεία, σέ τσαρουχάδικα, σέ κουλουράδικα, σέ λαχανοπωλεῖα, σέ κρασοπουλεῖα, σέ φαρμακεῖα, σέ ζαχαροπλαστεῖα, σ' ἐμπόρικα, πού πουλοῦσαν ρουχικά, σαπούνια, τσίτια καί λοιπά, ἀλλά δέν εἶχαν πουθενά φλογέρες. Οἱ φλογέρες εἶταν μακρυά ἀκόμα, παρακάτω πολύ παρακάτω, παρακάτω κι' ἀπό τό τζαμί τοῦ παζαριοῦ ἀκόμα!

Ρωτώντας-ρωτώντας ὁ Κουτσογιάννης καί μή βρίσκοντας, ἄρχισε ν' ἀπελπίζεται καί νά στενοχωριέται, νομίζοντας ὅτι δέν θάφταναν ποτέ στήν ἄκρη τῆς [illegible] του, ὅπου πουλοῦσαν τις φλογέρες, καί ξεφώνησε ἀπελπισμένος:

—Ἔ! μωρή Πάζαρα τοῦ διαβόλου, πού δέν ἔχεις τελειωμό!

Ἐκεῖ πού ἔτρεχε τό καλίφορο ὁ Κουτσογιάννης ρωτώντας καί ρωτώντας, ἔλαχε μπροστά του ἕνα τούρκικο γραφεῖο, ὅπου κάθονταν σταυροπόδι ἕνας τούρκος γραμματικός κι' ἔγραφε στό γόνα ἀναφορές, ἀγωγές, καταγγελίες.

—Ἔχ'ς φλοέρες;

Τόν ρώτησε ὁ Κουτσογιάννης φωναχτά, καί τόν ἔκανε νά τρομάξη καί νά τοῦ πέση τό κοντύλι ἀπό τό χέρι του.

Ὁ τοῦρκος, νομίζοντας ὅτι ἤθελε νά τόν κοροϊδέψη ὁ Κουτσογιάννης, πετάχτηκε στό δρόμο μ' ἕνα γερό μπαστούνι στά χέρια, ἀλλ' ἐκεῖ, πού ἄρχιζε νά τόν ξυλοκοπάη, πρόφτασε ὁ Κώτας καί με τά:

—«Ἀμάν ἀγά μου!», κι'

—«Ἀμάν, ἀφέντη μου!»

τόν κατάφερε νά μήν τόν δείρη, λέγοντάς του:

—Αὐτός, ἀφέντη μου εἶναι ἕνας ζουρλός... ἕνας χωριάτης... ἕνας γιδάρης... ἕνας καλοάνθρωπος... ἕνα ὄρνιο ἐδῶ...

Καί μ' αὐτά καί μ' αὐτά, κι' ἄλλα γλυκά λόγια κι' ὅλη, ξαναρχόμενος στά Γιάννινα, θά τοῦφερνε ἀπό τό χωριό μιά κόττα χρονιάρα κι' εἴκοσι αὐγά, κατώρθωσε νά καλοπραΰνη λίγο τό θυμό τοῦ Τούρκου!

Σ' αὐτό ἀπάνω, πού καταγίνονταν ὁ Κώτας νά τά βολέψη μέ τόν ἐξαγριωμένο Τοῦρκο, προχωροῦσε ὁ Κουτσογιάννης τό καλήφορο πρός τό Κάστρο, κι' ἐπού ἔφτασε σ' ἀργαστήρια, πού εἶχαν φλογέρες καί φλογέρες λογιῶν λογιῶν κι' ὄχι φλογέρες μονάχα, ἀλλά κι' ἀπό ὅλα τά ἐδίσματα τῆς στάνης.

Στάθηκε σ' ἕνα ἀπό τά πολλά ἀργαστήρια, πού πουλοῦσαν φλογέρες... καί κύτταξε ἀπό ἔξω λογιῶν λογιῶν φλογέρες. Καί τί δέν εἶχε με-

σὰ ἐκεῖνο τ' ἀργαστήρι!
Φλογέρες μακρυές — ἑξαμάρες — καί φλογέρες μέτριες, φλογέρες πλατιές καί φλογέρες στενές, φλογέρες πλατύμακρες καί φλογέρες στενόμακρες, φλογεροποῦλες καί φλογεροῦλες, φλογέρες ξύλινες, φλογέρες σιδερένιες — ἀπό λαιμοί ντουφεκιοῦ — καί φλογέρες κοκκαλένιες, ἀπό ἀητοκόκκαλο, φλογέρες δίσολες, μέ ζαμπούνα, φλογέρες πλατιές ἀπό κάτω, σάν κλαρινέττο, καί φλογέρες μ' ἀσκί — ἀσκαύλι —. Κι ὄχι μιά ἢ δυό ἀπό τό κάθε εἶδος ἀλλ' ἀπό πενήντα, ἑκατό καί παραπάνω ἀκόμα. Καί δέν πουλοῦσαν μονάχα φλογέρες ἐκεῖ πέρα ἀλλά καί κλύτσιους γιά τίς κλίτσες ξύλινους σκαλιστούς σιδερένιους χαλκοστολισμένους καί μπρουτζένιους, κάρδαρες καί καρδάρια, καρδαρόπουλα, καί καρδαρούλια, κουμκολίτσες καί κουμκολίτσα, κούτλους καί κουτλόπουλα, [illegible] καί [illegible], κάδδες ~~καί~~ κάδδια καί καδδοῦλες, καῦκες καί καυκοῦλες, καυκιά καί ~~[illegible]~~ καυκούλια, σκάφες καί σκύφους, χουλιάρες καί χουλιάρια, καί κουτλοχούλιαρα, βαρέλλες καί βουτσέλλες, βουτσέλλια καί βουτσελλόπουλα, ὅλα ξύλινα, κι ὅλα ἀπό κέδρο, ἔλατο, πεῦκο, πυξάρι, ἢ σφενδάμι, κουλλούρια γιά κουδούνια καί κουδούνια γιά κύπρους, κουδούνια καί κουδοῦνες, λαμποκουδούνα, καί τροκάνια καί ~~[illegible]~~ κύπρους καί κυπριά, κύπρους μακρουλούς καί κύπρους κοντούς, κύπρους μακρόπλατους καί κύπρους κοντόπλατους, κύπρους στενόμακρους καί κύπρους κον[illegible], κύπρους μονούς καί κύπρους δισολούς, καί κύπρους τρισολούς, πού δέν μποροῦσαν νά τούς σύρουν παρά [illegible] τράγοι.

Βλέποντας ὅλ' αὐτά τά πράγματα ὁ Κολοφαίνης ἄραξε, παραλογήσε, παραλόγησε, δέν ἤξερε τί νά κοιτάξῃ δέν ἤξερε τί νά ζητήσῃ. Τ' ἀμέτρητα διάφορα [illegible] τῆς [illegible] [illegible]. Ἦρθε ν' ἀγοράσῃ μιά φλογέρα μον' καί μοναχά, κι ηὗρε τόσα πράγματα τῆς τέχνης πού μποροῦσαν ν' ἀρματώσουν ἑκατό κοπάδια, ἑκατό τσελιγκάτα κι ἑκατό στρούγκες, χίλιους πιστικούς καί πάλε νά περσέψουν! Ντρέπονταν νά ζητήσῃ μοναχά μιά φλογέρα κι ἀναστέναξε βαθειά πού δέν εἶχε νά τ' ἀγοράσῃ ὅλα! Πῶς καίγονταν ἡ καρδιά του νά τ' ἀγοράσῃ ὅλα! Ἀλλ' ἡ ἔρημη σακκούλα δέν εἶχε πλειότερα ἀπό πέντε γρόσια, καί δέν σώνε πλειότερο ἀπό μιά φλογέρα!

Όλος ὁ κόσμος, πού περισσάλευαν καί στριφογύριζαν ἐκεῖ πέρα δέν ἦταν ἄλλο, παρά Βλάχοι καί μόνον Βλάχοι: Βλάχοι Σαρακατσάνοι, Βλάχοι Καραγκούνηδες, Βλάχοι Φαρσαριώτες, Βλάχοι Μετσοβίτες, Βλάχοι Ζαγορίσιοι, Βλάχοι Ασπροποταμίτες, πού γνωρίζονταν ἀπό τίς φορεσιές τους: τσεγκουνάδες, κιοσκέρηδες, σμιξιαραῖοι, πιστικοί. Ἄλλοι πουλοῦσαν μαλλιά, ἄλλοι τυριά, ἄλλοι βουτύρατα, ἄλλοι γιδοπρόβατα, ξυλούρια καί βελοῦλια, κι ἄλλοι ζητοῦσαν πιστικούς κι οἱ πιστικοί ρόγα.

Παρακάτω λάλιαζαν κοπάδια στό δρόμο μακρυά κουδούνια ἀπό δέκα κι ἑκατό κεφάλια γιδοπρόβατα, πού τά εἶχαν φέρει γιά πούλημα.

Ἄνοιξε πλατιά ἡ καρδιά τοῦ Κουτσογιάννη καί ἀνάρρεψε, μόλις ἔνοιωσε ὅτι βρίσκονταν ἀνάμεσα σ' ἀνθρώπους τῆς γιδιᾶς καί τῆς προβατιᾶς. Τοῦ φαίνονταν ὅτι κάποτε εἶχε ἰδεῖ ὅλους ἐκείνους τούς ἄγνωστους ἀνθρώπους πού ἀντιπροσώπευαν ἐκεῖ τίς στάνες καί τό ἐμπόριο κι ὅτι κάποτε εἶχε μιλήσει μαζί τους. Τοῦ φαίνονταν κι ὅλοι τους ἀδερφοί του, κι φίλοι του, κι συγγενῆδες του. Τοὔρχονταν ν' ἀνοίξη τά χέρια του καί νά τούς ἀγκαλιάση ὅλους....

Πάει ζυγώνει σ' ἕναν ἀπό αὐτούς καί τοῦ λέγει:

— Καλημέρα, κουμπάρε!

— Καλή σου μέρα, κουμπάρε!

— Τί κάνετε; Πῶς εἶστε;

— Δόξα σοι ὁ Θεός! Κι ἐσεῖς τί κάνετε αὐτοῦ κάτω;

— Δόξα σοι ὁ Μεγαλοδύναμος! Βρισκόμεστε.

— Καί τά ζωντανά σας πῶς τἄχετε;

— Καλά ἄς τά ποῦμε... [illegible] πολλά· εἴχαμε φέτος τό ἔρημο, κουμπάρε μου!

— Κι ἐμεῖς τό ἴδιο. Τό ἔφερε ἡ χρονιά

— Ἔκανε φοβερό ἀγριοκαίρι.

— Καί πού μοῦ λές γιά ποιό ἦρθες, γιά πούλο ἤ γιά ρόγα;

— Οὔτε γιά πούλο οὔτε γιά ρόγα, κουμπάρε μ'. Δόξα σοι ὁ Θεός ἔχω κάμποσα ἐπαρκῆ γιδάκια καί προβατάκια δικά μου καί δέ τά ξενοφέρνω πουθές ἀπό τό χωριό μου. Ἐκεῖ τά βόσκω χειμώνας καλοκαίρι. Καί βγάζει ὁ τόπος τόσο λίγα πού φτάνουν τα. Ὅ,τι ἔχομε γιά πούλημα: τά τυριά, τά ~~πάλκα~~, τά μαλλιά με τά σημαδάκια, τά πουλοῦμε ἐκεῖ καλά σ' ἐμπόρους, ἔρχονται, πού λές, κουμπάρε μ', πραματευτάδες καί μού τ' αγοράζουν. Δένει καί τό σκοινί. Άν κοπή γιά τό τυρί καί τό βούτυρο, πολύ λίγο. Πολλά ξο-μαί περνούν. Είμαστε δέκα νοματαίοι φαμίλια αδάμ-κάτι.

Γιά όλον τόν άλλο κόσμο ό Κουτσογιάννης ήταν άγροίκος, ήταν ξούδιο, ήταν τίποτε, αλλά γιά τούς ανθρώπους τής τέχνης του ήταν φρόνιμος καί σωστός άνθρωπος, γι' αυτό καί μιλούσε μέ τόν άγνωστό του τσέλιγκα, όχι σάν σέ ξένο, αλλά σάν αληθινός τσέλιγκας.

— Καί πώς τό λοιπόν ήρθες εδώ; Γιά τυρί;

Τόν ρώτησε ό τσέλιγκας.

— Ήρθα, πού λές, κουμπάρε μ', ν' αγοράσω μι' άξια φλογέρα... Τί νά κάνω; Είναι χρόνος καιρός, ένα-μισο ξάμηνο τώρα, πού βρίσκομαι χωρίς φλογέρα. Μού τήν έχουν κλέψει τό καλοκαίρι! Προσπάθησα σ' αυτό τό διάστημα νά σκαλίσω μόνος μου νά τού πάρω τή φλογέρα, αλλά δέν μού βγήκε, κι έτσι αποφάσισα κι ήρθα εδώ ν' αγοράσω μιά φλογέρα.

— Ένα-μισο ξάμηνο χωρίς φλογέρα! Μωρέ πώς τό φούρκησες τόσον καιρό!

— Τί νά κάνω, κουμπάρε μ'; Είμαι μοναχός...... Κι' τώρα είμαι έμπαινα από παζάρι, σέ παρακαλώ νά μού παζαρέψης εσύ μιά καλή φλογέρα.

— Έλα μαζί μου! (Τού είπε ό τσέλιγκας) Εδώ-για παρακάτω έχω έναν φίλο. Αυτός έχει καλύτερα καί φτηνότερα πράγματα.

Έκαναν λίγα βήματα μαζί παρακάτω καί μπήκαν σ' ένα εργαστήριο, μεγαλύτερο από κείνο, πού 'χε ίδει ό Κουτσογιάννης. Εκεί φώναξε ό τσέλιγκας.

— Φέρε μας εδώ ένα δεμάτι φλογέρες καλοκαμωμένες. Ένα παιδί τού εργαστηρίου τού 'φερε αμέσως ένα δεμάτι φλογέρες.

— Διάλεξε τώρα όποια σού αρέσει!

Είπε ό άγνωστος τσέλιγκας τού Κουτσογιάννη.

Ο Κουτσογιάννης βάλθηκε αμέσως στό διάλεγμα.

Δοκίμασε τήν μιά, δοκίμασε τήν άλλη, τίς πέρασε όλες από τά χείλια του καί στό τέλος κράτησε μιά, αλλά τό μάτι του έμεινε καρφωμένο στό [illegible] τό δεμάτι.

— Πόσο, μωρέ, τήν κάν'ς τήν φλογέρα;

Ρώτησε ό τσέλιγκας.

— Τρία γρόσια αποκρίθηκε τό παιδί!

Δόσ' του, κουμπάρε, καλό παράδες (είπε ό τσέλιγκας τού Κουτσογιάννη) κι άς λέη αυτός τρία γρόσια. Εδώ στά Γιάννινα όλοι καί τό παραμικρό γυρεύουν. Μάς γελάνε, άν δέν ανοίξουμε τά μάτια μας.

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΩΝ

ἔβγαλε τό [illegible] ἀπό τόν κόρφο του ὁ Κολογιάννης, πού τό'χε μέ δέσιμο δηλαδή δεμένο, τ'άνοιξε, ἔδωκε τ' [illegible] παράδες, ἔβαλε χαρούμενος τή φλογέρα στό σελάχι του κι ἀποχαιρέτησε τόν Τσέλιγκα κι ὅλους τούς ἄλλους, λέγοντας:

— Σ' ἀφήνω γειά, κουμπάρε! Καί μέ τό καλό ν' ανταμωθοῦμε ἄλλη φορά. Σᾶς ἀφήνω γειά, ὡρέ ὅλουνοῦ! Καλή ἀντάμωση. Καλό ξεκαλοκαίριασμα νά δώση ὁ Θεός!

— Ὥρα σου καλή κουμπάρε! Μέ τό καλό νά ξανανταμωθοῦμε.
Τοῦ εἶπε ὁ Τσέλιγκας.

— Ὥρα σου καλή!
Τοῦ εἶπαν κι ὅλοι οἱ ἄλλοι.

Ὁ [illegible] ὁ Τσέλιγκας ἔκανε πρός τή μιά μεριά καί χάθηκε μέσα στό [illegible] κι ὁ Κολογιάννης πρός τήν ἄλλη, κρατώντας περίχαρα τή φλογέρα του στό σελάχι, σάν πολύτιμο [illegible], σάν πανέμορφο πουλλάκι, πού μποροῦσε νά τοῦ ξεπετάξη καί νά τοῦ φύγη ἀπό τά χέρια του.

Δέν ἔκανε ὅμως πάνω δέκα δρασκελιές δρόμο καί θυμήθηκε τόν ξαδερφό του τόν Κύλα! Κοντοστάθηκε, στενοχωρήθηκε πού τόν ξεχάστηκε, κύτταξε μπροστά καί πίσω δεξιά καί ζερβιά, πουθενά Κύλας!!! Τότε ἄρχισε νά φωνάζη μ' ὅλα του τά δυνατά, ὁλόγυρα:

— Ὠωωωωρέ Κύλαααααα. Ὠωωωωρέ Κύλαααααα! Ὠωωωωρέ Κύλαααααα! Ὠωωρέ Κύλαα!

Ἀλλά ποῦ ὁ Κύλας! Ἄφαντος ὁ Κύλας! Ἀπό τή στιγμή πού'χε πιαστῆ μέ τόν Τσέλιγκα ὁ Κολογιάννης, τόν ἔχασε ὁ Κύλας ἀπό μπροστά του, κι ἀπό τότε γύρισε ὅλους τούς δρόμους τῆς ἐκκλησιᾶς γιά νά τόν βρῆ, κι ἐπειδή ἤξερε ὁ ἄνθρωπος εἶχε χάσει [illegible] κι ἄλλες [illegible] του, πού βρέθηκαν στό παζάρι, νά τόν γυρεύουν, ἔπιασε ὁ καημένος ὁ Κύλας, γυρεύοντάς τον καί [illegible], σάν [illegible] στό καπούλι του, ὅταν δέ γύρισε στό χωριό, χωρίς τόν [illegible].

Ἀλλά κι ὁ Κολογιάννης τραβοῦσε πέρα τά [illegible] τό ἀπέραντο τό Παζάρι, φωνάζοντας ὁλοένα [illegible]:

— Ὠωωωωρέ Κύλααααα! Ὠωωωωρέ Κύλααααα!

Ἀλλά ποῦ Κύλας!

Φωνάζοντας, φωνάζοντας, διάβηκε τό τζαμί τοῦ Παζαριοῦ, πέρασε τόν Ἅϊ-Νιπόρτα, καί ξέμεινε στό πλάτωμα.

Ἐκεῖ πιά φούσκωσε ἡ ἀπογοήτευσί του, ἔτριξε τά δόντια του, καί πετοῦσαν ἀστροπελέκια ἀπό τά μάτια του. [illegible] ἔσπασε, κι ἄρχισε νά φωνάζῃ ὁλόγυρα, σάν ὁ χότζας ἀπάνω στό μιναρέ:

— Ὠκκκκρε Κώτσαααα! Ὠκκκκρε Κώτσαα!

Κι ὅπου πιά φώναζε μ' ὅλα του τά δυνατά, ὁ κόσμος [illegible] πέρα-δῶθε κι ἀπάνω-κάτω, καί τά διάφορα ἐργαστήρια, πού ἦταν ἐκεῖ γύρω, σιδεράδικα, χαλκωματάδικα, τσαρουχάδικα, καί κουλουράδικα ἀνοίγαν κι ἀπολύαν τά ὄργανά τους: τσιγκ, τσιτσιγκ, τσάκ, τσίκ τσάκ. — —> οἱ [illegible] γύριζαν ἀπό πάνω γοργά-γοργά, οἱ λαχανοπῶλοι φώναζαν τά λαχανικά τους, ὁ πηγαινοερχόμενος κόσμος βούιζε σάν μελίσσι, οἱ [illegible] ξεχαρμπαλώνονταν [illegible] τά [illegible] τους [illegible] σ' [illegible] ἡ πραμματεία τους καί χτυποῦσαν ἕνας μεγάλος θόρυβος ἀπό ἄκρη σ' ἄκρη τ' ἀγορᾶς, σάν νά σφάζονταν βουβάλια, σάν καί [illegible] θηριά, σάν νά [illegible] [illegible], κι ἔσειε ὅλα τά χουρδά τοῦ Κουτσοραίτη σάν ὁ ἀγριεμένος ὠκεανός τά μικρά καρυδότσουφλα. Κανένας δέν τόν ἄκουγε, κανένας δέν πρόσεχε στές φωνές του, κι αὐτός ὅλο φώναζε καί φώναζε μέ [illegible] τόνο.

— Ὠρκκκκρε Κώτσαααα! Ὠκκκκρε Κώτσαααα!

Ἀλλά ποῦ Κώτσας! Ἄφαντος ὁ Κώτσας!

Τότε πιά ὁ θυμός του ξεχείλισε καί τά μάτια του γεμίσαν ἀπό τά δάκρυα, γιατί νόμιζε ὅτι αὐτά, πού δέν τ' ἄκουγε ὁ ξάδερφός του ὁ Κώτσας εἶταν ὁ θόρυβος κι ἡ ὀχλοβοή τοῦ παζαριοῦ, καί ξεφώνισε:

— Τσίτσα μικρή παζάρα τοῦ διαόλου, νά μ' [illegible] ὁ Κώτσας!

Ἀλλ' ὁ θόρυβος κι ἡ ὀχλοβοή ἐξακολουθοῦσαν ἀδιάκοπα κι ἀκατάπαυστα στόν τόπο τοῦ Κουτσοραίτη. Τότε πιά τότε! θυμωμένος, ἀφρισμένος, κατακοκκινισμένος, λαχανιασμένος, βραχνιασμένος, ξεχαρμπαρισμένος ὁ Κουτσοραίτης, τό παιδί τοῦ [illegible] καί τοῦ ἀνοιχτοῦ ἀέρα τοῦ λόγγου καί τοῦ [illegible], τῶν ρεμάτων καί τῶν βουνῶν, τράβηξε μιά μεγάλη μούντζα μέ τά δύο του χέρια ἁπλωμένα [illegible]:

— Νά! Νά! Νά! Νά! παζάρα τοῦ διαόλου! Νά! Νά! Νά ἀνάθεμα τά [illegible] σου!

Καί τράβηξε τόν δρόμο.

Πέρασε τό Πλάτανα, πέρασε καί τό χάνι τοῦ Πράσσου καί ἐξακολούθησε ἀκόμα τό δρόμο του πρός τά [illegible].

Ἡ πεῖνα τοῦ θέριζε τ' ἄντερα... Τό φαγί, τοῦ εἶχε [illegible] [illegible] ἡ μέση, καί κόντευε νά [illegible] ἀπό τά [illegible]. Δέν εἶχε φάγει ὅλη τήν ἡμέρα καί μάλιστα ὕστερα ἀπό τόσο δρόμο! Ἤθελε νά πάη στό χάνι του, νομίζοντας ὅτι ἴσως βρίσκονταν ἐκεῖ καί τόν [illegible], ἀλλά τό εἶχε περάσει χωρίς νά τό καταλάβη. Στό δρόμο ἀπάντησε ἕναν χωριάτη καί τοῦ εἶπε:

— Ἀδερφούλη, ξέρ'ς ποῦν τό χάνι;

— Νά, αὐτοῦ μέσα...

Τοῦ ἀπολογήθηκε ἐκεῖνος, δείχνοντάς του ἕνα χάνι, πού ἦταν ἐκεῖ κοντά.

Ὁ Κολοκοτρώνης τράβηξε ἴσα μέσα. Μπαίνει σέ χάνι, πού εἶχε πάει μέ τόν ξάδερφό του τόν [illegible]. ~~Ἄλλ~~ Κοίταξε ὁλόγυρα γιά νά βεβαιωθῆ ὅτι δέν ἦταν τό χάνι, πού ἤξερε. Κοίταξε κι εἶπε μέσα του:

— Πάει νά πῆ ὅτι εἶναι κι ~~ἄλλα~~ χάνια ἐδῶ στά [illegible] κι ὄχι ἕνα μοναχά...

Κι [illegible] ἐκεῖ πού κάθονταν κόσμος καί πολλοί ἔτρωγαν σέ διάφορα τραπέζια. Σέ μιά ἄκρη μερικοί μέ βιολιά καί μέ τραγούδια καί μερικοί ἄλλοι ἄλλοι χόρευαν. Φαγητά, κρασιά καί κρέα [illegible], ἦταν στρωμένα στά τραπέζια καί τέσσερις-πέντε ὑπηρέτες ὑπηρετοῦσαν. — [illegible] βλέποντας αὐτά ὁ Κολοκοτρώνης εἶπε μέσα του.

— Χωρίς ἄλλο πανηγύρι ἔχουν ἐδῶ μέσα.

Ὕστερα κοίταξε τήν ἄκρη ἑνός τραπεζιοῦ καί κάθησε σιγά-σιγά. Ἐκεῖ τοῦ ζύγωσε ἕνα χαντζόπουλο καί τοῦ εἶπε:

— Τί ὁρίζεις νά φᾶς;

— Τί νά ὁρίσω... ξέρω κι ἐγώ; Φέρε μου Τ' ὁρίζεις ἐσύ.... ὅ,τι ὁρίζεις ἐσύ, ἀδερφούλη!

Ἔφυγε τό παιδί καί σέ λίγο τοῦ 'φερε ἕνα κομμάτι ψωμί καθάριο καί μιά [illegible] γεμάτη κρέας μέ χόρτα. Βλέποντας ὁ Κολοκοτρώνης τό κρέας μέ τά χόρτα εἶπε στό παιδί:

— Ἀλλοιώτικα φαγητά ἔχετε ἐδῶ πέρα... Γιά κρέας-κρέας [illegible] λάχανα-λάχανα νά μαγειρεύετε, ὅσο μαγειρεύεις κι μάνα μου καί μήν [illegible], τώ 'πα χαρά μέ σύ [illegible].

Τό παιδί γέλασε μ' αυτό καί του [illegible] τό [illegible].

— Θέλεις καί κρασί;

— Όπως ορίζεις. Δέν λέω όχι.

Τό παιδί έφερε γεμάτα μ' ένα κανατάκι, γεμάτο κρασί.

Σέ μιά στιγμή απάνω, ψωμί, κρέας, χόρτα καί κρασί είχαν ξαφανιστεί από μπροστά στόν Κολοπράτη, αλλά τό στομάχι του χρειαζόταν ακόμα.

— Παιδί! Παιδί! (Φώναξε) Καλό παιδί!

Τό παιδί ήρθε κοντά κοντά του μέ τά χέρια στά χείλια καί τό ρώτησε.

— Τί αγαπάς, Κύριε;

— Μού φέρ'ς κι άλλο φαΐ;

— Ευχαρίστως!

Του είπε τό παιδί καί έτρεξε νά του φέρη.

Βλέποντας ο Κολοπράτης αυτό πού [illegible] προθυμία, είπε μέσα του:

— Νά που βρίσκομαι καί [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]! Θέρμη [illegible] [illegible], φαγητά έτοιμα καί καθαρά.

Τό [illegible] του ξανάφερε κρέας μέ ρύζι, ψωμί καί κρασί. Σέ λίγο είχαν φάγει μαζί τό [illegible] [illegible] ψωμί καί κρέας ρύζι, κρασί είχαν [illegible] [illegible] [illegible]! Ψωμί, η όρεξή του [illegible] [illegible] νά ξαναξυπνήση. [illegible] ακόμα τού αρνιά του [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] από λίγο, βλέποντας ότι δέν ξαναέρχεται [illegible]. Αλλά [illegible] [illegible] τό παιδί, του φώναξε.

— Παιδί, παιδί!

— Ορίστε!

Του απαντήθηκε τό παιδί γελώντας.

— Μού φέρ'ς μιά ακόμα φαΐ;

— Αμέσως!

Καί σέ λίγο κι άλλο φαγητό ήταν μπροστά στόν Κολοπράτη.

Τό παιδί, έξυπνο καί πειραχτικό, του είπε:

— Τού Μάη έχετε στό χέριό σας τό γριμπερό;

Ο Κολογιάννης δέν κατάλαβε τίποτε ἀπό τή [illegible] κίνηση τοῦ ξένου καί προσπαθώντας νά ξεκαθαρίσῃ [illegible] καί [illegible] στήν του φαντασία. Τό ξεκαθάρισε κι αὐτό κι ἀπόμεινε σέ στό [illegible], ὅπου τό ἔδεσε νά ξεκαθαρίσῃ. [illegible] πῆρε τή γλῶσσα του στό χέρι καί [illegible]. Λίγο ἀπέκεινα [illegible] τά ἔξω ἀποχαιρετῶντας ὅλους, ὅσοι εἶχαν [illegible] [illegible]

— Σᾶς ἀφήνω γειά! κι ὁ Θεός νά σᾶς ἔχῃ καλά κι ἐσᾶς καί τό βιό σας, καί χρόνου τέτοια [illegible] νά ξανανταμώσουμε.

Καί βγῆκε ἀπό τή θύρα.

Τό χαλτζόπουλο, πού [illegible], ἔτρεξε ἀπό κοντά του, φωνάζοντας:

— Καπετάνιε, καπετάνιε. Κάτσε, κάτι λησμόνησες!

Ο Κολογιάννης ἔτρεξε ἀμέσως χέρι καί [illegible] στό γιλέκι του καί βγάζοντας [illegible] τή φλογέρα του [illegible], τοῦ [illegible]

— Θάνατε καημένε, ἀλλ' ὄχι! Ἐγώ δέν λησμόνησα τίποτε! Ἐγώ τάχω ὅλα τά πράγματά μου! Ἔχε γειά [illegible], καί [illegible] καλή [illegible] τοῦ χρόνου τέτοια μέρα!

— Λησμόνησες νά ἀρνηθῇς! Τοῦ εἶπε τό παιδί ξεκαρδισμένο ἀπό τά γέλια.

— Τί; Γιά ποιό πράγμα; χαρίζω τό [illegible] τό χαλί.

— Νά ἀρνηθῶ; Τί νά σου ἀρνηθῶ βρέ; τί νά σου ἀρνηθῶ;

— Τό φαΐ πούφαγες!

— Τί εἶπες, λέει; Τό φαΐ πούφαγα; [illegible] καί τό φαΐ πού τρῶν ὁ κόσμος; Θά τά φάει ὁ διάβολος κι ἀκόμα [illegible]!

Ο κόσμος πού εἶχαν μέσα στό χάνι καί [illegible] [illegible] τά γέλια καί τά [illegible] [illegible] [illegible]:

— Ἐ καραβ[illegible], σ' ἔφερε στά Γιάννινα;

Ο [illegible] τόν φώναξε, ὅλοι [illegible] τά [illegible]

— Τσάκο! Τσάκο-τσάκο!

Τρίζει.

— Ξέρω γίνεν!

Ἄλλο [illegible].

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

— Κάηκα! Κάηκα! Κάηκα!

Βλέποντας ὁ Κουτσογιάννης ὅτι [illegible] καί σάν ξαφνι-κασμένος ἀπόμεινε, μά τά [illegible] του ἔμεινε [illegible] χαρές κι' ἀπορεμένη. Ἔβγαλε τό χαντζάρι ἀπό κοντά, φωνάζοντας:

— Πιάστε τον! Πιάστε τον!

Ἀλλ' ὁ Κουτσογιάννης ἔτρεχε ἀγρίμι, ἀνάμεσα στή σκοτεινιά. Σέ λίγο ὁ Κουτσογιάννης βρέθηκε ἔξω ἀπό τά [illegible]. Ἐκεῖ ἔκοψε σιγά τό [illegible] του, καί κάθισε νά συλλογισθῇ. Συλλογίσθηκε, συλλογίσθηκε: νά [illegible] στά Γιάννινα; Πού φαίνονταν ὅτι [illegible] στήν κόλαση. Ἐκεῖ ἦταν καί βέβαια ὅτι [illegible] τό ξαδερφό του τόν Κώστα; Ἔπειτα, τή φλογέρα, πού εἶχε πάρει, τή [illegible] του εἶχαν [illegible]. Εἶταν ἀκόμα τρεῖς ὧρες μέρα... Μπορούσε νά φτάσῃ μέ ἥλιο στή Ράχη τοῦ βουνοῦ, ἀπ' ὅπου θ' ἀγνάντευε τό χωριό του... Ἔπειτα, κι' ἄν νύχτωνε, φεγγάρι εἶχαν... Κι' ἀποφάσισε νά [illegible] πρός τό χωριό του, τρέχοντας σάν ζαρκάδι.

Ὅταν κόντευε νά βασιλέψῃ ὁ ἥλιος, ὁ Κουτσογιάννης εἶταν στό [illegible] τῆς Ράχης τοῦ Βουνοῦ, στή μέση τοῦ δρόμου. Τοῦ ἔμειναν ἀκόμα τρεῖς ὧρες δρόμο. Γύρω-γύρω ἐκεῖ βοσκοῦσαν πρόβατα καί λαλοῦσαν τά κουδούνια τους χαρούμενα. Ἕνας τσοπάνος λαλοῦσε τή φλογέρα του. Ἀκούοντας ὁ Κουτσογιάννης [illegible] νά λαλάῃ χαρούμενα καί αὐτός τή φλογέρα, γιά νά τόν [illegible]. [illegible] ὁ [illegible] τό φλογεροπαίγνιμά του [illegible] ὁ Κουτσογιάννης [illegible] καί [illegible] ἔχει τή φλογέρα του στό σελάχι ~~[illegible]~~ καί [illegible] τό [illegible] [illegible], γιά νά φτάσῃ τό [illegible] στό κοπάδι του, πού δέν εἶχε ξεχωρίσει [illegible] μέρα καί [illegible] μικρό κοπάδι. Δέν [illegible] καί τρεῖς ὧρες εἶχε [illegible] τό [illegible] του καί [illegible] στό λόγγο, μ' ἕνα [illegible] ἀρχοντικό [illegible] στό χέρι.

Φτάνοντας σταματημένος στὸ ξωκκλήσι, ἄρχισε τὰ σαλαγήματα γιὰ νὰ τοὺς δείξῃ καὶ νὰ καταλάβουν ὅτι εἶχε ἔρθει. Τὰ σαλαγήματα του τὸ κοπάδι, συμμαζεύτηκε γύρα του, κι αὐτὸς ἄρχισε νὰ κοιτάζῃ τὰ γίδια καὶ πρόβατα ἕνα σημάδια, νὰ τὰ φιλήσ' στὰ μάτια καὶ στὸ στόμα, καὶ νὰ τὰ ρωτάῃ.

— Πῶς περάσατε σήμερα, γιδοῦλες μου; Πῶς περάσατε σήμερα χωρὶς ἐμένα; Βοσκήσατε καλά; Ἤπιατε νεράκι; Μήπως σᾶς φοβέρισε λύκος;

Καὶ γίδια, αὐτὰ ἔφερνε γύρω κάτω τὸ κεφάλι του, τὸ μέτωπο τὸ ξαναχτυποῦσε καὶ κοίταζε. Δὲν ἔλειπε κανένα. Ἐκεῖ ἦταν κι ὁ Φλῶρος μὲ τὸ [illegible], ἐκεῖ κι ἡ Γκιώσσα ἡ σκουλαρικάτη, ἐκεῖ κι ἡ Μπάρτζα ἡ στρογγυλή, ἐκεῖ κι ἡ Καπούτα ἡ κούτσα, ἐκεῖ κι ἡ Γκαμφαδίνη ἡ τσιγκούνα, ἐκεῖ κι ἡ Μαύρη ἡ κοντοκεράτη, ἐκεῖ κι ἡ Μπάλια ἡ [illegible], ἐκεῖ κι ἡ Λελέκα ἡ ὀρθοκεράτη, ὅλα μὲ τοὺς κόρους τους, ἐκεῖ κι ἡ Ψαροκάτσα μὲ τὸ γαμπρὸ κουδούνι, ἐκεῖ ὅλα τὰ γίδια κοπαδιασμένα. Ἡ καρδιὰ τοῦ Καλογιάννη εἶχε γίνει περιστέρι, ἀπὸ τὴ χαρά της καὶ στὰ χείλη ἀκούστηκε ὁλόγιομα τ' ἀργὸ τὸ σαλάγημα τῆς καμπύρας φλογέρας!

Ἀπάντησέ του ὁ Παύλος, γνωρίζοντας τὸν ἐρχομὸ τοῦ Καλογιάννη, ἀπὸ τὸ φλογερὸ σάλαγμα τοῦ φώναξε ἀπὸ κεῖ τ' ἀγνάντι:

— Ἦρθες, ὠρὲ Γιάνναννη;!

— Ἦρθα, ὠρέ, ἤρθαααα!

Ἀπὸ ἐκείνη τὴ στιγμὴ ἄρχισαν ν' ἀλλάζουν τὰ [illegible] οἱ γουμαῖς οἱ βράχοι καὶ τὰ βράχια νὰ χαίρονται, ἀπὸ τὸ φλογεροσάλαγμα τοῦ Καλογιάννη, σὰν καὶ ἄλλοτε, κι ὅσοι τοῦ [illegible]

— Τί εἶδες, Γιάννη, στὰ Γιάννινα;

— Θαύματα! Θάματα! Δὲ μολογιέται ὅ,τι εἶδα. Πῶς νὰ τὰ πῶ; Καινούργιος κόσμος! Ὅλοι στὸ παζάρι ἔχουν τὸν νοῦ τους! [illegible] μιὰ τρίχα, χωρὶς παραμύθι! Τοὺς λὲς «καλημέρα», καὶ δὲν σ' ἀπολογιοῦνται! Καθένας στὸ χάι, νὰ σὲ γελάσ', [illegible] [illegible]!!! Καλοὶ ἀδελφοί οἱ Γιαννιῶτες [illegible] ἄξιοι νὰ [illegible] καὶ τὴ μάνα τους καὶ τὸν πατέρα τους ἀκόμα!

Χ. Χρηστοβασίλης

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ

159/3μ1, Α' όψη 26 μηο χαρτί εφ. [illegible] βήμα μαι. ΜΠΠΕ, ΑΡΧ. ΔΜ. εν. 35 x 23.

Λ. Χριστοβασίλης

Γιαννιώτικα Διηγήματα

ὁ Μέγας Σιέχης

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ

Ὁ Μέγας Σεΐχης(1)

Ὁ Σεΐχ-Ἀχμέτης Α' δέν εἶναι παρά κάμποσα σαρανταριά-πενηνταριά χρόνια, πῶχει πεθάνει — εἶχε καλή θέση καί τάξη, ὁ μεγαλύτερος Σεΐχης, ἀπ' ὅλους τούς ἄλλους, πού βρίσκονταν κάποτε τόν καιρό στά Γιάννινα. Κάθονταν στόν Μενδρεσέ(2) τοῦ Μεγάλου Τζαμιοῦ(3) τοῦ Ἀσλάν-πασια(3'), μέσα στό Κάστρο(4) κι ἐκεῖ ἠγουμένευε σ' ὅ,τι ἀφοροῦσε αὐτό τό Τζαμί, τόν Μενδρεσέ καί τούς σοφτάδες(5) του, κάμποσα ~~[illegible]~~ τριανταριά-σαρανταριά τό ὅλον, πού μαθαίνουν ἐκεῖ, ἐνόσω πῆρε ὁ Τοῦρκος τά Γιάννινα κι ὑψώνονταν περίφανο τό Μισοφέγγαρο ἐπάνω στό ἱστορικό φρούριο. Τώρα, εὐτυχῶς, οὔτε μεγάλος, οὔτε μικρός σεΐχης βρίσκεται πιά ἐκεῖ, ρήμαξε ὁ περίφημος ἄλλοτε Μενδρεσές, κι ἕνας ἱμάμης(6) μόνον πηγαίνει κάθε βράδυ κι ἀνάβει τά καντήλια τοῦ ἱστορικοῦ Τζαμιοῦ(2) πού εἶναι χτισμένο μέ τό ὑλικό τοῦ μεγάλου χριστιανικοῦ Μοναστηριοῦ τοῦ Ἁϊ-Γιάννη, πού βρίσκονταν στήν ἴδια θέση καί κατεστράφηκε στά 1612, κατά τήν ἀποτυχημένη ἐπανάσταση τοῦ Θεσσαλοῦ, τοῦ Διονύσιου, τοῦ λεγόμενου Σκυλόσοφου, καί δέν χρησιμεύει αὐτό τό Τζαμί σήμερα, παρά ἀπ' ὡραιοστόλισμα τοῦ Κάστρου κι ὅλης τῆς ὄμορφης πολιτείας, μέ θλιβερές ἀναμνήσεις. Ἀποθαυμάζονται τήν ὀμορφιά του οἱ ἐρχόμενοι ἀπό τούς δυό δυτικούς δρόμους: Φιλιατῶν καί Κουρέντων, ἀπό τήν μιά μεριά, καί Πωγωνιοῦ ἀπό τήν ἄλλη, κι ὅσοι πηγαίνουν μέ τήν βάρκα(3) στό Νησί ἤ ἔρχονται ἀπ' ἐκεῖ...

---

(1) Λέξη ἀραβική: σεΐχ = ἀρχηγός θρησκ., ἡγούμενος μοναστηριοῦ.

(2) Λέξη ἀραβική: μεντρεσέ = ἱεροσπουδαστήριο, θρησκευτική σχολή.

(3) (3'). ~~[illegible]~~ [illegible] = [illegible] διοικητής ἐπαρχίας, ἐξουσιαστής. Ἀσλάν-πασιᾶς

ὁ 13. Πασιάς: λέξη τουρκική = ἀνώτατος πολιτικός ἤ στρατιωτικός ἔπαρχος, ὕπαρχος, ~~ἀρχιστράτηγος~~ κλπ.

(4) Λέξη λατινική = φρούριο. Τό Κάστρο αὐτό εἶναι κτίσμα τοῦ Ἰουστινιανοῦ, ἀναφερόμενο ἀπό τόν Χρονογράφο Προκόπιο στά Ἰουστινιανοῦ Κτίσματα.

(5) Λέξη ἀραβική: σοφτᾶ = ἱεροσπουδαστής.

~~(6) [illegible]~~

~~(6) Λέξη ἀραβική: ἱμάμ = ἐφημέριος.~~

(2) Σήμερα τό Τζαμί αὐτό τό μετέτρεψε ὁ Δήμαρχος Ἰωαννιτῶν κος Δημήτριος Π. Βλαχλείδης (1933) σέ μουσεῖο.

(3) Λατινοβενετική λέξη: barca = λέμβος

Γιαννιώτικα Διηγήματα

Ὁ Σεϊχ-Ἀχμέτης — θεός σχωρέσ' τον, ὡς εἴλεγαν καί Τοῦρκοι — εἴταν στά Γιάννινα μοναδικός τύπος θεοφοβούμενου, θεόπληχτου, θρησκομανέστατου κι' ἀκίνδυνου ἀνθρώπου. Χρόνους τώρα, ἀπό τό πρωΐ ὡς τό βράδυ, γονατιστός, ὅταν δέν εἶχε δουλειά νά κινηθῆ, ἔχοντας στό στόμα ~~[illegible]~~ του τ' ὄνομα τοῦ θεοῦ, τοῦ Μωαμέθ καί τῶν τεσσάρων μεγάλων Χαλιφάδων(9), μέ τό Κοράνι(10) στό τζέπι του καί μέ τό ἑκατόσπυρο κομποσχοίνι ~~[illegible]~~ στό χέρι του γιά νά μετράη εὔκολα, καί χωρίς λάθος, ~~[illegible]~~ ἀπό ἑκατό φορές ἑκατό, τ' ὄνομα τοῦ Ἀλλάχ(11) κι' ἄλλες τόσες τοῦ Μωαμέθ τήν ἡμέρα, καί νά συμπληρώνη δέκα χιλιάδες φορές τό ἕνα ὄνομα κι' ἄλλες τόσες τό ἄλλο κάθε μέρα, κι' ἔκανε ἀνέλειπτα ~~[illegible]~~ πέντε ἀμπντέστια(12) καί πέντε ναμάζια(13) τήν ἡμέρα. Στέκονταν ἀδιάκοπα σοβαρός καί συλλογισμένος, δέν ἀστειεύονταν ποτέ καί δέν γελοῦσε ποτέ, ὡς βρισκόμενος πάντα μπροστά στόν θεό, καί περνοῦσε, μ' ὅλο του τό δίκιο, ὡς ζωντανός ἅγιος ἀπό τούς Τούρκους κι' ὡς καλός κι' ἀγαθός ἄνθρωπος, κι' ἀπό τούς Χριστιανούς κι' ἀπό τούς Ἑβραίους. Δέν ἔβγαινε πολύ συχνά στήν πολιτεία, ἀλλ' ὅταν ἔβγαινε, δέν ἔβγαινε, σάν τούς ἄλλους Σεϊχάδες μέ φουστάνι(14) καί μέ τ' ἄλλα τά ξεπαπόρουδα τοῦ βαθμοῦ του, ἀλλά μονάχος του κι' ἀπομονωμένος, κρατώντας στό ζερβί του χέρι ἕνα λημουσί(15) ~~σ' ἔνδειξη~~ καί στό δεξί ἕνα ἁπλό ραβδί, ἴσα μέ τό ἀνάστημά του, σ' ἔνδειξη ταπεινοφροσύνης. Φοροῦσε στό κεφάλι του ἕνα πολύ ψηλό καί πολύ χοντρό ντερβίσικο(16) καβούκι(17), ἀπό καμηλόμαλλο, καί ἀπάνω του ἕνα κομπρέ χιρκά(18), κι' αὐτόν ἀπό καμηλόμαλλο, κίτρινα μέστια(19), μαῦρα καί χοντρά παπούτσια(20) ἀπό καμηλοδέρματα καί πολύχρωμο ριγωτό ἀντερί(21). Ἔλαμπε μελώτατα ὅσο

---

(9) Λέξη ἀραβική: Χαλίφ = διάδοχος τοῦ Μωαμέθη. Ἦσαν: ὁ Ἀλῆς, ὁ Ὀσμάν, ὁ Ἐμπού-Μπεκίρ καί ὁ Ὀμάρ.
(10) " " : Κοράν = βιβλίο.
(11) " " : Ἀλλάχ = θεός, ὁ μόνος θεός
(12) " περσική, σύνθετη: ἀμπ = νερό καί ντεστ = χέρι = πλύσεις
(13) " ἀραβική: ναμάζ = προσευχή
(14) " λατινοβενετική: fussato = [illegible] φορεσιά
(15) " περσική = μαγελά, σάκκος πλεχτός
(16) " ἀραβική: ντερβίς (ντερουΐς) = μοναχός, μοναστικό
(17) " τουρκική: καβούκ = εἶδος μοναστικῆς περικεφαλαίας.
(18) " ἀραβική: χιρκά = ἐξωτερικός ἐπενδύτης
(19) " " : μέστ = ὑποδήματα ψιλά, χωρίς τακούνια, πού φοριοῦνται μέσα σ' ἄλλα ὑποδήματα χοντρότερα
(20) " περσική: παπουτσή = χοντρά ὑποδήματα
(21) " " ἀντερί = χιτώνας ἐσωτερικός ψιλός βαμβακερός ἤ μεταξωτός, πολύχρωμος συνήθως.

Ο Μέγας Σεΐχης

γιά νά βρῆ μόνον καί μποροῦσε νά τό κάνεις, ἔξω μονάστεν, κι' ἐσηκώθηκε εὐθύ στόν Μεντρεσέ του, καί στο Πραμί του, στήν ποιητικότατη βορειοδυτική ἄκρη τοῦ περίφημου Τουρκοκρατούμενου Κάστρου, ποῦ εἶχε ἰδεῖ δέκα τέσσερις αἰῶνες νά περνοῦν ἀπό πάνω του μέ Ρωμαίους, μέ Ἑλληνοβυζαντινούς, μέ τόν ψυχοδιώχτη Γκαγιόρ Βοημούντο, μέ Σέρβους, μέ Ἀρβανίτες, μέ Τούρκους, μέ τόν Ἀλῆ-πασια, τόν Τεπελενιώτη καί τούς Ἀρβανίτες του, ὡς ποῦ νά ξαναπέση πάλι στά ἑλληνικά τά χέρια.

Πολλοί, ὄχι μόνον Τοῦρκοι, ἀλλά καί Χριστιανοί κι Ἑβραῖοι ὅταν εἶχαν κάμμιά διαφορά μέ Τοῦρκο καί δέν μποροῦσαν νά βροῦν τό δίκηο τους στά τούρκικα τά Δικαστήρια, ὅπου ἴσχυε κι ἰσχύει ἀκόμα τό δίκηο τοῦ ἰσχυρότερου, κι' ὁ ἀντίδικός τους, ὡς Τοῦρκος εἶχε ὅλα τά μέσα νά πνίξη τό δίκηο τῶν ἀλλοθρήσκων, ὡς ἀδυνατώτερων, κατάφευγαν στόν ἐξοδίκαστον κι' ἐπιεικέστατον Σεΐχ-Ἀχμέτη, φέρνοντάς του ὡς μόνο δῶρο κανέναν χαλβά, ἤ, τό προχειρότερο καί τό φθηνό συνηθισμένο, κάμμιά ὀκά ζάχαρη, κι' ἄλλον τόσο καφέ, κι' ἔλεγαν τά παράπονά τους, ὅτι ὁ τάδε ἀγᾶς(22) ἐφέντης(23) ἤ μπέης(24) τούς χρωστοῦσε καί δέν τούς πλήρωνε, κι' ὁ ἐξοδίκαστος κι' ἐπιεικέστατος Σεΐχης τούς ἔλεγε νά ἡσυχάσουν, ὕστερα ἔστελνε καί φώναζε τόν κακοπληρωτή Τοῦρκο καί τόν πρόσταζε νά πληρώση τό χρέος του στόν τάδε Ρωμιό, ἤ στόν τάδε Ἑβραῖο κι' ἡ προσταγή τοῦ Σεΐχ-Ἀχμέτη γένονταν φιρμάνι(25). Δέν ὑπάρχει ποτέ παράδειγμα ν' ἀναιρεθῆ ἡ προσταγή τοῦ Σεΐχ-Ἀχμέτη κι' εἶχε ἀποχτήσει σ' ὅλα τά Γιάννινα τά προσωνύμια «Μεγάλος Ἀφέντης» καί «Καλός Ἀφέν-

---

(22) Λέξη τουρκική: ἀγᾶ = κύριος, δεσπότης, τιμητική προσωνυμία κάθε Τούρκου, ποῦ δέν γνωρίζει τούρκικα γράμματα.

(23) Η [illegible] ἐκτουρκισμένη: ἐφέντης = αὐθέντης, ἀφέντης, τιμητική προσωνυμία ~~[illegible]~~ τῶν ἱερωμένων καί κάθε ἐπιστημένου, ποῦ δέν εἶναι πασιάς.

(24) Η τουρκική: μπέη = ἡγεμόνας, τιμητική ~~[illegible]~~ προσωνυμία κάθε [illegible]οραγου πασιά ἤ ἀξιωματικοῦ μέ τόν βαθμό τοῦ ἀντισυνταγματάρχη ~~[illegible]~~ ἤ τοῦ συνταγματάρχη.

(25) Η περσική: φιρμάν = αὐτοκρατορικό ἤ βασιλικό διάταγμα.

Γιαννιώτικα Διηγήματα

— της», γιά τήν μεγάλη ηθική δύναμή του, καί τίς άπειρες καλωσύνες του, κι όταν έλεγαν:

— «Τό είπε ό Μεγάλος Αφέντης» ~~θεωρούνταν θε-~~ θεωρούνταν άσφαλτο.

Οί Χριστιανοί κι οί Εβραίοι, καί περισσότερο οί Χριστιανοί, δηλαδή οί Έλληνες, πού αποτελούσαν τά τρία τέταρτα του όλου πληθυσμού της Ηπειρωτικής Πρωτεύουσας, καί κατατρέχονταν περισσότερο κι από τούς Τούρκους, ώς άτομα κι από τήν Κυβέρνηση, είχαν οί περισσότεροι ευεργέτη τον. Μιά απλή λέξη καί μιά απλή ματιά, πού δέν στοίχιζαν τίποτε από δυο-τρεις δραχμές προσωρινές, εύρισκε τό δίκιό του ό καθένας, μέ τήν συντομότερη διαδικασία, χωρίς αρζουχάλια(26), χωρίς δικηγόρους καί χωρίς τίς περίφημες Τουρκικές αναβολές καί χρονοτριβές.

Αν κρατούσε ό Σέχ-Αχμέτης ημερολόγιο των Έργων καί Ημερών του κατά τό μακρό διάστημα της σειχωσύνης(27) του, — τ' αρχεία του Μενδρεσέ του Τζαμιού(28) του Ασλάν-πασιά, θά μας ιστοροδοτούσε τά περιεργότερα δικαστικά χρονικά του Κόσμου. Αλλά δέν είχε σκεφθεί ποτέ ένα τέτοιο πράγμα εκείνος ό ενάρετος κι απέριττος Σεΐχης καί τά ολίγα-λίγα πού γνωρίζομε σήμερα γι' αυτόν, είναι από όσα διατηρούνται ακόμα στό στόμα των Γιαννιωτών. Απ' αυτά θ' αναφέρουμε μονάχα μερικά χαρακτηριστικά όχι μόνον της καλωσύνης του, της ευθυκρισίας του καί της επιβολής, πού είχε στούς ομοθρήσκους του Τούρκους, αλλά καί της ευφυΐας του.

Ένας παντοπώλης Χριστιανός είχε νά παίρνει από έναν κακοπληρωτή μπέη Γιαννιώτη δέκα λίρες, (μεγάλο ποσό για εκείνην τήν εποχή) από διάφορα ψωνίσματα: καφέ, ζάχαρη, ρύζι, λάδι, πιπέρι, μέλι, σταφίδες, κηρία καί λοιπά, πού απόφευγε νά του τά πληρώσει, τόν έφερνε από μήνα σέ μήνα, κι από ραμαζάνι(29) σέ μπαϊράμι(30) κι από ραμαζάνι στό κουρμπάν(31) μπαϊράμι. Αν πήγαινε στό Δικαστήριο, θά ξώδευε κι ἄλλα τόσα καί δέν θά κατώρθωνε ποτέ νά πάρῃ τήν εὔνοια τῶν ἐπιτροπευομένων του. Τί κάνανε, λοιπόν; Δέν ἔβρισκε ἄλλο, παρά νά καταφύγῃ στό ἔλεος τοῦ Σεΐχ-Ἀχμέτη. Παρουσιάστηκε, λοιπόν, σ' αὐτόν ἕνα πρωΐ, κι ἀφοῦ τοῦ πρόσφερε τό συνηθισμένο ταπεινό δῶρο, τοῦ εἶπε:

---

(27) ~~Λε~~ Λέξη αραβική: ~~σεχ~~ σεΐχ μέ αραβική κατάληξη.

(28) Λέξη αραβική: γιάμιαχ = ναός, τέμενος, ~~παραγόμενη από~~ ~~τή αραβική~~ συνάθροιση.

(29) » » : ραμαζάν = ό 9ος σεληνιακός μήνας της νηστείας των Μωαμεθανών.

(30) » » : μπαϊράμ, τό μωαμεθανικό Πάσχα, σαράντα μέρες, ύστερα από τήν λήξη του ραμαζανιού.

(31) » » : κουρμπάν = Πάσχα των θυσιών ή σφαγίων, ότι οί Μωαμεθανοί σφάζουν κριάρια, μέ τά οποία, ανεβασμένοι ~~[illegible]~~ μετά τόν θάνατόν των, περνούν αυτοί καβάλα σ' αυτά τη «Γέφυρα» (Αλσιράτ) καί πηγαίνουν στόν Παράδεισο.

— Στόν Θεό καί στά χέρια σου, Μεγάλε Ἀφέντη! Τό καί τό μοῦ τρέχει μέ τόν Σουλεϊμάν-μπέη ..... καί σέ παρακαλῶ, — ἔτσι ν' ἁγιάσῃ ἡ ψυχή σου! — νά μέ λυπηθῇς κι ἐμένα καί τά παιδιά μου καί νά τόν προστάξῃς — ἔτσι νά ζήσῃς νά σ' ἔχωμε καί νά ἰδῇς καλόν Παράδεισο — νά μοῦ δώσῃ ὅ,τι μοῦ χρωστάει, ὅλες τίς δέκα λίρες...

Ἀκούοντας ὁ Μέγας Σεΐχης τό παράπονο, δηλαδή τήν ἀγωγή τοῦ Χριστιανοῦ παντοπώλη, κατέβασε ἀμέσως τά μάτια του καταγῆς, συλλογίστηκε λίγο, ἔβρεξε τήν [illegible] του καί τοῦ εἶπε:

— Ἔχεις δίκιο, Ρωμιέ! Σύρε τώρα στήν δουλειά σου, κι ἐγώ θά τόν προστάξω νά σοῦ δώσῃ τό χρέος του, ὁ Σουλεϊμάν-μπέης ~~γιατί εἶναι~~ γκιουνάχι(31), αὐτό πού κάνει. ~~[illegible]~~

Τό βράδυ, ὅλη τήν νύχτα ὁ Σεΐχ-Ἀχμέτης ~~ὅλη τήν νύχ-~~ εἶχε νά κάνῃ στόν ὕπνο του μέ τόν Σουλεϊμάν-μπέη καί τίς δέκα λίρες, πού καταπατοῦσε τοῦ φτωχοῦ τοῦ Χριστιανοῦ. ~~καί~~ Τήν ἄλλην μέρα εἶταν Παρασκευή, κι ὅταν ξύπνησε, εἶταν εὐχαριστημένος, γιατί εἶχε ἰδεῖ ἕνα ὄνειρο, ~~φῶς φανερά, ἀλ-~~ ~~δε~~ πού μαρτυροῦσε φῶς φανερά ὅτι ὁ Τοῦρκος χρωστοῦσε πραγματικά στόν Ρωμιό τίς δέκα λίρες κι ἔπρεπε νά τοῦ τίς δώσῃ. Κατά τό μεσημέρι ὁ Σεΐχ-Ἀχμέτης βρέθηκε στό Τζαμί Σιβαντλί, κοντά στοῦ Κοΐμτζογλου, ~~καί~~ τοῦ Σουλεϊμάν-μπέη, ὅπου εἶταν ἡ ἐνορία δες, ἐκεῖ νά κάνῃ τό ναμάζι του, καί καμώθηκε ὅτι ὤσπου ἐτοιμάζονταν ὅλοι οἱ συνενορίτες του [illegible] τήν μέρα, χαίρονταν γιά τήν παρουσία τοῦ Μεγάλου Ἀφέντη στό Τζαμί τους, κι ἔτρεξαν νά τοῦ φιλήσουν τό χέρι, γιά νά πάρουν τήν εὐχή του. Πῆγε φυσικά πρῶτος καί καλύτερος κι ὁ Σουλεϊμάν-μπέης, ἀλλ' ὁ Σεΐχης δέν τοῦ ἔδωσε τό χέρι.

— Γιατί, Μεγάλε Ἀφέντη, δέν μοῦ δίν'ς τό χέρι σου νά τό φιλήσω; Τόν ρώτησε ἀνήσυχος ὁ Μπέης.

— Νά κάνω γκιουνάχι, ἄν σοῦ τό δώσω τό χέρι μου. (Τοῦ

~~(31) Λέξη ἀραβική: γκιουνάχ = ἁμαρτία~~

επαίνεσε ο Σίμχας σοβαρά), γιατί έχω ιδεί στον ύπνο μου απόψε, ότι ενώ εσύ ~~περπατούσες~~ να μπεις στον Παράδεισο, ~~και~~ ένας Χριστιανός σ' είχε αρπάξει από τον γιακά, και δεν σ' άφηνε να μπεις μέσα, αλλά σου ζητούσε ~~[illegible]~~ να του δώσεις τις δέκα λίρες που του χρωστούσες και δεν ήθελες να του τις δώσεις! Τώρα, πλήρωσέ τον αμέσως, γιατί ο άνθρωπος που τρώγει το ξένο δίκιο, βαλλαχί-μπιλλαχί(33) δεν μπορεί να μπει στον Παράδεισο! Θα τον κρατούν πάντα στην πόρτα από τον γιακά ή από τον ζιπουνέ(34) όσοι έχουν να λάβουν απ' αυτόν.

Κι ο Μωσής, που χρωστούσε, φαίνεται, σε πολλούς Χριστιανούς και δεν τους πλήρωνε, τον ρώτησε μ' ευλάβεια:

— Αμάν(35), μεγάλε και καλέ Αφέντη! Πε μου ποιος Χριστιανός είναι αυτός για να πάω να τον πληρώσω, γιατί μπορεί να χρωστάω και σε κανέναν άλλον και το λησμόνησα.

— Ο Τάσος είναι. (του είπε ο Σίμχας) Τώρα και πλήρωσέ τον, ως την ώρα κι ύστερα έλα στον Μενδρεσέ να σου δώσω το χέρι μου να το φιλήσεις.

Άμα τέλειωσε η προσευχή στο [illegible], πήγε αμέσως ο και πλήρωσε τον παντοπώλη, κι ύστερα έτρεξε ίσια στον Μενδρεσέ, για να το αναφέρει στον Μεγάλον Σίμχα και ν' αξιωθεί να του φιλήσει το χέρι του.

Λέγουν ότι αυτό είχε γίνει αιτία να πληρώσει ο κακοπληρωτής Μωσής και ο όσος άλλους Χριστιανούς χρωστούσε χρήματα, από τον φόβο μην τον πιάσουν στον άλλον κόσμο όσοι είχαν να λάβουν απ' αυτόν και δεν τον αφήσουν να μπει στον Παράδεισο.

Μια γριά, πούχε στον αυλόγυρό της τρεις-τέσσερες κότες και δεν μπορούσε να βάλει ούτε ένα αυγό, γιατί τα έπαιρναν άγνωστοι κάθε νύχτα και της τα μάζευαν όλα τα γεννούμενα αυγά, πήγε στην Αστυνομία η καϊμένη η γριά, έφτασε ακόμα κι ως τον Πασιά(36), αλλ' εξακολουθούσαν να κλέβονται κάθε νύχτα τα αυγά της. Τέλος, αφού δεν είδε κάμμια προκο-

---

(33) Λέξη εβραϊκή = μα τον Θεό!
(34) " " = εσωτερικός επενδύτης.
(35) " " = έλεος
(36) " τουρκική = μεγιστάνας, ανώτατος πολιτικός ή στρατιωτικός υπάλληλος, γενικός διοικητής.

7)

Ὁ Μέγας Σείχης

— πῆ ἀπό κανέναν ἀποφάσισε νά πάει νά πῆ τό χάλι της(37) στόν καλό τόν Ἀφέντη, τόν μεγάλον Σέχ-Ἀχμέτη. Ἔφερε καί κάμποσα ἄγουρα σῦκα κομμένα καί σκορπισμένα καταγῆς ἀπό τούς κλέφτες ἀπό [illegible], μέσα στά σκουπίδια καί τοῦ τά πῆγε, ὡς δεῖγμα τῆς μιζέριας της.

— Τί σῦκα εἶν' αὐτά, πού μοῦ φέρνεις, μωρή; Τοῦ εἶπε ὁ Σείχης, νομίζοντας ὅτι τοῦ τά εἶχε πάει γιά νά τά φάη) Αὐτά εἶναι πρόσκαγα... γλίτ(38) ἄγουρα!

— Τί νά σοῦ κάνω Ἀφέντη μεγάλε. (Τοῦ ἀπάντησε κλαγερά) Αὐτά ἔχω, κι αὐτά σοῦ φέρνω, γιά νά μήν ἔρθω μέ τά χέρια ἄδεια. Τά ὥριμα μοῦ τά κλέβουν. Τό εἶχα μεγάλο τάμμα νά σοῦ φέρω σῦκα ἀπό τῆ συκιές νά φᾶς, κι ἐπειδή δέν μπόρεσα νά σοῦ φέρω ὥριμα, γιατί μοῦ τά κλέβουν τά ὥριμα, κάθε βράδυ, ἀποφάσισα νά σοῦ φέρω ἄγουρα, γιά νά βγάλω τό τάμμα ἀπό πάνω μου.....

— Καί ποιοί σοῦ τά κλέβουν;

Τήν ξαναρώτησε ὁ Σείχης.

— Δέν τούς ξέρω, πού νά σοῦ πάρω τό κακό. Ἄν τούς ἤξερα, θά σοῦ τούς ἔλεγα, γιά νά τούς καταραστῆς καί νά μήν ἰδοῦν προκοπή καί χαΐρι(39) ποτέ.

— Ἄκουσε, γυναίκα, τί θά σοῦ εἰπῶ: Νά πάρης στήν ποδιά σου ἕν' ἀπόχερο κριθάρι καί ~~[illegible]~~ ν' ἀνέβης στή συκιές σου καί νά χώσης ἀπό ἕνα σπυρί βαθειά στόν ἀφαλό ὅλων τῶν σύκων, πού εἶναι ἕτοιμα νά γίνουν γι' αὔριο, καί μεθαύριο, χωρίς νά πῆς σέ κανέναν γιατί τό κάν's αὐτό, κι αὔριο τό πρωΐ(40), νἄρθης νά σοῦ εἰπῶ τόν κλέφτη.....

Ἀκούοντας αὐτή τήν συμβουλή ἡ γριά, τοῦ φίλησε τήν ποδιά καί τό χέρι, καί τοῦ εἶπε, φεύγοντας:

— Νά σέ χαρῶ τό καλό, Ἀφέντη μεγάλε καί καλέ. Νά ζήσης νά σ' ἔχωμε σάν τά ψηλά βουνά... θά κάνω κατά τήν ὁρμήνειά σου.

Τήν ἄλλη μέρα ~~πρωΐ~~-πρωΐ πῆγε ὁ Σεΐχ-Ἀχμέτης γραμμή τίς Καριέρες(41) ἀπό τό Κουρμπετσιώ(42) κι ἀπ' ἐκεῖ ἀ-

---

(37) Λέξη ἀρβανιτική = κατάσταση
(38) " Τουρκική εἶδος. ἄγουρο
(39) " ἀρβανιτική = καλό, προκοπή
(40) Ἔτσι προφέρουν οἱ Γκουρμπιωτιανοί αὐτήν τήν λέξη (πρωΐ) ~~αὐτήν τήν λέξη (πρωΐ)~~
(41) ~~[illegible] ὁδός Ἀθήνας~~
(42) Ἡ [illegible] παλαιά [illegible] τοῦ Νεοχωρίου εἶναι ἀρβανιτική λέξη [illegible] = ξένος. Στήν παλαιά αὐτή κατοικοῦσαν ξένοι ὅσο, [illegible] οἱ Γκούρ-

8)

Γιαννιώτικα Διηγήματα

ἐξετάζοντας μὲ προσοχὴ ὅλα τὰ σῦκα, ποῦ πουλιῶνταν ἄλλα στὰ μαγαζιά, ἄλλα στοὺς δρόμους. Ἐκεῖ κοντὰ στὴν Μητρόπολη, ηὗρε δυὸ κοφίνια γεμάτα σῦκα μεγάλα-μεγάλα καὶ ὡραῖα-ὡραῖα. Τὰ ζύγιαξε καλὰ-καλὰ κι' ἐκατάλαβε ὅτι εἶχαν ἀπὸ ἕνα σπυρὶ κριθάρι τὸ καθένα στὸν ἀφαλό τους. Εἶχαν τὰ σῦκα, τὰ κομμένα ἐκεῖνα τὴν νύχτα ἀπὸ τὶς συκιὲς τῆς γειτονιᾶς!

— Πόσα τὰ σῦκα, πεντί μ'?

Ρώτησε ὁ ~~Σεΐχ~~ Ἀχμὲτ τὶς ταχινὰ ~~τὸ Τουρκόπουλο~~ καὶ μὲ ταπεινὸ τρόπο, τὸ Τουρκόπουλο, ποῦ τὰ πουλοῦσε.

— Ἑξῆντα παράδες(43) τὴν ὀκκᾶ, Ἀφέντη Μεγάλε, ~~γιὰ τὴν ἀφεντιά σου~~ ὅμως γιὰ τὴν ἀφεντιά σου δὲν κάνει τίποτε. Χάρισμά σου ὅλα.

Ἀποκρίθηκε τὸ Τουρκόπουλο μὲ σεβασμό, κι' ἐξακολούθησε ὁ Σεΐχης:

— Πάρ' τα κι' ἔλα μαζῆ μου στὸν Μενδρεσέ....

Πῆρε τὰ κοφίνια τὸ Τουρκόπουλο καὶ τὸν ἀκολούθησε, κι' ὅταν ἔφτασαν στὸν Μενδρεσέ, ἔβαλε τὰ κοφίνια μὲ τὰ σῦκα στὸν ὀντᾶ(44) του κι' εἶπε στὸ Τουρκόπουλο:

— Στάσου αὐτοῦ ~~ὄξω~~ καὶ περίμενέ με νὰ σὲ πληρώσω.

~~Καὶ ἀμέσως~~ Δὲν πέρασε πολλὴ ὥρα καὶ νά σου ἔρχεται ἡ γριὰ καὶ μπαίνει στὸν ὀντᾶ τοῦ Σεΐχη. Ἰδόντας την αὐτός, φώναξε τὸ Τουρκόπουλο:

— Ἔλα μέσα, πεντί, νὰ σοῦ δώσω τὶς παράδες.

Μπαίνοντας τὸ Τουρκόπουλο, εἶπε ὁ Σεΐχης στὴν γριά, δείχνοντάς της το:

— Αὐτὸ εἶναι, γριά, ὁ κλέφτης, πούκοψε τὰ σῦκα σου! Πάρε τώρα τὰ κοφίνια μὲ τὰ σῦκα σου καὶ σύρε στὸν Καδῆ(45) νὰ τοῦ κάνῃς νταβᾶ(46) καὶ βάλε μὲ ἐμένα μάρτυρα.

---

(43) Λέξη τουρκικὴ = ἡ κατώτερη χρηματικὴ μονάδα. Εἶναι τὸ 1/40 τοῦ γροσιοῦ καὶ τὸ γρόσι εἶναι γερμανικὴ λέξη.
(44) Λέξη τουρκικὴ = δωμάτιο.
(45) 〃 ἀραβικὴ = ἱεροδίκης.
(46) 〃 〃 = ἀγωγή.

Ο Μέγας Σεΐχης

3) Μιά χρονιά είταν πολύ ανέβροχο τό καλοκαίρι. Άρχισε ή ανεβροχιά από τά μέσα τοῦ Απριλίου κι' έφτασε ό Αύγουστος, χωρίς μιά στάλα βροχή. Ό ουρανός είχε γείνει φλογερός κι' ή γῆ καρβέλι του. Έπασχαν τρομερά ή γεωργία, ~~κι~~ ή κτηνοτροφία κι' ή σηροτροφία. Είχαν στειρέψει όλα τά πηγάδια τοῦ Γιαννίνου(47) κι' οί βρύσες ~~των~~ χωριών. Πρώτοι οί Χριστιανοί έκαναν δεήσεις καί λιτανείες γιά νά βρέξη ό θεός. Τούς Χριστιανούς μιμήθηκαν οί Έβραίοι κι' όλος ό κόσμος φώναζαν:

— Αμάν, θεέ μου, βρέξε!

Αλλ' ό θεός δέν είχε διόλου σκοπό νά βρέξη.

Τότε οί Τουρκογιαννιώτες άρχισαν νά λέν συναμεταξύ τους στά σοβαρά ότι ό Αλλάχ(48), πού δέν θέλησε ν' ακούση τούς Χριστιανούς καί τούς Εβραίους γιά νά βρέξη, χωρίς άλλο θ' άκουε τούς Τούρκους, άν [illegible] έκανε δουά(49) ό μεγάλος ό Σεΐχης, ό Αφέντης ό ~~[illegible]~~ καλός, πού μιλούσε ~~κάθε με τόν θεό κάθε νύχτα~~ μέ τόν Πέιγαμπερ(50) τόν Μωαμέθη κάθε νύχτα, τί ρωτούσε τότε γιά τούς Χριστιανούς καί τούς Εβραίους, ότι δέν άκουσε ό Αλλάχ τόν δουά τόν δικό τους κι' άκουσε μόνον τόν Τουρκικό.

Πέιγαμπερ

Μαζεύτηκαν, λοιπόν, καμμιά τριανταριά-σαρανταριά απ' αυτούς κι' ίσια στόν Σεΐχη Αγριάλη!

— Σελάμ-αλεϊκούμ(51), Αφέντη μεγάλε καί καλέ!

Τού είπαν χαιρετώντας τον.

— Αλεϊκούμ-μουσελάμ(52)! (Τούς αποκρίθηκε αυτός καί τούς ρώτησε:) Τί θέλετε, παιδιά μ';

— Αφέντη μεγάλε, (τού είπε ένας τους) ερχόμαστε νά σού πούμε ότι, όπως ξέρ'ς, οί Χριστιανοί στίς εκκλησιές τους κι' οί Οβραίοι στά συναγώγια τους κι' έκαναν δουάδες στόν θεό γιά νά βρέξη, αλλ' ό Αλλάχ δέν τούς άκουσε, γιατί δέν είναι μουσουλμάνοι(53), σάν εμάς. Σέ παρακα-

---

(47) Τά Γιάννινα — τοῦ Γιαννίνου, τά Τρίκκαλα — τοῦ Τρικκάλου, τά Φέρσαλα — τοῦ Φερσάλου κλ. κι' όχι τών Γιαννίνων, τών Τρικκάλων, τών Φερσάλων κλ.

(48) Τουρκογιαννιώτικα, αντί θεός. Η μόνη γλωσσική διαφορά μεταξύ Χριστιανών καί Τουρκογιαννιωτών.

(49) Λέξη αραβική = προσευχή, λιτανεία.

(50) Λέξη " = Προφήτης, εννοεί τόν τοῦ Μωαμέθ.

(51) Έκφραση αραβική = σωτηρία σ' εσέ, χαιρετισμός Μουσουλμάνων πρός μουσουλμάνους.

(52) Έκφραση αραβική = σωτηρία σ' εσάς, ανταποχαιρετισμός.

(53) Λέξη αραβική (φράση) = πιστοί τοῦ θεοῦ.

Γιαννιώτικα Διηγήματα

—Θέλομε να προστάξης να μαζωχτούμε κι' εμείς οι Μουσουλμάνοι όλοι ό,τι είναι Ισλάμ, όπου να κάνη η Αγιωσύνη σου ένα δουά, και να παρακαλέσης τον Πεϊγαμπέρ μας να κάνη ριτζιά(54) του Θεού να βρέξη, για να δείξωμε ότι ο Θεός αγαπάει περισσότερο εμάς από τους Χριστιανούς κι' από τους ~~[illegible]~~ Οβραίους, κι' ότι είναι πιο αγαπημένος του Θεού ο Πεϊγαμπέρ μας από τον Χριστό των Χριστιανών κι' από τον Μωϋσή των Οβραίων.

— Πολύ καλά το συλλογιστήκατε αυτό (τους είπε). Αλλά πριν προστάξω να γένη ο δικός μας ο ντουάς, είναι ανάγκη να 'ρθετε όλοι σας αύριο το μεσημέρι εδώ. Καλό είναι να φέρετε κι' άλλους ακόμα μαζί σας, για να είστε περισσότεροι. Αλλά να 'ρθετε απάνω στο μεσημέρι, την ώρα, που βγαίνουν οι μουεζίνιδες(55) στους μιναρέδες(56) για να μπαγκραΐσουν.(57)

— Αϊ! Να 'ρθωμε χωρίς άλλο, Αφέντη μεγάλε!

Του είπαν, του φίλησαν ~~[illegible]~~ την μπροστινή άκρη του χιρκά(58) του και το χέρι του κι' έφυγαν.

Την άλλη μέρα το μεσημέρι, την στιγμή, που βγαίνανε οι μουεζίνιδες στον σερεφέ(59) των μιναρέδων, των δεκοχτώ τζαμιών, που είχε τα Γιάννενα και φώναζαν το «Αλλάχ-εκμπέρ» (60), παρουσιάστηκαν όλοι στον Μεντρεσέ του Σεΐχ-Αχμέτη, φέρνοντας κι' άλλους τόσους Τούρκους και περισσότερους ακόμα μαζί τους.

Μόλις τους είδε ο Σεΐχ-Αχμέτης να μπαίνουν στην αυλή του Μεντρεσέ, βγήκε από τον οντά του, και τους είπε:

— Ελάτε όλοι μαζί μου.

Τον ακολουθήσαν σιωπηλοί και βγήκαν έξω από τον περίβολο του Μεντρεσέ.

Αυτός μπροστά κι' αυτοί πίσω, κι' όσο αυτός μπροστά κι' αυτοί πίσω, μ' όλη εκείνη την μεσημεριάτικη αυγουστιάτικη ζέστη, ~~βγήκαν~~ πήγανε το [illegible] στην [illegible], βγήκαν

---

(54) λέξη αραβική = παράκληση, ικεσία.
(55) " " = αναγνώστης προσευχής.
(56) " " μιναρέ (από το νουρ = φως).
(57) " τουρκογιαννιώτικη μπαγκραΐζω = φωνάζω, αλλ' η λέξη αυτή λεγόμενη από Χριστιανό προς Χριστιανό, σημαίνει γκαρίζω σαν γάιδαρος.
(58) " αραβική = [illegible] επενδύτης, από καμηλό μαλλί.
(59) " " = το περίγυρμα του μιναρέ.
(60) αραβική έκφραση = ένας και μεγάλος είναι ο Θεός.

Ο Μέγας Σέχης

από τό Κάστρο, πέρασαν όλες τίς μαχαλάδες, μπῆκαν στήν συνοικία τοῦ Σαραγιοῦ, κι' ἀπό ἐκεῖ, μ' ὅλο ἐκεῖνο τό γιουρούσι, μπῆκαν στήν συνοικία τῆς Λούτσας, πάντα αὐτός μπροστά κι' αὐτοί πίσω, κι' ἀκολουθοῦσαν κι' αὐτοί κι' ὅσοι τούς ἔβλεπαν τί σπουδαῖο ἦταν ἐκεῖνος ὁ φλογερός περίπατος.

Ἡ συνοδεία τοῦ Σεχ Αχμέτη, πού ἐπεδίωκε τόν θρίαμβο τοῦ Μωαμέθη καί τήν ταπείνωση τοῦ Χριστοῦ καί τοῦ Μωϋσῆ, ἄρχισε νά ὑποφέρει ἀπό τήν πολλή ζέστη. Ὁ ἱδρώτας τους ἔβγαινε ἔξω ἀπό τά φορέματά τους. Ἔσκαζαν καί στάζαν κι' ἀκολουθοῦσαν λαχανιασμένοι τόν μεγάλον Σέχη, ἐνῶ αὐτός προχωροῦσε-προχωροῦσε, χωρίς καμμιά δυσκολία καί χωρίς κανέναν κόπο. Μερικοί ἀπόκαμαν ἀπό τό γιουρούσι, ἀποτραβιόνταν κι' ἔμπαιναν στά πρῶτα φιλικά σπίτια, πού ἀπαντοῦσαν, ἤ στά ~~πρῶτα~~ διάφορα μαγαζάκια πού ἀπαντοῦσαν μπροστά τους, γιά νά πιοῦν καμμιά κρύα λεμονάδα, ἤ νερό παγωμένο, γιά νά ξανασάνουν ἀπό τη λαύρα, κι' ἄλλοι ἔπεφταν ἀναίσθητοι στούς δρόμους. Οἱ πιό γεροί ὅμως ἀκολουθοῦσαν πίσω, λαχανιασμένοι, ~~στούς~~ ~~ἱδρωμένοι~~ βουτηγμένοι στούς ἱδρῶτες καί τσακισμένοι ἀπό τήν κούραση, κι' ἤκουες ἕναν Χασάνη πνιγμένον στόν ἱδρώτα του καί [illegible] μέ τό σακάκι του στόν ὦμο, πού ἀργοβάδιζε, σάν πάπια, νά λέγει στόν φίλο του, τόν Μεμέτη, πού ἦταν πιό μπροστά:

— Στάσου τσίτσι(61), ὀρέ Μεμέτη, ἄν ~~[illegible]~~ εἶσαι Τοῦρκος καί πιστεύεις τόν Θεό καί τόν Μωαμέθη! Μπαγιλντήσα(62) βαρνά μέ σκάνεις νά μείνω πίσω.... νά μοῦ πέσει νταμλάς.(63) Τώρα.....

Οἱ δρόμοι εἶχαν ἐρημώσει ἀπό τήν αὐγουστιάτικη λαύρα κι' ἡ πολιτεία ὤμοιαζε σάν νεκρόπολη. Ἡ συνοδεία γύρισε ἀπό τήν Λούτσα(64) στήν Καγιαλτσιάνη(65) καί πῆρε τόν δρόμο γιά τόν Ἅι-Γιάννη τῆς Μπουνίλας. Ἔσκασαν οἱ καϋμένοι οἱ Τοῦρκοι, πλάνταξαν(66) οἱ καϋμένοι οἱ Τοῦρκοι,

---

(61) Λέξη ~~[illegible]~~ γιαννιώτικη, Ηπειρωτική = ὀλίγο
(62) " ~~Τουρκική μπαϊλμαλί = λιποθυμῶ — λιποθύμησα~~
(63) " ~~Τουρκική = ἀποπληξία~~
(64) Συνοικία τοῦ Γιαννίνου, ~~[illegible]~~ ὅπου ὑπῆρχε ἐκεῖ βούρκα μεγάλη νερο[illegible] τῆς ὀνομασίας ἐκείνης (Λούτσα).
(65) Συνοικία τοῦ Γιαννίνου, πού ἔλαβε τ' ὄνομα ἤ ἀπό τό τουρκικό «Καγιαλί-τσεσμέ» = [illegible] βρύση, ἤ ἀπό τό Καγιά-τσεσμέ = βρύση τοῦ Πασιά Καγιά, περίφημου γιά τήν καλωσύνη του
(66) ~~Λέξη τουρκική = [illegible] — σκάζω — ἔσκασαν~~

Γιαννιώτικα Διηγήματα

ἀπό τήν ἀνυπόφορη λαύρα τοῦ μεσημεριοῦ κι' ὅλο ἀπόμεναν πίσω ὅσοι δέν μποροῦσαν ν' ἀκολουθήσουν τόν Ἀφέντη τόν κακό, πού σήκωνε πάντα μπροστά ἀπό τούς ἄλλους σάν νά γύρευε κάτι καί δέν τό 'βρισκε.

Τέλος, ἔφτασαν στό τελευταῖο καφενεῖο τῆς Καλούτσιανης μέ τήν γνώμη, πού δέν εἶχε ἄλλο σπίτι ἤ καφενεῖο παρακάτω καί τελειώνει ἡ πολιτεία..... Ἐκεῖ, ἔστριψε ὁ Σιέχης ἀριστερά καί μπῆκε στόν περίβολο τοῦ ἐξοχικοῦ καφενείου, ἀκολουθούμενος ἀπό τούς ταλαιπωρημένους συντρόφους του, πού εἶχαν ~~[illegible]~~ τά πρόσωπά τους κόκκινα σάν παπαροῦνες, ἀπό τόν ἥλιο. Ἄλλος ἀνεμίζονταν μέ μαντήλι, ἄλλος μέ δεσμίδα στρατσόχαρτο(67), πού 'χε πάρει στόν δρόμο, ἀπό κάποιο παντοπωλεῖο, κι' ἄλλος μέ φυσερό ἀπό ἀπό ~~[illegible]~~ κοτόφτερα, πού 'χε ἀρπάξει ἀπό κάποιο μαγέρικο.

Μέσα στόν περίβολο τοῦ καφενείου, κάτω ἀπό μιά κορομηλιά, κοιμόνταν ἕνας μποστανιτζής (68), πού 'χε τό μποστάνι του παρακάτω, στήν ἄκρη τῆς λίμνης. Ὁ Σιέχης τόν γνώρισε, τόν ζύγωσε καί τόν ξύπνησε. Οἱ ~~[illegible]~~ φλογισμένοι ~~ἀπό τό κάμα~~ σύντροφοί του, ἀπό τό κάμα ἀποροῦσαν τί νά ἤθελε ὁ Ἀφέντης ὁ κακός τόν χριστιανόν τόν μποστανιτζή....

— Τί κάν'ς ἐδῶ, Μῆχο; (~~Τόν ρώτησε~~)

~~Κοιμᾶσαι~~

~~[illegible]~~ Τόν ρώτησε κι' αὐτός του ἀπάντησε:

— Κοιμοῦμαι, μεγάλε ἀφέντη — νά σοῦ πάρω τό κακό — γιατί ἀπόψε ὁλονύχτα ἔχω πολύ,... πότιζα τό μποστάνι μου

— Γιατί δέν ποτίζεις, Μῆχο, τό μποστάνι σου τήν ἡμέρα, πού τό δέρνει ὁ ἥλιος καί σοῦ μαραγκιάζει τίς κολοκυθιές σου, τίς ἀγγουριές σου, τίς ντοματιές σου, τίς χειμωνικές σου, τίς πατλιτζάνες σου(69), τίς μπάμιες(70) σου καί τίς φασουλιές σου;

— Δέν κάνω νά ποτίσω ~~[illegible]~~ τήν ἡμέρα μέ τό κάμα, Ἀφέντη κακέ, (τοῦ ἀπάντησε ὁ Μῆχος) γιατί θερμαίνεται τό νερό ~~καί~~ ~~[illegible]~~ ἀπό τό ἡλιοπύρι καί καίγονται τά φυτά, θά τά ποτίσω τήν νύχτα μέ τό φεγγάρι καί μέ τήν δροσιά, ὅταν τό νερό εἶναι δροσερό.....

Τότε γυρίζοντας ὁ Σιέχης πρός τούς συντρόφους του, τούς εἶπε:

— Ἀκούσατε, ἀνόητοι ἄνθρωποι; Αὐτός ὁ Μῆχος ξέρει πότε πρέπει νά ποτίσει ~~καί πότε~~ τό μποστάνι του καί πότε δέν πρέπει καί, καθώς τό μυαλό σας ὁ θεός δέν ξέρει, πότε πρέπει νά ποτίσει τό δικό του τό μποστάνι, τήν δύση, γιά τό χωριό σας τό ἔκαψε! Καί πρέπει νά τοῦ εἰπῶ ἐγώ ~~[illegible]~~ πότε πρέπει νά βρέχει καί πότε νά μήν βρέχει! Σύρτε τώρα στά σπίτια σας νά ὑποχρεώσετε, κι' ἄλλη φορά νά μήν ἀνακατεύεσθε μέ τίς θεϊκές μας δουλειές. Κάνετε μεγάλη ἁμαρτία καί μεγάλο γκιουνάχι, βαλλαχί! νά θέλετε νά κάνετε τήν γνώμη σας ἀνώτερη ἀπό τήν γνώμη τοῦ Θεοῦ!

---

(67) Λέξη Ιταλική, (στράτσο) = χαρτί ἀπό ἄχυρο, αχυρόχαρτο
~~(68) " [illegible] = κηπουρός~~
~~(69) " " = σέλινος ὁ ξυλόδενδρος = μελιτζάνα~~
~~(70) " " = [illegible] λεμονίτσα.~~

Καί λέγοντας αὐτά τά λόγια, βγῆκε ἀπό τόν περίβολο τοῦ καφενείου καί τράβηξε γιά τόν Μενδρεσέ του, ἐνῷ οἱ συνοδοί του, ἄλλοι δέν μποροῦσαν νά κουνηθοῦν κι' ἔπεφταν στούς ὤμους τῶν ἄλλων, μισοπεθαμένοι ἀπό τήν λαύρα τοῦ ~~[illegible]~~ μεσημεριοῦ, κι' ἀπό τήν πεῖνα, κι' ἄλλοι,— οἱ λιγώτεροι— μπόρεσαν νά συρθοῦν πρός τά σπίτια τους, ~~κι~~ ἀναγνώρισαν τήν ὀρθότητα τῶν λόγων τοῦ σοφοῦ Σέχη, ὅτι ὁ ἄνθρωπος δέν πρέπει ν' ἀνακατεύεται στίς δουλειές τοῦ Θεοῦ,ǂ κι' ἀνέκραξαν:

— Γιά Ραμπή! Γιά Ραμπή(71)! Τί θεϊκή γνώση ἔχει ὁ Ἀχμέτης ὁ καλός, ὁ μεγάλος Σέχ Ἀχμέτης!

*

Ὁ Σέχ Ἀχμέτης ἦταν πάντα ἤρεμος. Δέν θύμωνε καί δέν ὀργίζονταν ποτέ, κι' ὅταν εἶχε ἀκόμα ἀφορμή νά θυμώση, ἐπειδή μποροῦσε νά ἔβγη ~~[illegible]~~ ἐνῶ στόν θυμό του κάμμιά κατάρα κι' ἡ κατάρα του ἔπιανε ἀμέσως, κι' ἔκανε κακό. Εἶχε θυμώσει ποτέ μιά φορά μ' ἕναν Τοῦρκο, πού μάλωνε ἄδικα μέ τόν ἀδερφό του καί γύριζε πολύ συχνά μεθυσμένος στούς δρόμους, ὥστε τόν καταράστηκε κατάμουτρα μ' ὅλη του τήν καρδιά, γιατ' ἦταν ἀδιόρθωτος, κι' ἀμέσως ἔπεσε καταγῆς νεκρός, σάν νά τόν εἶχε χτυπήσει ἀστροπελέκι! Ταράχτηκαν τότε ὅλα τά Γιάννινα ἀπό τό πιάσιμο τῆς κατάρας τοῦ ~~Σέχη~~ μεγάλου Σέχη κι' ἀπό τότε ἡ κατάρα του θεωρήθηκε ὡς θεϊκή ὀργή, καί δέν τοῦ γύριζε ποτέ κανένας τόν λόγο του κι' ὅτι «πρόσταζε» ἐκτελοῦνταν ἀμέσως. Ἀπό τότε φοβόνταν ὅλοι οἱ Τουρκογιαννιῶτες τήν κατάρα του κι' ἐπικαλοῦνταν τήν εὐχή του, κι' ὅταν ἤθελε κανένας Τοῦρκος νά εὐχαριστήση ἤ νά εὐχηθῆ κάποιον τοῦ ἔλεγε:

— «Νάχης τήν εὐχή τοῦ Σέχ Ἀχμέτη,ǂ σέ τοῦτον τόν Κόσμο καί στόν ἄλλο»

Κι' ὅταν πάλε μάλωνε κανένας Τοῦρκος μ' ἄλλον ὁμόθρησκό του κι' ἤθελε νά τόν καταραστῆ, τῶλεγε:

— «Νάχης τήν κατάρα τοῦ Σέχ Ἀχμέτη,ǂ σέ τοῦτον τόν Κόσμο καί στόν ἄλλο» γιατί ἡ μητέρα τοῦ Σεΐχ Ἀχμέτη ἦταν φόβητρο καί θεωροῦσαν τό ἄκρον-ἄωτο τῆς κακοδαιμονίας ἑνός Τουρκογιαννιώτη, ποῦ θά τήν ἔβρισκε ἐμπρός του.

Κι' ὅμως ὁ Σεΐχ Ἀχμέτης, σάν νά ἦταν ἐπίτηδες ὀπαδός τοῦ Βαγγελίου, ἐξόν ἀπό ἐκείνη τήν μοναδική φορά δέν εἶχε καταφερθῆ ἄλλοτε ποτέ, καί μόνον οἱ Τουρκογιαννιῶτες μεταχειρίζονταν τήν μητέρα του σιχαμερά καί πλειότερο οἱ γυναῖκες τους.

Ἦταν τόσο καλός, τόσο ἀγαθός καί τόσο ἀνεξίκακος ὁ μεγάλος Σεΐχης, πού δέν εἶχε ὅρια ἡ καλωσύνη του, ἡ ἀγαθωσύνη του, ἡ ἀνεξικακία του. Περνῶντας μιά μέρα ἀπό ἕναν στενό δρόμο, δέχτηκε κατ' ἐπάνω του ἕναν τενεκέ(71) γεμάτον ἀκάθαρτα νερά, ἀπό ἀποπλύματα ρακοποτηριῶν καί κρασοποτηριῶν, κι' ἀντί νά θυμώσῃ καί νά βρίσῃ καί νά δείρῃ ἀνήλεα τόν ἀπρόσεχτο κρασοπώλη, γιατί ἦταν ὑποχρεωμένος νά ἀπαρνηθῆ τά φορέματά του καί νά τά πετάξῃ στόν δρόμο ὡς μολυσμένα ἀπό ἀπαγορευμένα ποτά, κρασί καί ρακί, καί νά πάῃ ἴσια στόν λουτρό νά πλυθῇ καί νά καθαρισθῇ, περιωρίσθηκε μόνον νά τοῦ εἰπῇ:

— Τί εἶν' αὐτό, ποῦ μοῦ 'κανες, μωρέ Ρωμιέ; Μ' ἔκανες νά πετάξω στήν γῆν τά φορέματά μου μέ τήν ἀπροσεξία σου! Καλά, ποῦ ἤμουν ἐγώ, ἀλλ' ἄν ἦταν κανένας ἄλλος Τοῦρκος, χαλασιά σου καί φουρτούνα(72) σου, θά σ' ἔτρωγαν τά φίδια! Μποροῦσε νά σέ σκοτώσῃ καί νά μήν πληρώσῃ οὔτε τζεζά(73)!

Αὐτά ὅλα ἔκαναν τόν Σεΐχ-Ἀχμέτη τό ἀξιοσεβαστότερο πρόσωπο σ' ὅλα τά Γιάννινα καί σ' ὅλην τήν Ἤπειρο, ἀνάμεσα στούς μωαμεθανικούς πληθυσμούς. Ἦταν πραγματικά ὁ ζωντανός ἅγιος Τοῦρκος. Εἶχαν τόση ἐμπιστοσύνη οἱ Τοῦρκοι στήν ὑπερφυσική του δύναμη, ὥστε ἔτρεχαν ὅλοι οἱ ἄρρωστοι σ' αὐτόν γιά νά γιατρευτοῦν. Μιά εὐχή του, μιά εὐλογία του ἔκανε θαύματα! Ἄνθρωποι κατάκοιτοι γένονταν καλά, ἅμα ἐμφανίζονταν μπροστά στόν θαυματουργόν Σεΐχη!

~~(71) Λέξη τουρκική = λευκοσίδηρος.~~
(72) " λατινοβενετική (fortuna) τρικυμία, δυστυχία
~~(73) " ἀραβική = πρόστιμο.~~

Ὁ Μέγας Σεΐχης

Καί ὅμως δέν εἶταν καθόλου εὐτυχής ὁ Σεΐχ-Ἀχμέτης, ὅπως θά φρονοῦσαν ὅλοι οἱ μή μουσουλμᾶνοι ~~[illegible]~~ κι' ὅσοι ἀκόμα Τοῦρκοι εἶταν ἐλευθερόφρονες καί δέν πίστευαν σ' ὑπερφυσικά πράγματα, ἄν καί σ' ἐκείνη τήν ἐποχή δέν ηὕρισκες κανείς οὔτε ἕναν ἄθεον Τοῦρκο σ' ὅλα τά Γιάννινα καί σ' ὅλη τήν Ἤπειρο. Δέν εἶταν* εὐτυχής, ἀλλ' ἔπασχε, ὅπως λέγομε τώρα, ἀπό αὐθυποβολή κι' εἶχε τήν ψυχική δύναμι νά μεταδίδη καί σ' ἄλλους τήν αὐθυποβολή του. Ὑπηρετοῦνταν, ἡ τό σωστότερο πίστευε ὅτι, ὅταν κοιμοῦνταν, νύχτα ἤ μέρα, ἔβγαινε ἀσώματος ἀπό τό κορμί του καί πήγαινε ἐνάερα στήν Μέκκα, τήν ἱερώτατη πόλι τοῦ Μωαμεθανισμοῦ, ὅπου εἶναι ὁ τάφος τοῦ Μωάμεθ κι' ἡ «πανίερη» Κιαμπέ(74) καί γύριζε πάλε ἐνάερα στό κορμί του, σάν πουλί πετούμενο, ἤ ὅτι πήγαινε στόν Παράδεισο καί παρουσιάζονταν στόν Μωάμεθ καί τόν προσκυνοῦσε καί τοῦ μιλοῦσε ἤ ὅτι πήγαινε στήν Μεντινά, τήν πατρίδα τοῦ Μωάμεθ, καί γιά τοῦτο καί μόνον [illegible] τῆς Μέκκας στήν Ἱεροσόλυμα, ἤ στήν Ἰνδία, στό Θιβέτ, στήν Κανταχάρη, στό Μπαγντάτι, καί σ' ἄλλα ἱερά μέρη, ὅπου ὑπάρχουν μουσουλμανικά προσκυνήματα, ἤτοι τάφοι διαφόρων φημισμένων Ἐβλιαδῶν(75) μωαμεθανῶν καί προσκυνοῦσε ~~ἐπάνω~~ ἤ ὅτι περπατοῦσε ἐπάνω στά κύματα, στίς λίμνες καί στίς θάλασσες, κι' ὅταν ἔρχονταν ἡ θρησκευτική [illegible] του κι' οἱ ἀφωσιωμένοι λάτρες του, ἄλλοι τό πρωΐ, ἄλλοι τό γιόμα, ἄλλοι τό δειλινό κι' ἄλλοι τό βράδυ, ἀπόσπερνα, καί τόν ρωτοῦσαν ποῦ εἶταν καί τί εἶχε περάσει τήν περασμένη νύχτα, ἤ ἐκείνη τήν ἡμέρα, αὐτός τούς διηγοῦνταν τά ὄνειρά του, ὡς πραγματικά γεγονότα, ὅπως καί πραγματικά τά πίστευε. Τά πίστευε κι' ἡ θρησκευτική του ὁμήγυρις ὡς πραγματικά, κι' ἀκόμα ἔβγαιναν ἔξω ἀπό τόν Μεντρεσέ, τά διηγοῦνταν σ' ὅλα τά μωαμεθανικά

---

(74) Τό ἀρχαιότατο τέμενος τῆς Μέκκας, ὅπου λατρεύονταν ὁ ἕνας Θεός πρίν νά ἐμφανισθῆ ὁ Μωάμεθ, ἀπό πολύ γένος πιστούς (μουσουλμάνους) καί τίς παλιές ἑβραϊκές εἰσαγωγές καί διδασκαλίες.

~~(75) Λέξη ἀραβική (Ἐβλιγιά) = ἅγιοι – ἅγιοι~~

16)

Γιαννιώτικα Διηγήματα

Γιάννινα «τό καί τό έκανε σήμερα ό Άφέντης ό μεγάλος» ή «σήμερα», κι' οί ~~[illegible]~~ Γουρνογιαννιώτες, οί [illegible] ἄνθρωποι τοῦ Κόσμου, ἀγράμματοι [illegible] τῆς Ἀνατολῆς δέν ἔκαναν ἄλλη δουλειά παρά νά μεγαλοποιοῦν φανταστικώτερα τίς φανταστικές ἐκδρομές καί τίς [illegible] πράξεις τοῦ [illegible] Σείχη, νά θαυμάζουν τήν ἁγιωσύνη του καί νά προσεύχωνται γιά τήν μακροημέρευσή του.

Τρόμαζαν οἱ Γουρνογιαννιῶτες στήν ἰδέα τοῦ ἐνδεχομένου θανάτου τοῦ [illegible] Σείχη τους. Τόν θεωροῦσαν προστάτη τους, γιατρό τους, [illegible] τους [illegible], κι' ἔφταναν ὡς τό σημεῖο τοῦ νά ὁρκίζονται στήν ζωή του:

— Ὁρκίζομαι στήν ζωή(76) τοῦ Ἀφέντη μου τοῦ Σιέχ Ἀχμέ

Κάποιος Γουρνογιαννιώτης εἶχε ἰδεῖ στόν ὕπνο του ὅτι εἶχε πεθάνει ὁ Ἀφέντης ὁ μεγάλος κι' ἔρριξε στά κλάματα ὡς τό πρωΐ, ποῦ ξύπνησε. Ξυπνώντας, ἔτρεξε ἀμέσως στόν Μεντρεσέ, γιά νά βεβαιωθῇ ὅτι ζοῦσε. [illegible] τόν εὐτραφέστατον [illegible](77) καί τοῦ φίλησε τό δεξί του πόδι, τήν ἄκρα τοῦ χιτωνά του καί τό χέρι του, τοῦ εἶπε:

— Ἀφέντη μεγάλε, εἶδα ἀπόψε στόν ὕπνο μου ὅτι εἶχες πεθάνει τάχα — μαγιά στό κεφάλι σου! — κι' ἦρθα νά σοῦ εἰπῶ νά σοῦ τοῦ Πεϊγαμπέρι νά σοῦ τοῦ Θεοῦ νά σοῦ χαρίσῃ χιλιάδες χρόνια.... γιατί, τί θά γένουν τά Γιάννινά μας, ἄν — Θεός φυλάξοι! — πεθάνῃς ἡ ἁγιωσύνη σου; Θά ρίξῃ μιά νύχτα, μέσα ὁ ~~[illegible]~~ ἐντέπτης(78) ὁ Γιουνάνος(79) — κακή του ὥρα — καί θά μᾶς τά πάρῃ! Ναί, ἐπί τόν ἔχομε τόν [illegible](80). Μόνον ὁ νεφές ὁ δικός σου μᾶς γλυτρώνει(81).

Κι' ὁ Σεΐχης, [illegible] καλόγνωμος, κατά τήν συνήθεια του, [illegible] [illegible] [illegible]

— Κι' ἐάν μή χρειάζεται ὁ Πεϊγαμπέρης ~~[illegible]~~ — σαγ-ἔ-λα-χοῦ(82) καί μέ θέλει κοντά του; Μπορεῖ ἐγώ νά τοῦ σκουντίσω τό πρωΐ τόν ὄντα του, ἤ νά τοῦ φυλείνω τήν καλιβί(83) του, ἤ νά τοῦ στρώνω νά

---

(76) Εἶναι ἀπό τίς [illegible] λέξεις ἀπό τούς Γουρνογιαννιῶτες: ζωή-ζογή.

(77) ~~Λέξη ἀραβική = [illegible] [illegible]~~

(78) ~~" " μί τουρκική [illegible] (ἐντέπ = [illegible]) = εὐσεβής.~~

(79) ~~" "~~ 79 " = Ἰων = Ἕλληνας.

(80) ~~" τουρκική = [illegible]~~ ἐχθρός

(81) " ἑλληνική γουρνογιαννιώτικη = ἀντί γλυτώνει = γλυτρώνει.

(82) Ἔκφρασις ἀραβική = ὁ Θεός νά τόν μακαρίσῃ

(83) Λέξη ἀραβική = [illegible] — τουρκικά καχβέ — γουρνογιαννιώτικα = καλ

Ὁ Μπέγεις Σέχης

Ποιό εἶναι τό καλύτερο; ἐκεῖνο, ποῦ λέγει ὁ Πεϊγαμπέρης, ἤ ἐκεῖνο, ποῦ λέγεις ἐσύ; Ἄπ-στό καλό σου, Γούρκη μου, καί μήν ἀνακατώνεσαι στοῦ Θεοῦ καί στοῦ Πεϊγαμπέρη τίς δουλειές! Ὅποτε προστάξη ὁ Θεός θά πεθάνης, θέλ's ἤ δέν θέλ's ἐσύ κι ἐγώ ἀκόμα!...

Κι ὁ ὀνειροπόλος ἔφυγε φανατικώτερος θαυμαστής τοῦ μεγάλου καί καλοῦ Ἀφέντη, ποῦ, ~~[illegible]~~ εἶταν τόσο εὐνοούμενος τοῦ Μωαμέθ, ὥστε μποροῦσε ν' ἀξιωθῆ, ὕστερα ἀπό τόν θάνατό του, νά συναντήση τόν ὄντως τοῦ Πεϊγαμπέρη, ἤ νά τοῦ φιλάη τόν μαφέ, ἤ νά τοῦ στρώνη ~~μεγάλα~~ νά [illegible] σγαμάζη.

Δέν εἶχε ὅρια ἡ καλωσύνη ~~[illegible]~~, ἡ εὐσπλαχνία ~~[illegible]~~ κι ἡ συγκατάβαση τοῦ Σέχ Αχμέτ πρός τόν Κόσμο, ποῦ ἔπασχε καί πονοῦσε. Στήν θέση, ποῦ βρίσκονταν, μποροῦσε νά ἐκμεταλλευτῆ τόν σεβασμό, τήν λατρεία καί τήν μωροπιστία τοῦ τουρκοαλβανικοῦ πληθυσμοῦ, καθώς καί τίς μεγάλες ὑποχρεώσεις τῶν Χριστιανῶν καί τῶν Ἑβραίων, γιά τά καλά, ποῦ τούς ἔκανε. Ἀλλ' ὅ,τι τοῦ πρόσφεραν αὐθόρμητα, κι ὅ,τι τοῦ ἔφερναν οἱ εὐεργετούμενοι, χωρίς νά τούς ζητάη τίποτε αὐτός, τά μοίραζε στα φτωχά τῆς φτωχολογιάς, ποῦ τόν τριγυρνοῦσε. Εἶταν ἁπλός κι ἀθῶος σάν μικρό παιδί. Κι ἕνα μικρό παιδί μποροῦσε νά τόν γελάση μιά χαρά. Καί τόν γελοῦσαν πολλοί, ἐκμεταλλευόμενοι τήν καλωσύνη του, τό ἀπλόχερο ὅμως γέλασμα ἔγινε ξακουστό σ' ὅλα τά χριστιανικά Γιάννινα καί θά μιλοῦνται ὅσο ποῦ θά ὑπάρχουν στόν Κόσμο.

*

Μιά νύχτα κατασκότεινη, περασμένα μεσάνυχτα, ξημερώνοντας τοῦ Βαγγελισμοῦ καί τῶν Βαΐων μαζί, γιατί ἐκείνην τήν χρονιά εἶταν πρωτοκοριά τό μέγα Πάσχα, οἱ νυχτοπερίπατοι τῆς Λίμνης ἔπιασαν τόν ψαρά τόν Ντρούμπαλο ἀπό τό Νησί, νά ψαρεύη κρυφά μέσα σ' ἐκείνη τήν περιοχή τῆς Λίμνης, ποῦ ἀπαγόρευαν κάτω ἀπό τό Τζαμί τοῦ Ἀσλάν-πασᾶ, ὡς ἕνα ὁρισμένο διάστημα πρός τά μεσοτάπια, κι αὐτή ἡ περιοχή εἶταν ἕνα ἀπό τά καλύτερα βακούφια(88) τοῦ Τζαμιοῦ καί τοῦ Μεντρεσέ.

Ἡ περιοχή αὐτή εἶχε πολλά ψάρια, ἐπειδή ἀπαγορεύονταν ἀπό τήν ὑπηρεσία τοῦ Τζαμιοῦ καί δέν ἐπιτρέπονταν νά ψαρεύη σέ κανέναν, χωρίς νά συμφωνοῦσε πρῶτα μέ τόν Μπέγον Σέχη, πόσα ψάρια θά ἔδινε στόν Μεντρεσέ γιά φόρο καί πόσα θά κρατοῦσε αὐτός, ὁ ψαράς, γιά τόν κόπο του, καί συνηθισμένη συμφωνία εἶταν δυό μοιράδια τοῦ Τζαμιοῦ κι ἕνα τοῦ ψαρᾶ.

---

(88) Λέξη ἀραβική = ἀφιέρωμα.

Γιαννιώτικα Διηγήματα

Ἡ ἱστορία τοῦ ~~Ν~~ καϋμένου τοῦ Ντρούμπαλου θά εἶταν, φυσικά, μεγάλη, γιατί ἔφερε χαρακτῆρα ἱεροσυλίας καί κλεψιᾶς ἀντάμα ἡ πρᾶξη του καί δέν θά μποροῦσε νά τόν γλυτώση κανένας. Πρῶτο καί κύριο: κατάσχεση ὅλων τῶν [illegible] γαρμῶν, μαζί μέ τή βάρκα, δεύτερο: ξύλο ἀγύριστο καί τρίτο τό χειρότερο: φυλακή δυό-τρία χρόνια καί παρεπάνω, ὅσο θ' ἀποφάσιζε ὁ Σέιχης. Γι' αὐτό καί δέν μποροῦσε νά γαρμέψη κανείς σ' αὐτό τό μέρος. Κοντά στ' ἄλλα, πού θά μποροῦσε νά πάθη ὁ τολμηρός γαρμᾶς, εἶταν καί νά σκοτωθῆ ἀκόμα ἀπό τούς φανατικούς Τουρκογιαννιῶτες!

— «ἔφαγε τό βιό τοῦ Βακουφιοῦ ὁ παλιογιαούρης»! θά φώναζαν, καί μ' ὅλα ταῦτα δέν εἶταν ἡ πρώτη φορά, πού συχνά καί γάρμευε κρυφά στήν περιοχή τοῦ Τζαμιοῦ ὁ παράτολμος γαρμᾶς Ντρούμπαλος! Πολλές φορές πάει ἡ στάμνα στή βρύση γιά νερό, ἀλλά στό τέλος σπάει καί γίνεται κομμάτια.

Ὅταν τόν ἔπιασαν τή νύχτα τόν Ντρούμπαλο οἱ νυχτοφύλακες ὡς Ἀρβανίτες, πού εἶταν, ἡ πρώτη τους σκέψη εἶταν νά τοῦ πάρουν τά γάρμια, καμμιά ἑξηνταριά ὀκάδες, νά βυθίσουν τή βάρκα του στή λίμνη, ἀνοίγοντάς της μιά τρύπα στή μέση, καί νά σκοτώσουν τόν γαρμᾶ, ἀλλά φοβήθηκαν τόν φιλεύσπλαχνον Σέιχη-Ἀχμέτ, «ἀφοῦ κουβέντιαζε ~~[illegible]~~ κάθε νύχτα μέ τόν Μπαμπέλη καί μέ τούς [illegible] (85) δερβισάδες, καί θά μάθαινε χωρίς ἄλλο τήν κακή τους πρᾶξη. Τί θά γένονταν αὐτοί τότε; Πού θά μποροῦσαν τότε ~~[illegible]~~ αὐτοί νά κρυφτοῦν; Ὕστερα ἀπό κάμποση σκέψη ἀποφάσισαν νά παρουσιάσουν τόν Ντρούμπαλον στόν Μεγάλον Σέιχη, γιά νά δικάση αὐτός τήν ἱστορία του, γιατί ἡ ἐπίσημη δικαστική ἐπέμβαση δέν θά 'κανε ἄλλο τέλος, παρ' ἐκεῖνο πού θά 'λεγε ὁ Σέιχης: τήν κατάσχεση τῆς βάρκας καί τῶν γαρμιῶν, ἀλύπητο ξύλο καί μερικά χρόνια φυλακή τόν δυστυχισμένον τόν Ντρούμπαλο!

Στό δρόμο, πού τόν πήγαιναν, λιποθύμησε ὁ καϋμένος ὁ Ντρούμπαλος, ἀπό τόν πολύν δαρμό, πού τοῦ εἶχαν δώσει, καί τόν ἔμβασαν σερνάμενον σ' ἕνα καφενεῖο γιά νά τοῦ ρίξουν νερό στά μοῦτρα καί νά τόν συνεφέρουν στόν ἑαυτό του. Ὅταν συνῆλθε, ζήτησε νά τοῦ φκιάσουν ἕναν καφέ καί νά δώσουν ~~[illegible]~~ καί στούς Ἀρβανίτες, πού τόν συνώδευαν ὅτι θά «πρόσταζε» ὁ καθένας τους: ~~[illegible]~~ καφέ, ρακί, γλυ-

---

(85) Σέ τόσους ἀνεβάζει τούς ξένους τους ἡ τουρκογιαννιώτικη φαντασία

19

Ο Μεγάλος Σιέχης

κόψη(86), για να τους πιάση με το κακό.

Εκείνη την ώρα ένας Τούρκος από τους πιο πιστούς ετοιμάστης του ~~Μανδρεσά~~ Μεγάλου Σιέχη, [illegible], είχε έρθει από τον Μεντρεσέ, μηνύοντάν ότι είχε ακούσει από το ίδιο το στόμα του Αφέντη του κακού ότι είχε λάβει έμρι(87) εκείνην την νύχτα από τον Πειγχαμπέρη στον ύπνο του να πάη περπατώντας ως την μέση της λίμνης, όπου θα βρίσκη στρωμένον επάνω στον νερό έναν σιτζαντέ(88) κι εκεί να γονατίση απάνω και να κάνη την προσευχή του......

Κι ο Αφέντης ο κακός, άμα, ταχαχύ έλαβε αυτό το έμρι, εγώ, ~~κατέβηκε από το Κάστρο~~ από τον Πειγαμπέρη κατέβηκε από το Κάστρο, μονάχος στην λίμνη, έκανε το αμπτέζι του και τράβηξε, περπατώντας απάνω στο νερό σαν νεροκόττα, ~~[illegible]~~ ως την μέση της λίμνης. Έφτασε στη μέση, απάνω στην λίμνη, δεν τί είδαν μεσάνυχτα. Βλέποντας εκεί ο Αφέντης ο κακός τον σιτζαντέ στρωμένον, έβγαλε τα παπούτσια του, και τ' αφόθηκε πάτησε ύστερα απάνω στον σιτζαντέ, κι έκανε το ναμάζι του με καλό ρουκιά(89) και διακόσιους σετζέδες(90). Ύστερα τελειώνοντας το ναμάζι του, γύρισε στον Μεντρεσέ και κοιμήθηκε μονορρούφι, ως που βγήκε ο ήλιος......! Εγώ τώδωκα σήμερα το σεφάρι του Αφέντη του κακού, και σας τα λέω αυτά, όπως μου τα είπε ο ίδιος με το στόμα του......

Ενώ ο Τούρκος διηγώνταν τους θρησκευτικούς άθλους του Σιέχη, οι νυχτοφυλάκοι οι Αρβανίτες κουβέντιαζαν αρβανίτικα αναμεταξύ τους ~~και~~ δεν πρόσεχαν καθόλου σ' όσα έλεγε εκείνος προς τον Τούρκο τον καφετζή(91) ~~για~~ τον νυχτερινό περίπατο του Σιέχη απάνω στην λίμνη και την προσευχή, σ' έκανε εκεί, πρόσεχε όμως ο Ντρούμπεαγος σ' όλην την διήγηση του ετοίμου ~~[illegible]~~ Μουσουρεάνου κι απάνω στην μεγάλη απογοητεία πού βρίσκονταν, ένα σύννεφο ελπίδας φωτίστηκε στο πρόσωπό του.... είχε κάνει κι όλας την απόφασή του.

Πέρμε τώρα! (είπε στους νυχτοφύλακους, πού τον συνόδευαν) έγινε κακό......

Σε δυό-τρία λεπτά της ώρας ο Ντρούμπεαγος ήταν μπροστά στον Σιέχη με την καρμπιά κατηγορία ότι γύρευε την νύχτα στα νερά τα βακούφικα(91)

— Καλέ, μωρέ, Γούρκε,.... (τον ρώτησε με κακία, αφού εσύ λόγον ο Μεγάλος Σιέχης) πώς έρες απόψε κι έπιασες τα ψάρια του Προφήτου μου;

~~(86) Λέξη αραβική χαγιαόρ = γρηγοροπάγγιο~~

~~(87) " " = διαταγή~~

~~(88) " τουρκική = [illegible]~~

~~(89) " αραβική = [illegible] του σώματος.~~

~~(90) " " = [illegible], προσκυνήσεις, σκύψε.~~

~~(91) " " = [illegible] = [illegible]~~

~~(92) " " " [illegible] " = [illegible] της [illegible]~~

Γιαννιώτικα Διηγήματα

Ἐγώ, ἀπ' αὐτά περιμένω νά διατηρήσω τόν ἑαυτό μου, τό Τζαμί μου καί τόν Μεντρεσέ μου, τόν Ιμάμη μου, τόν μουεζίνη μου καί τούς ταλεμπέδες(93) μου, πού σπουδάζουν ἐδῶ μέσα, κι ἐσύ ἔρχεσαι καί μοῦ τά ζητεῖς... Πόσον χρωστοῦμε ὅλοι ἐμεῖς ἐδῶ τώρα κι ἦρθες καί μᾶς ἔκλεψες τά ψάρια μας;

Κι ὁ Ντρουμπάγος τοῦ ἀπάντησε ἐλαφρά, σάν ἄνθρωπος πού δέν εἶχε παραβεῖ καμμιά διάταξη τοῦ Νόμου καί δέν εἶχε κάνει καμμιά ἀξιόποινη πράξη:

— Ἡ ἀφεντιά σου, Ἀφέντη μεγάλε καί καλέ, μέ πρόσταξες νά ψαρεύω στά νερά τοῦ Τζαμιοῦ καί ψάρευα. Πήγαινα ἐγώ νά ψαρέψω, χωρίς τήν προσταγή καί τήν ἄδεια τήν δική σου; Μπορούσα νά κάνω ἐγώ ἕνα τέτοιο πρᾶμα ἀπό κεφαλιοῦ μου;

"Ἐγώ σέ πρόσταξα, ἐγώ; (Τόν ρώτησε ὁ Σιέχης μέ ἀπορία). "Ἡ στόν ὕπνο σου τό εἶδες αὐτό, μωρέ Ντρουμπάγε, τά ζουρλάδικα χαλασιά σου καί φουρτούνα σου! ἐγώ νά σέ προστάξω τέτοιο πρᾶμα, γιά ζημιά τοῦ Χαϊρατιοῦ(94) μου; Ποῦ σ' εἶδα ἐγώ, μωρέ, πού νά σοῦ κόψη ὁ Θεός τήν μαγιά; Ποῦ σ' εἶδα ἐγώ, μωρέ; Ἐγώ, μωρέ, ~~κακομοίρα σου~~ κακή ὥρα σου ἔχω μῆνες νά σέ ἰδῶ!

— Νά σοῦ πῶ πού μ' εἶδες καί μέ πρόσταξες, Ἀφέντη μεγάλε.... (Ἀπάντησε ὁ Ντρουμπάγος μέ σταθερή φωνή) "Ἄσε με νά σοῦ πῶ ~~πρῶτα~~...... Ἀπόψε, Ἀφέντη μεγάλε, κατά τά μεσάνυχτα, κίνησα ἀπό τό Νησί νά πάγω νά ψαρέψω ψάρια, κατά τό πέραμα, ἐπειδή σήμερα ξημερώνει Βαγγελισμοῦ μαζί καί Βαγιῶν, κι ἔχουν ψηλή τιμή τά ψάρια, μαζί ἐμεῖς, οἱ Ρωμιοί, τό 'χουμε σέ κακό νά μήν χορτάσουμε μέ ψάρια αὐτήν τήν ἡμέρα, κι εἶπα ὁ φουκαρᾶς(95) νά βγάλω κάνεναν παρᾶ γιά τά πασχαλιάτικα τῶν παιδιῶν μου, πού εἶναι γυμνά, ξεσκούφωτα καί ξυπόλυτα....

— Κι εἶπες (τόν ἀπόκοψε ὁ Σιέχης): «ἄς πάγω νά κλέψω τά ψάρια τοῦ Τζαμιοῦ, τά βακούφικα»

Ὁ Ντρουμπάγος ἐξακολούθησε:

— Ἐνῶ, τό λοιπόν, βρίσκομουν κοντά στήν μέση τῆς λίμνης, γλέπω ἕνα μεγάλο φῶς πού ξαστράφτει σάν μέρα,... Γλέπω, καί τί νά ἰδῶ; Τήν Ἀφεντιά σου — νάχω τήν — ἐκεῖ πού νάρχεσαι „τίκι-τίκι — τίκι", περπατῶντας ἀπάνω στό νερό, σάν νά ἦταν χωράφι κι ὄχι λίμνη, σκορπώντας ὀργυιές βαθιά...' Ἔκανα τόν Σταυρό μου γιά τό θάμα αὐτό καί ξεβρόντησα:

~~(93) Λεξη ερμηνευτ.: Ταλεμπέδες = μαθητάδες~~

(94) " " : Χαϊράτι = ἀγαθοεργό καταπίστευμα.

Ὁ Μέγας Σεΐχης

— «Ὀχί! ὁ Ἀφέντης ὁ μεγάλος περπατάει ἀπάνω στὴ λίμνη.»
— Σωστὰ τὸ λὲς αὐτό Ντρούμπαση!

Τὸν ἐπαίνεσε τότε ὁ Σεΐχης, κι' ὁ Ντρούμπασης μαλαξεκορούθησε τὰ χέρια του:

— .... Ἄξαφνα γλέπω ἁπλωμένον στὴν μέση τῆς λίμνης ἕνα πανέμορφον σετζαντέ ....

— Σωστὰ τὸ λὲς κι' αὐτό, Ντρούμπαση.

Τὸν ἐπαίνεσε πάλι ὁ Σεΐχης, κι' ὁ Ντρούμπασης ξακολούθησε μαλακώτερα.

— .... Ἦρθες τότε κι' Ἀφεντιά σου, ἔβγαλες τὰ παπούτσια σου, πάτησες μὲ τὰ γυμνὰ ἀπάνω στὸν σετζαντὲ κι' ἄρχισες εὐλαβῶς τὶς προσκυνήσεις .... Προσκυνήσεις, προσκυνήσεις, προσκυνήσεις, ἐγὼ τὸ προσκύνημα εἶδα ἐκεῖνο! Σὲ ζήλευα, μὰ τὴν πίστη μου γι' αὐτὸ σου τὸ προσκύνημα! Ὅμως ἦταν προσκύνημα, ποὺ πήγαινε ἴσια στὸ νταβάνι(95) τοῦ Θεοῦ, κι' ἀποροῦσα μὲ τὸ θάμα, σφάλιζαν τὰ μάτια μου, κι' ἐγὼ στεκόμουν· ἔκανα ὀρθὰ τὸν σταυρό μου .... Διακόσιες φορές, μὲ τὸ μέτρο, ἀκούμπησες τὸ κεφάλι σου ἀπάνω στὸν σετζαντὲ κι' ἄλλες τόσες τὸ ματασήκωσες... Τέλος, σηκώθηκες!

— Σωστὰ τὰ λὲς κι' αὐτά, Ντρούμπαση!

Τὸν ἐπαίνεσε ξανακαλοπαίνεσε ὁ Σεΐχης, κι' ὅσοι Τοῦρκοι ἔτυχαν ἐκεῖ ξαφνίστηκαν:

— «Γιά Ρωμιοί! Γιά Ρωμιοί! τί θάμα εἶναι αὐτό καὶ τὸ γλέπει καὶ Ρωμιός!

Γλέποντας ὁ Ντρούμπασης τὸν θρίαμβό του ξακολούθησε χαρούμενος ξανακαμαρώνοντας:

— .... Ἐγώ, Ἀφέντη μεγάλε, ὁ ἄμοιρος ἀπόρεσα καὶ θαμάστηκα, κι' ἔκανα τὸν σταυρό μου, σὰν Χριστιανός, γιὰ τὸ μεγάλο θάμα, σφάλιζαν τὰ μάτια μου καὶ περίμενα νὰ ἰδῶ τί θ' ἀκολουθοῦσαν... Τότε σήκωσες τὸ κεφάλι σου, μὲ εἶδες καὶ μὲ ρώτησες:

— «Ποῦ πᾶς, Ντρούμπαση, τέτοιαν ὥρα;» —

— Δὲν θυμοῦμαι νὰ σ' ἔχω δεῖ ἐκεῖ, Ντρούμπαση!
(Τὸν ἐπαίνεσε μιὰ τελευταία φορὰ ὁ Σεΐχης) Στάσου-ὥρα .... Ἀκοῦ! Τσιγκλίζω καὶ μέσα τὸν νοῦ μου, γιὰ νὰ θυμηθῶ καμπάλι τέτοιο πράγμα... ἄρχισα πάλι νὰ θυμοῦμαι σὰν ἕνα

~~(95) Λέξι ἀραβικὴ καὶ τουρκική = Ταβάνι~~ αἴθουσες ~~τῶν Συμβουλίων τοῦ Κράτους~~.

22

Γιαννιώτικα Διηγήματα

Κι' ό Νερούμπεγος [illegible] χαρούμενος:

— «Πού πάς, Νερούμπεγη;»

[illegible]

— «Πάω νά ψαρέψω, Αφέντη μεγάλε καί καλέ, πέρα κατά τό Πέραμα» σοῦ ἀπολογήθηκα κι ἡ ἀφεντειά σου μοῦ ξανάειπες τότε:

— «Μήν πάς καλοκαιρί.... Δέν έχει έκει ψάρια. Τάχω κυνηγημένα σήμερα.... Έριξα στά βαθούρια τά νερά, τοῦ Γιαλιοῦ μου, νά πιάσης όσα ψάρια θέλης, γιά νά πάρης τά πασκαλιάτικα τῶν παιδιῶν σου καί τοῦ σπιτιοῦ σου, ἐπειδή εἶσαι φουκαράς(96) ἄνθρωπος. Σοῦ δίνω ἐγώ τό ίζν(97)». Σοῦ χαρίζω καί τό [illegible] τοῦ Γιαλιοῦ μου.

Καί λέγοντας αὐτά, γύρισες καί ἐσύ, στό Κάστρο, περπατῶντας ἀπάνω στό νερό «τίκ-τίκ-τίκ», σάν νερόκοττα ἐνῶ πίσω σου σηκώνονταν ὡς τά οὐράνια ὁ πανέμορφος [illegible], ποῦ προσκυνοῦσε, σβύσθηκε τό φῶς, [illegible] σάν μέρα κι' ἀγκάλιασαν πάλι ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ τήν μαύρη, τά Γιάννινα, τούς κάμπους καί τά βουνά, τά καταμαῦρα σκοτάδια τοῦ ἀφέγγαρου μεσονυχτίου. Τότε, ἐγώ, ἔχοντας τό ίζν τῆς ἀφεντειᾶς σου, μπῆκα στά νερά τοῦ Γιαλιοῦ ὅσο κι' ἄρχισα νά ψαρεύω [illegible]-[illegible] γιατί εἶχα προσκέφαλο τό ίζν σου, κι' ἔπιανα πολλά ψάρια ὅταν παρουσιάστηκαν οἱ νυχτοφύλακοι καί μ' ἔπιασαν.....

Ὁ μεγάλος Σιλχής ἔσκυψε τό κεφάλι του συλλογισμένος σάν νά ἤθελε νά θυμηθῆ κάτι, σκέφθηκε λίγες στιγμές, ὕστερα τό σήκωσε κι' εἶπε στούς νυχτοφύλακους:

— Φευγάτε!..... Τώρα δίνω ἐγώ(98) τήν ἄδεια νά ψαρέψη. Νά τοῦ δώκετε καί τό καΐκι του μ' ὅλα του τά ψάρια!

— Ζιά Γάμοσι! Ζιά Γάμοσι!

Ἀνάκραξαν πάλι οἱ παρευρισκόμενοι Τοῦρκοι, κι' ὁ πονηρός Νερούμπεγος, ἀφοῦ φίλησε τό χέρι τοῦ ἀφέντη Σίλχη, βγῆκε ἔξω ἐλεύθερος, πῆρε τήν βάρκα του ἀπό τούς νυχτοφυλάκους καί πούλησε τά ψάρια, ποῦχε ~~[illegible]~~ ψαρέψει σέ διπλή τιμή, γιατί ἦταν Βαγγελισμοῦ καί Βαγιῶν μαζί ἐκείνην τήν ἡμέρα.

*

~~(96) Λέξη αραβική = φτωχός.~~

~~(97) " " = Ἄδεια~~

Ὁ Μέγας Σέχης ~~Β'~~ β'

Ὁ Σεὴχ Ἀχμέτης, ὅπως τὸ διηγηθήκαμε καὶ τὸ ἀποδείξαμε, ἦταν ἐνάρετο κι εὐεργετικὸς καὶ προστάτευε κάθε ἄνθρωπο, Τοῦρκον ἢ Χριστιανόν, Ἑβραῖον ἢ ὅτι ἄλλο ἦταν, ποὺ κατέφευγε στὴν προστασία του καὶ στὴν εὐσπλαχνία του. Εἶχε μεγάλη δύναμη ~~στὸ~~ ~~Τούρκικο [illegible]~~ καὶ μεγάλο κῦρος στὸν Τούρκικο [illegible] τοῦ [illegible], ποὺ ὅριζε σ' ὄνομά του κι ἐπιβάλλονταν ~~στὶς Ἀρχὲς~~ σ' ὅλες τὶς Ἀρχὲς κι ὡς καὶ στὸν Πασιὰ ἀκόμα, ὅταν τὸ καλοῦσε ἡ ἀνάγκη, κι ὁ λόγος του δὲν γένονταν δυό.

Οἱ Τουρκογιαννιῶτες πίστευαν ὅτι εἶχε [illegible] ὁ ἅγιος, κι ἤξεραν ~~τὴν ἠθική του δύναμη~~ τὰ κακὰ στοιχεῖα ~~[illegible]~~ τὴν ἠθική του δύναμη, ποὺ κυριαρχοῦσε ὅλη τὴν πολιτεία. Δὲν μετέρχονταν τὸν ἀγύρτη — τὸ [illegible] καὶ [illegible] ὅπως πολλοὶ ἄλλοι σεχῆδες, οὔτε [illegible], ἀλλὰ πιστεύοντας στὸν Θεό του, πίστευε καὶ στὴν ἠθική του δύναμη. ~~Γι~~ Γι' αὐτὸν ὁ Ἀλλάχ(98) ἦταν τὸ πᾶν. Μὲ τ' ὄνομα τοῦ Ἀλλὰχ στὸ στόμα ξυπνοῦσε καὶ μὲ τ' ὄνομα τοῦ Ἀλλὰχ κινοῦνταν ὅλη τὴν ἡμέρα, μὲ τ' ὄνομα τοῦ ~~Ἀλλὰχ~~ Ἀλλὰχ στὸ στόμα κοιμοῦνταν καὶ τὸν Ἀλλὰχ ἀναπαύονταν στὸν ὕπνο του. Δὲν εἶχε διανοηθῆ ποτὲ κακὸ καὶ μόνος σκοπὸς τοῦ βίου του ἦταν τὸ καλό, ~~[illegible]~~ ἡ πίστη πρὸς τὸν Θεὸ κι ὁ δοξασμός του.

Ἦταν ἀρχαῖος Χριστιανός, ὑπὸ μορφὴν ἐναρέτου Μουσουλμάνου. Τέλειος ἦταν ὁ Σεὴχ Ἀχμέτης.

Μιὰ μέρα ὁ Σεὴχ-Ἀχμέτης αἰσθάνθηκε νὰ τὸν καίῃ κάτι στὸ καθισμά του(99) ἔβαλε τὸ χέρι του καὶ κατάλαβε ὅτι ἦταν ἕνα σπυρί, σὰν φακῆ μικρὸ κι εἶπε μὲ τὸν νοῦ του:

— «Δὲν εἶναι τίποτε»

καὶ δὲν διέκοψε οὔτε τὰ ναμάζια του, οὔτε τοὺς περιπάτους του, οὔτε τὸ νὰ δέχεται τὸν Κόσμο, ποὺ πήγαιναν νὰ τοῦ προσφέρουν αὐτοὶ τὸν σεβασμό του, ἢ τὸ [illegible] νὰ τοὺς δώσουν κάνοντας δῶρο: καφὲ ἢ ζάχαρη, ~~[illegible]~~ ρύζι ἢ ὀπωρικὰ τῆς ἐποχῆς, ἢ, ἄλλος, νὰ τοῦ εἰπῶ ~~ῦν~~ νὰ τοῦ εἰποῦν τὰ περασμένα τους καὶ δὲν ἔδωκε μεγάλη προσοχὴ ἐκείνη τὴν ἡμέρα στὸ μικρὸ σπυρί.

~~(98) Ἀλλὰχ ἀραβικὰ — Θεός~~

(99) ἐφεδρόνας

Γιαννιώτικα Διηγήματα

Τήν ἄλλη ἡμέρα αἰσθάνθηκε πειό περισσότερον τσούξιμο κι' ὕστερα ἀπό τό τσούξιμο πόνον. Ἔβαλε τό χέρι του ἀποκάτω του καί κατάλαβε ὅτι ἐκεῖνο τό σπυράκι, πού εἶταν χθές σάν φακή, εἶχε γείνει σήμερα, σάν ρεβύθι. Δέν εἶπε ὅμως τίποτε ~~καί~~ κι' ἐξακολούθησε τά ἔργα του, σάν τήν προηγουμένη ἡμέρα. Καί γιά νά μήν τά πολυλογοῦμε, ἐκεῖνο τό μικρό σπυρί τοῦ Σέχη, σέ μιά ἑβδομάδα μέσα εἶχε γείνει σάν μῆλο καί μεγαλύτερο ἀκόμα. Ὁ Σέχης εἶχε μεγάλον πυρετό κι' ἔπεσε στό στρῶμα, ἀλλά δέν τοῦ ἐπῆγε ὁ νοῦς του νά φωνάξη γιατρό. Ἕναν γιατρόν ἤξερε αὐτός, τόν Θεό, κι' ἄν ἤθελε ὁ «Θεός» θά γένονταν καλά κι' ἄν δέν ἤθελε ἄς γένονταν τό θέλημά του. Δική του θέλησι ὁ θεοφοβούμενος Σέχης δέν εἶχε.

Εἶχαν μάθει ὅλα τά Γιάννινα ὅτι ὁ μεγάλος Ἀφέντης, ὁ Σέχ Ἀχμέτης εἶταν ἄρρωστος, «ἀπ' ἕνα κακό σπυρί», πού εἶχε βγῆ ἀπό κάτω του, κι' ἔτρεξαν νά τόν ἐπισκεφθοῦν Τοῦρκοι, Ρωμιοί, Ἑβραῖοι καί Φράγκοι ἀκόμα. Ὁ Σέχ Ἀχμέτης ὑπόφερε τούς πόνους τοῦ σπυριοῦ καί τόν πυρετό μέ στωϊκή γαλήνη καί μέ ὅλη τήν ἀνατολικήν μοιρολατρεία, ξεσπυρούσε «τάκ-τάκ-τάκ» τό ἑκατοντάσπυρο κεχριμπαρένιο ~~κομπολογ~~ μαύρο κομπολόγι του, προφέροντας ψιθυριστά τ' ὄνομα τοῦ Ἀλλάχ.... Δέν γένονταν ἄλλη κουβέντα ἐκεῖνες τίς ἡμέρες σ' ὅλα τά Γιάννινα, παρά γιά τό σπυρί τοῦ μεγάλου Σέχη. Οἱ Τουρκογιαννιῶτες, σάν Γασκόνοι τῆς Ἀνατολῆς, ὅπως τό εἶπαμε καί παραπάνω, ἄλλοι ἔλεγαν ὅτι τό σπυρί τοῦ μεγάλου Σέχη εἶταν μεγαλύτερο ἀπό μῆλο, ἄλλοι μεγαλύτερο ἀπό κυδώνι, ἄλλοι, σάν πεπόνι, κι' ὑπῆρχαν καί μερικοί, πού τό ἔφκειαναν, σάν κολοκύθι, καί γενικῶς ὅλοι λυποῦνταν καί θλίβονταν γιά τό πάθημα τοῦ ἁγίου, τοῦ ψυχικοῦ καί τοῦ εὐεργετικοῦ Σέχη, πού κινδύνευε νά πεθάνη. Διαβάζονταν ντουάδες στά δεκοχτώ τζαμιά τῶν Γιαννίνων ἀπό τούς χοτζάδες (100) γιά νά γένη καλά ὁ ~~[illegible]~~ μεγάλος Ἀφέντης, ὁ Σέχ Ἀχμέτης καί ὅλοι μαθητές του καί δερβισόπαιδές του Τοῦρκοι ἔκλαιγαν κι' ἔλεγαν:

— «Τί θά γένουμε, χαλασιά μας καί φουρτούνα μας, ἄν μᾶς πεθάνη ὁ μεγάλος Ἀφέντης μας;»

Ἐκείνες τίς ~~ἡμέρες~~, πού εἶταν ἄρρωστος ἀπό τό σπυρί ὁ Σέχ-Ἀχμέτης ἦρθε στά Γιάννινα ἕνας Ἑβραῖος ἐπιστήμονας γιατρός, ὀνομαζόμενος, πού καταπιάνονταν κάθε εἶδος ἀρρώστεια: παθολογική ἤ χειρουργική. Ἔχαιρε μεγάλη φήμη ὁ γιατρός, κι' ὁ

~~(100) Λέξη ἀραβική «Χαβατζῆ» = διδάσκαλος, ἐφημέριος, ἱερωμένος(;)~~

ὁ Μέγας Σέχης

εἶχε μεγαλύτερη πελατεία ἀπό κάθε ἐπιστήμονα γιατρόν, ποῦ ἄρχισαν νά βγαίνουν τότε στά Γιάννινα: Μαρναβάδες, Πουλίτη, Φώτη..... Πῆγε κι ὁ Λιγέλος μιά μέρα νά ἰδῇ ἄρρωστον τόν Σέχ Ἀχμέτη καί τοῦ ζήτησε τήν ἄδεια νά ἰδῇ τό «ἱερόν» σπυρί, ποῦ τό εἶχε κάνει μεγάλο καί τρανό ἡ φαντασία τῶν Τουρκογιαννιωτῶν.

— Νά κυττάξω τώρα (τοῦ εἶπε) κι ἄν δέν εἶναι γκιουνάχι, θά σ' ἀφήσω νά τό ἰδῇς......

Κι ἀκούοντας αὐτά τά λόγια, σήκωσε τό Κοράνι, ποῦ τό 'χε μέσα σέ μιά βελουδένια πράσινη θήκη, γύρισε κάμποσα φύλλα, διάβασε ἐδῶ κι ἐκεῖ κάνα τέταρτο τῆς ὥρας, συλλογίστηκε κάμποσο ἀκόμα κι ὕστερα ἀπάντησε στόν Λιγέλο:

— Δέν εἶναι γκιουνάχι, Οὐβριέ.... Μπορεῖς νά τό ἰδῇς, ἀλλά νά μήν εἶναι κι ἄλλος μέσα στόν ὀντά μου κι οὔτε νά βάλῃς τό χέρι σου ἐπάνω στό σπυρί μου. Ξέρε το καλά, Οὐβριέ, πώς ἄν μου τό ἀγγίξῃς τό σπυρί, οὔτε ὅσο μιά τρίχα, γιατί βαλλαχί-μπιλλαχί! θά σέ καταραστῶ.

Ὁ Σέχ Ἀχμέτης πίστευε στήν κατάρα του, γιατί πίστευαν σ' αὐτήν ὅλα τά Τούρκικα Γιάννινα.....

Καί λέγοντας αὐτά ὁ Σέχης γύρισε τά ξεβρακωμένα πισινά του, ἀλλά μέ τήν στρίψη, ~~[illegible]~~ ποῦ 'χε κάνει γιά νά γυρίσῃ, ἔσπασε ~~[illegible]~~ τ' ἄρρωστο σπυρί καί χύθηκε, ὡς ἕνα ποτηράκι, κίτρινος ἔμπυος. Αἰστάνθηκε ἀμέσως ἀνακούφιση ὁ ἄρρωστος Σέχης, νομίζοντας ὅμως ὅτι τόν εἶχε ἀγγίξει μέ τό χέρι του ὁ Λιγέλος, τοῦ εἶπε:

— Μήν φοβεῖσαι νά σέ καταραστῶ, ὅπως τ' ὁρκίστηκα ....., θά κάνω ντουά στόν Θεό, νά μέ σχωρέσῃ νά μή σέ καταραστῶ...... Μεῖνε ἥσυχος.

Ἀκούοντας αὐτά ὁ παμπόνηρος Ἑβραῖος ἀπάντησε:

— Μήν τό φοβᾶσαι αὐτό, μεγάλε Ἀφέντη, γιατί δέν σοῦ ἄγγιξα τό σπυρί μέ τό χέρι μου, ἀλλά μέ τό μάτι μου.

— Τί λές αὐτοῦ, Οὐβριέ! Τότε ἔχεις πολύ κακό μάτι.

— Κακό, μά νά κάνει καλό, μεγάλε Ἀφέντη.

— Τότε σέν καλά, Οὐβριέ.... Μ' ἔβγαλες ἀπό ἕναν κόπο κα-
κάνω ντουά....

— Τώρα, μεγάλε Ἀφέντη, γιά νά γένῃς πάλι καλά μιά ὥρα γληγορώτερα ~~[illegible]~~ κάνει χρειά νά βάλω καί τά χέρια μου στό σπασμένο σπυρί.....

— Νά τά βάλῃς, Οὐβριέ! Νά τά βάλῃς.

Ὁ Λιγέλος ἄν καί δέν ἦταν ἐπιστήμονας γιατρός, γνώ-

26/

Γιαννιώτικα Διηγήματα

ρίξε ὅμως τόσο, πράγμα ὥστε νά περισωθῇ ἕνα σπασμένο σπυρί. Ἔβαλε τά δάχτυλά του ἀπό τήν μιά μεριά κι ἀπό τήν ἄλλη τοῦ σπυριοῦ, τό ζούπισε δυνατά ἀπό τές δυό ~~[illegible]~~ μεριές πρός τό κέντρο, ὅπου ἔσκασε τό σκάσιμο καί βγῆκε ἄλλο ἕνα σπυράκι, ἀλλά μαῦρος ~~[illegible]~~ ἔμπυος, κι' ἕνας κι' ἕνας αἱματωμένος μαῦρος βόλος ἴσια μ' ἕνα ρεβιθόκοκκο. Πόνεσε καί βόγγηξε ὁ καϋμένος ὁ Σέχης, ἀλλ' εἶχε τελειώσει ἡ θεραπεία τοῦ σπυριοῦ ~~[illegible]~~ του τελεία. Ὁ Σέχης, ξαλαφρωμένος τώρα ἀπό τούς πόνους, πού εἶχε πρίν, ψιθύριζε πάλι ἑβραϊκές λέξεις στό στόμα του, σάν νά τές ἔλεγε πρός τόν Θεό, ἔβγαλε ἀπό τόν κόρφο του μιά πράσινη μεταξένια σακκούλα, τήν ξεκομπόδεσε, τήν ~~[illegible]~~ ἄνοιξε, ἔβγαλε ἀπό μέσα μιά λίρα καί τήν πρόσφερε μ' εὐχαρίστηση στόν Ἀγγέλο, ἀλλ' ~~[illegible]~~ αὐτός ὡς ἔξυπνος Ἑβραῖος, πού ἦταν, θεώρησε τήν εὔνοια τοῦ μεγάλου Σέχη χίλιες φορές προτιμότερη ἀπό τήν λίρα καί δέν τήν δέχτηκε λέγοντάς του:

— Μπαρικετσεμιά (101) ἐγώ νά πάρω ἀπό τήν Ἀφεντιά σου παράδες; Μπαρμπασαμπά! Νά μήν μοῦ τό χρωστάῃ ὁ Θεός! Μπαρμπασαμπά!

Βλέποντας ὁ Σέχης, πρώτη φορά Ἑβραῖο νά κλωτσάῃ τόν παρᾶ πού ἀπό τά χέρια του, στάθηκε ξαφνιασμένος καί τοῦ εἶπε:

— Δέν γένεται, Τζιαόνι (102), αὐτό νά μήν πληρωθῇ τόν κόπο σου, ὁ Θεός μοῦ σ' ἔστειλε γιά νά μέ γλυτρώσῃς, ἀπό τό βάσανο, πού μέ τυραγνοῦσε, καί πρέπει νά πληρωθῇ.

— Χαράμι (103) νά μοῦ γένη, ἄν πάρω, ἐγώ, ἀπό τήν Ἀφεντιά σου παράδες, ἐσύ μᾶς κάνεις τόσα καλά....

Τοῦ ἀπάντησε ἀποφασιστικά ὁ Ἄγγελος.

— Ἰσαΐμ ὀρλα (104) (ἀπάντησε ὁ Σέχης), ἀφοῦ τό θέλεις ἔτσι, σέ παρακαλῶ νά ἔρθῃς ἐδῶ τούτην τήν Παρασκευή τό μεσημέρι, γιατί ἔχω ἕναν μεγάλο λόγο νά σοῦ εἰπῶ.... Ἀκοῦς; Νά μήν ξεχάσῃς νά ἔρθῃς....

---

(101) Ἀραβικό ἐπιφώνημα.
~~(102) Λέξη ἀραβική = φῶς μου~~
(103) Λέξη ἀραβική = Ἀπαγορευμένο θρησκευτικῶς, ἀθέμιτο, ἁμαρτωλό, ἄδικο
(104) Ἔκφραση ἀραβική = εἴθε νά μήν γίνῃ! Μή γένοιτο

Ο Μπέης Σέιχης.

Ύστερ' από' αυτά, ο Λεγέλος φίλησε τό χέρι τού Σεΐχη κι' έφυγε, αλλά πριν προφτάσει νά πάει καλά-καλά στό σπίτι του, όλα τά Γιάννινα είχαν μάθει ότι ο Ούβριος είχε γιατρέψει τόν μεγάλον Αφέντη..... κι' ανταμωνόμενοι στόν δρόμο εφιλιούνταν ο ένας με τόν άλλον από τήν μεγάλη τους χαρά, πού είχε γλυτώσει ο μεγάλος Αφέντης από κίνδυνο θανάτου, και περνούσε σ' όλων τά στόματα τ' όνομα τού Λεγέλου τού μεγάλου και θαυματουργού γιατρού....

Βαλλαχί! Τέτοιος γιατρός ούτε στήν Πόλη, ούτε στήν Αθήνα, ούτε και στήν Βιέννα δύσκολα βρίσκονται!

Τό βράδυ άναψαν τά καντήλια όλων τών σιναφιδων τών Τζαμιών και οι μουεζίνηδες ευχαριστούσαν χαρμόσυνα απάνω στούς μιναρέδες γιά τόν γιατρεμό τού μεγάλου Σεΐχη, ενώ τήν άλλη μέρα κι' όλοι όσοι είχαν Τούρκοι, άντρες και γυναίκες, κι' αρκετοί Ρωμιοί κι' Εβραίοι έτρεξαν, πεζοί με παλούκια, στόν Μεντρεσέ τού μεγάλου Τζαμιού τού Ασλάν-πασιά, στό Κάστρο, όπου είχε τόν Τεκέ του(105) ~~(106)~~ ο Σεΐχ-Αφέντης, γιά νά τού εκφράσουν τήν χαρά τους, πού είχε γλυτώσει από θανάσιμο κίνδυνο. Έτσι πανηγυρίστηκε η σωτηρία τού Σεΐχ Αφέντη σ' όλα τά Γιάννινα.

Τήν Παρασκευή ο Λεγέλος δέν λησμόνησε τήν παραγγελία τού Σεΐχη, και τό μεσημέρι βρισκόταν στόν Τεκέ. Εκείνη τήν ώρα ~~προσευχόταν ακόμα στό Τζαμί~~ δέν είχε τελειώσει ακόμα τό προσκύνημα στό Τζαμί. Περίμενε λίγα λεπτά τής ώρας ο Λεγέλος και νά τος φανίστηκε μπροστά του ο Σεΐχης, κρατώντας ένα χειρόγραφο τυλιγμένο στά χέρια του.

— Πάρ' το, Ούβριε, (τού είπε) και φύλαξέ το, σάν τά μάτια σου και καλύτερα...... Ακούς; είναι χοτζέτι(106) κι' όσο πεθάνεις, νά διατάξεις νά σού τό βάλουν μαζί σου στό μνήμα άν θέλεις νά μπεις στόν Παράδεισο, φουκαρά Ούβριε! Σού τό έχω μπορτζί(107) γιά τό καλό, πού μού 'κανες, και δέν θέλω, σύ Ούβριος, πού είσαι, σάν πάς χαμένος στό Τζεχενέμ(108), φυλάξου νά μήν πέσει στό χέρι κανενός Τούρκου και σού τό πάρει με τό ζόρι(109)!... Αυτό σού λέω κι' όχι άλλο.

---

(105) λέξη περσική = μοναστήρι

(106) " αραβική = Τίτλος ιδιοκτησίας

(107) " " = χρέος, οφειλή

(108) " " = Κόλαση, Άδης

(109) " περσική = βία με τό σπαθί.

28.

Γιαννιώτικα Διηγήματα

Ὁ Λεγέλος πῆρε τό χαρτί ἐκεῖνο μέ προσποιητή εὐχαρίστηση, τό δίπλωσε καί τό 'βαλε στήν τσέπη του(110), ὕστερα τοῦ φίλησε τό χέρ' τοῦ Σέχη, ἔφυγε γιά τό σπίτι του, καί φτάνοντας ἐκεῖ, τό 'ρριξε ξέκαρδα σ' ἕνα συρτάρι, γελώντας:

— Ἄς κάθεται .... Ποιός ξέρ';

Περνῶντας κάμποσα δεκαριά χρόνια, ὁ Σεΐχ Ἀχμέτ πεθαίνει ἕνα πρωΐ ἥσυχα, ἥσυχα, ὅπως πεθαίνει ἕνα πουλάκι. [illegible], κατά τά συνηθισμένα, τόν [illegible] σεϊχλίκ τό μουσαφίρηδες, κρυφά ἀπό τούς περιφέδες τῶν [illegible] τοῦ Γιαννίνου καί τόν ἔκλαψαν ὅλοι οἱ Τουρκογιαννιῶτες, καί μαζί μ' αὐτούς καί πολλοί Χριστιανοί καί πολλοί Ἑβραῖοι, ὅπως τοῦ ἄξιζε τοῦ ἐνάρετου ἀνθρώπου.

Τότε θυμήθηκε ὁ Λεγέλος τό χαρτί, τό χοτζέτι, πού τοῦ 'χε δώσει ὁ Σέχης γιά νά μπῆ στόν Παράδεισο. Ψάχνει στό συρτάρι, τό βρίσκει κι' ἀπό περιέργεια, πάει σ' ἕνα φίλο του Τοῦρκο, κάποιον Χασάν-ἐφέντη νά τοῦ τό μεταφράση, γιά νά ἰδῆ τί ἔγραφε ἐκεῖνο τό περίεργο χαρτί. [illegible] σημειώσει στήν [illegible] ὁ Σέχης νά ~~[illegible]~~ ψυχή νά μήν τό δείξη σέ κανέναν Τοῦρκο, πού τοῦ 'χε κάνει. Τό παίρνει ὁ Τοῦρκος τό χαρτί στό χέρι, τό διαβάζει καί δέν τόν χωράει ὁ τόπος....

— Τί κάνεις ἔτσι, ἀφέντη; Τί ἀναταράζεσαι ἔτσι;

Ρώτησε ὁ Λεγέλος τόν φίλο του, τόν Τοῦρκο.

— Εἶναι νά μήν ἀναταραχτῶ; (Τοῦ ἀποκρίθηκε ὁ Χασάν-ἐφέντης) Ὁ μερχούμης(111), ὁ μεγάλος Ἀφέντης, ὁ Σεΐχ-Ἀχμέτ-ρατζμετουλάχη(112) — παρακαλεῖ τόν Θεό ὁ ἐσχωρεμένος νά σοῦ χαρίση τόπο στόν Παράδεισο. Μπορεῖ ὁ Θεός νά χαλάση τό χατίρι(113) τοῦ Σεΐχ Ἀχμέτ; Ἀδύνατο νά τοῦ τό χαλάση! Ἕνας εἶναι στόν ντουνιά(114) ὁ Σεΐχ Ἀχμέτ.

Κι' ὕστερα ἀπό λίγη σιωπή, ἐξακολούθησε:

..... Σοῦ κάνω τό μεγάλο ριτζιά, [illegible] δῶσε ἐμένα αὐτό τό χαρτί, γιατί, νά μοῦ ~~[illegible]~~ ζήτα μου ~~[illegible]~~ ὅσα γρόσια(115) θέλεις.

Ὁ Ἑβραῖος, σάν Ἑβραῖος πού εἶναι, μύρισε ἀμέσως στό νόημα καί τοῦ εἶπε:

— Τί λές αὐτοῦ, Χασάν-ἐφέντη; Πουλιέται ὁ τόπος τοῦ Παραδείσου; Τί πρᾶγμα εἶναι μεγαλύτερο στόν κόσμο ἀπ' αὐτό; Κι' ἄν ἔρθη ὁ μερχούμης ὁ Σεΐχ Ἀχμέτης κάμποσα νύχτα στόν ὕπνο μου, καί μοῦ πῆ: — «Τί 'ν' αὐτό, [illegible], Ὀβραί;» τί νά τοῦ ἀποκριθῶ;

---

(110) # Λέξη ἀραβική = δηλαδή ~~[illegible]~~

(111)

(112) # " " = μακαρίτης, ὁ σχωρεμένος.

(113) # " " = ἀνάπαυση, γέρος.

(114) " " = Χάρη, ἀνάπαυση.

~~(114) [illegible]~~ — Κόσμος.

29

Ὁ Μέγας Σέιχης.

Πέφτει στά πόδια τοῦ Λεβέτου ὁ Χασάν-ἐφένδης, τόν παρακαλεῖ κλαίγοντας σάν μικρό παιδί, ἀλλά στάθηκε ἀμετάπειστος ὁ Ἑβραῖος!

Τότε ὁ Χασάν-ἐφένδης, κλαίοντας καί παρακαλῶντας τόν εἶπε:

— Ἀμάν, μωρέ Οὔβριε! Δέν σέ φτάνουν ἐσένα τόσες πήχες τόπος στόν Παράδεισο. Νόμι(115) κι' ἐμένα τοῦ καϋμένου τό μισό, τ' ἀπόμισο = τό μισό, αὐτό τ' ἀπόμισο τουλάχιστον, πού εἶμαι καί Τοῦρκος! Πάρε ἑκατό λίρες καί χάρι' το!

Ὁ Ἑβραῖος τί εἶχε τί ἔχασε; Καί μιά πού πίστευε στ' ἀλήθεια, ὅτι μ' ἐκεῖνο τό χαρτί, εἶχε ἐξασφαλίσει στά σωστά τόσες πήχες(116) τόπο στόν Παράδεισο. Καί μάλιστα στόν τουρκικό τόν Παράδεισο. Ἄχ πού ἤθελε, δέ [illegible] εἶταν τότε Οὔβριος! Ἔκανε πώς δέν ἤθελε, πώς εἶταν λίγες οἱ ἑκατό λίρες, προσπαθῶντας νά βγάλει ~~[illegible]~~ καμμιά [illegible] λίρες ἀκόμα....

Ὁ ~~[illegible]~~ Χασάν-ἐφένδης ἐξακολούθησε:

— Βάλε μέ τόν νοῦ σου, Οὔβριε, ὅτι ἐγώ εἶμαι Τοῦρκος κι' ἔχω δικαιώματα στόν Παράδεισο, ἐνῶ ἐσύ εἶσαι Οὔβριος καί δέν ἔχεις κανένα δικαίωμα στόν τουρκικό Παράδεισο......

— Αὐτό δέν μ' ἐνδιαφέρει ἐμένα, Χασάν-ἐφένδη! Ἐγώ γλέρεψα τόν μερχούμ τόν Σέιχη κι' ὄχι ἐσύ... Σ' ἐμένα ἄφησε τό χοτζέτι ὁ μερχούμης κι' ὄχι σ' ἐσένα! Θές τώρα νά μέ χωρίσεις ἀπό τήν γυναῖκα μου κι' ἀπό τά παιδιά μου, καί νά πάω ἐγώ στόν Παράδεισο, κι' ἡ γυναῖκα μου καί τά παιδιά μου νά μείνουν ἔξω;

— Σέ φτάνουν, μωρέ Οὔβριε, ἐσένα τριάντα πέντε πήχες παράδεισος, ~~[illegible]~~ γυναῖκα σου καί τά παιδιά σου... κι' ἐσένα καί τῆ μένουν πέντε πήχες... Νόμι κι' ἐμένα τίς ἑκατό λίρες......; κουρμπάν νά σοῦ γένω, καί πάρε σοῦ δίνω... Βαλλαχί! δέν ἔχω ἄλλες(117) παράδες νά... Ἄν εἶχα θά σ' ἔδινα...

Τέλος ὁ Ἑβραῖος, ἀφοῦ τόν ξεζούμισε τόν καϋμένον τόν Τοῦρκο, κι' ἄς τόν εἶχε καί φίλο, πῆρε τίς ἑκατό λίρες, καί ἔκανε τό πα- [illegible] τῶν πέντε πηχῶν μέ χαρά του, πού πούλησε ~~[illegible]~~ κι' ἔφυγε, μέ γυρίζοντας ἀπό τίς ἑκατό λιρούδες του στήν τσέπη του, καί πού τίς [illegible] κουδουνίζοντας, καί τίς [illegible] τριάντα πέντε πήχες τόπο, πού χε καί δέν εἶχε κανένα στόν τουρκικόν Παράδεισο.

---

(115) ~~Ἡ [illegible] (= [illegible]) [illegible] γένους [illegible]~~

(115) Νόμ(ου) αὐτί δόμ(ου).

(116) Ἡ λέξη πήχυς ἀρσενικοῦ γένους στόν ἑνικόν εἶναι,

(117) ~~Ἑβραϊκή λέξη παράς (= χρήματα) [illegible] θηλυκοῦ γένους στόν ἑνικόν, εἶναι θηλυκοῦ στόν πληθυντικό~~

Γιαννιώτικα Διηγήματα

Λαβαίνοντας ὁ Χασάν-ἐφέντης τό πουγιουρντί ἔγινε ἄλλος ἐξ ἄλλου. Δέν μποροῦσε νά κρύψη τήν χαρά του, πού ἐξασφάλισε, ἔστω καί πέντε μόνο πήχες τόπο στόν Παράδεισο, κι ἐμπιστεύτηκε τό μυστικό του σ' ἕναν στενό του φίλο.

— Μωρέ ν' ἀγοράσω κι ἐγώ ἄλλες πέντε πήχες!... Τοῦ εἶπε.

— Ἀγόραζε, ἄλλες δέν σοῦ δίνει ὁ σκυλόβριος! (Τοῦ ἀπάντησε ὁ Χασάν-ἐφέντης) Τί τράβηξα ἐγώ, ὡς πού νά τόν καταφέρω, νά πάρω αὐτές τίς πέντε πήχες, δέ μολογιέται! Ἕνας Θεός τό ξέρει μονάχα τί τράβηξα.

Τέλος πάντων, τό πράγμα ὅτι ὁ Άγγελος εἶχε τριάντα πέντε πήχες ἀκόμα τόπο στόν Παράδεισο, μαθεύτηκε σ' ὁλάκερο τόν κόσμο, καί, γιά νά μήν τά πολυλογοῦμε, ὁ Εβραῖος πούλησε καί μοσχοπούλησε ὅλες τίς πήχες, πούλησε καί δέν εἶχε στόν ~~Παράδεισο~~ τόπο [illegible] νά δεχθῇ, γιά τήν ἐγχείρηση τῆς μισῆς λίρας, πού [illegible] εἶχε κάνει στόν σβέρκο τοῦ σπυριοῦ, πού δέ [illegible] μεγάλου Τζαμιοῦ τοῦ μεγάλου Σεΐχη, τοῦ μεγάλου Ἀσλάν-πασᾶ...

Καί τώρα, ἄν πῆγαν ἤ δέν πῆγαν στίς πήχες τοῦ Παραδείσου ~~Παραδ~~ ὁ Χασάν-ἐφέντης κι οἱ ἄλλοι Τοῦρκοι, πού εἶχαν ἀγοράσει ἀπό τόν Εβραῖο τόν Άγγελο, εἶναι ἄλλο ζήτημα, τό μόνο βέβαιο εἶναι ὅτι, ἄν ὑπάρχει Παράδεισος ὁποιασδήποτε θρησκείας, ὁ Σεΐχ-Ἀχμέτης εἶναι χωρίς ἄλλο μέσα.

*

Αὐτός ἦταν ὁ μέγας Σεΐχ Ἀχμέτης, ὁ εὐαγγελικώτατος καί χριστιανικώτατος μουσουλμάνος, χωρίς νάχει διαβάσει ποτέ τό Βαγγέλιο καί χωρίς νά ἦταν Χριστιανός.

Αὐτός ἦταν ὁ Ἀχμέτης ὁ μεγάλος, πού εἶχε ἐξωτερικά ὅλη τήν ἔκφραση τῆς χριστιανικῆς ταπεινοφροσύνης καί ἐσωτερικά ὅλο τό μεγαλεῖο τῆς εὐγενικιᾶς ψυχῆς καί τῆς ἀδόλης καρδιᾶς, πού τόν σήκωνε ὡς τόν θρόνον τοῦ Θεοῦ!

Αὐτός ἦταν ὁ Ἀχμέτης ὁ καλός, πού δέν εἶχε διακρίσεις, δι' ὅλους τό καλό, πού ἦταν ἀστείρευτη πηγή καλωσύνης, πού προστάτευε πάντα τούς ~~Χρ~~ ἀδικημένους χριστιανούς ὅλο ἔργο του, ἄν κι ἀνῆκε σέ θρησκεία τόσο ἐγωϊστική καί μισαλλόδοξη.

*

ΙΡΩΤΙΚΟ

Ο Μέγας Σέχης

Όταν επέθανε ο *μεγάλος Σέχης, τον έκλαψαν οι Τουρκογιαννιώτες, από θρησκευτική ιδεολογία, αλλά τον έκλαψαν κι' αισθάνθηκαν την έλλειψή του κι οι καταδιωκόμενοι Χριστιανοί* από τ' άδικα τουρκικά Δικαστήρια που χορηγούσαν το δίκαιο μεροληπτικά, σ' εκείνους, που που τους έδιναν τα [illegible].

"Ας είναι ελαφρό το *χώμα, που σκεπάζει τον μεγάλον Σέχη, τον μεγάλον και καλόν Αφέντη, σ' αιώνας τους αιώνες!
Θεός σχωρέσ' τον, ας ήταν και Τούρκος!
Θεός σχωρέσ' τον!
Ραχμέτι-ουλλαί αλεΐ."
Νάξω 15 Απριλίου 1918.

Χ. Χρηστοβασίλης

---

(118) Αραβική έκφραση = Θεός σχωρέσ' τον.

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ · ΑΠΕΙΡΩΤΑΝ

159/1171, Α΄ 084, ΣΕΛΙΔΟ ΧΑΡΤ., ΦΡ. ΙΩΑΝΘ. ΒΗΜ... ΜΑΠ. ΜΠΛΕ, ΕΧ. 35×23, ΑΡΧ. Α.Μ.

Γιαννιώτικα Διηγήματα

Οἱ Πελαργοί

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ
ΑΠΕΙ ΡΩΤΑΝ

Γιαννιώτικα Διηγήματα

~~Αναμνήσεις~~

Οι Πελαργοί. Α΄

Όταν μικρό παιδί με περπατούσανε η μάννα μου στα Γιάννινα, αρχές Μαρτιού, εποχή, που έρχονταν οι πελαργοί απ' την Αραπιά, ξαπόρεσα ιδόντας μια πρώτη φορά πελαργό, που στέκονταν όρθιο στον τοίχο του περίβολου του τζαμιού Ζιβανέκ.

Συνηθισμένος από το χωριό μου εγώ, όπου τα πετεινά του [illegible] του πελαργού είναι άγρια και σαρκοβόρα και ξεπετούν απάνω στον άπειρον ουρανό, κι όταν κάθονται στον [illegible] ή [illegible] σε κανένα [illegible] και [illegible] έχουν τα μάτια τους ~~[illegible]~~ δέκα τέσσερα, για να μην τα [illegible] και τα [illegible] κανένας κυνηγός, [illegible] να βλέπω ένα τέτοιο μεγάλο πετούμενο, με [illegible] μακριά [illegible] και μακριά ~~[illegible]~~ [illegible] [illegible], και ρώτησα την μάννα μου, που μ' είχε στην [illegible], απάνω στο ~~[illegible]~~ [illegible] [illegible]:

— Τί λογής εκτός είν' αυτός μάννα, που δεν σκιάζεται; Γιατί δεν έχομε κι εμείς στο χωριό μας τέτοιους απ' τους;

— Δεν είν' ξενικός αυτός. (Μου αποκρίθηκε η μάννα μου [illegible]). Είναι Λέλεκας.

— Λέλεκας!!!!

Είπα, ακούοντας για πρώτη φορά αυτό τ' όνομα και την ξαναρώτησα:

— Πελαργοί; Πως δεν τους σκοτώνουν τους λελέκαδες και τους αφήνουν να περπατούν έτσι μέσα στις αυλές;

— Αυτός [illegible], παιδί μου, είναι τουρκοπούλι. Δεν [illegible]. Έρχεται αυτές τις μέρες κάθε χρόνο [illegible] Μαρτιού, σαν τα χελιδόνια, τα τρυγόνια, τα [illegible] και τους κούκους, ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ την Αραπιά και ξαναπάει στην Αραπιά αρχές Αυγούστου.

Μου αποκρίθηκε η μάννα μου σοβαρά.

Εκείνη την στιγμή ένας Τούρκος, ντυμένος [illegible] φορέματα, κι' άσπρο [illegible] στο κεφάλι, και κρατώντας στα χέρια του μικρού [illegible] [illegible], πλησίασε στον πελαργό, από δυο βήματα μακριά και τον χαιρέτησε, σαν να ήταν άνθρωπος το πετούμενο:

— Καλημέρα, Μπαμπά! Καλώς μας ήρθες [illegible].

Ο πελαργός έκανε κάμποσα κινήσεις ~~[illegible]~~ του κεφαλιού του και κάμποσα στροφές του λαιμού του που τα [illegible] σαν απάντηση στο χαιρετισμό του.

~~(1) [illegible] [illegible] [illegible]~~

~~(2) [illegible] [illegible]~~

~~(3) [illegible] [illegible]~~

Οἱ Πελαργοί

Τούρκου, τέλεια ἐπαίνω — κάτω:

— Καλή σου μέρα καὶ καλῶς σ' ηὕρα!

Ὁ Τούρκος ἐξακολουθεῖ τὴν ὁμιλία του μὲ τὸν πελαργό:

— Πῶς τὰ πέρασες στὸ ταξίδι, Μπαρμπᾶ;

Ἄλλη πάλε κίνησι τοῦ κεφαλιοῦ καὶ τοῦ λαιμοῦ τοῦ πελαργοῦ τὴν θεώρησα ὡς ἀπάντησί του:

— Πολὺ καλά, εὐχαριστῶ:

Κι' ὁ Τούρκος ἐξακολουθεῖ τὶς ἐρωτήσεις του πρὸς τὸν πελαργό:

— Εἶδες τὸν Κιαμπὲ τοῦ Παϊγαμπέρη;

Ἄλλη πάλε στροφὴ τοῦ κεφαλιοῦ καὶ τοῦ λαιμοῦ του ὁ πελαργὸς πρὸς ἱκανοποίησι τοῦ Τούρκου, σὰν νὰ τοῦ ἀπαντοῦσε:

— Τὸν εἶδα, τὸν εἶδα..... Μποροῦσα νὰ μὴν τὸν ἰδῶ;

Ὁ Τούρκος, μὴν ἔχοντας, φαίνεται, νὰ ρωτήσῃ ἄλλα τὸν πελαργό, τοῦ πέταξε τὸ ψωμάκι, λέγοντάς του:

— Καλὸ χρόνο, Μπαρμπᾶ, ἐνσαλλὰχ νὰ σὲ καλοδέχτουμε μὲ γειὰ καὶ μὲ χαρά....

Ὁ πελαργὸς ἅρπαξε τὸ ψωμάκι, μὲ τὴν συνηθισμένη του προθυμία καὶ πέταξε θριαμβευτικὰ ἐπάνω σ' ἕνα δένδρο τοῦ περίβολου τοῦ ~~[illegible]~~ τζαμιοῦ, καταπίνοντας τὴν εὐσεβῆ προσφορά, πρὸς μεγάλη εὐχαρίστησι τοῦ θεόθρησκου Τούρκου.

Ἀρχίσα τότε νὰ ρωτάω — νὰ ρωτάω τὴν μάννα μου, ποῦ νόμιζα ὅτι ἤξερε ὅλα τὰ πράγματα τοῦ κόσμου:

— Κατάλαβε, μάννα, ὁ λέλεκας τί τοῦ εἶπε ὁ Τούρκος;

— Οἱ Τούρκοι νομίζουν ὅτι τοὺς καταλαβαίνουν τὰ λελέκια, ξέρουν τὰ λόγια τους, γιατὶ εἶναι δικά τους πουλιά...

— Πῶς δὲν τὰ σκοτώνουν, μάννα, τὰ λελέκια γιὰ νὰ τὰ φᾶν καὶ πῶς δὲν τὰ πιάνουν γιὰ νὰ τάχουν σὲ κλουβιά; Πῶς ἤθελα νὰ πιάναμε κανένα καὶ νὰ τὸ παίρναμε στὸ χωριό μας!...

— Τί λὲς αὐτοῦ, παιδάκι μου! Σ' ἀφήνουν οἱ Τούρκοι νὰ σκοτώσῃς τὸ πουλί τους, ἢ νὰ τὸ πιάσῃς; Σὲ πιάνουν καὶ σὲ σφάζουν σὰν τ' ἀρνὶ τὴν Πασχαλιά, ἢ τὸ κριὸ λέγω, σὲ ρίχνουν [illegible] στὰ μπουντρούμια τοῦ Κάστρου....

Μοῦ ἀπάντησε σοβαρὰ ἡ μάννα μου, κι' ἐγὼ τὸ κατάπια τὸ παιδικὸ θέλημά μου, ποῦ δὲν μποροῦσε νὰ πιάσω ἕνα λελέκι γιὰ νὰ τὸ πάρω στὸ χωριό μου καὶ νὰ τὸ δείξω ὡς καὶ θαυμαστό, στὰ ὁμόηλικά μου τὰ παιδιά, ποῦ δὲν εἶχαν πάει κι' αὐτὰ ἀκόμα στὰ Γιάννινα καὶ δὲν ἤξεραν τί-ἔστι ~~κάστρο~~ τζαμιά, κάστρο, ~~[illegible]~~ σεράγια, λίμνη, βαρκες(1), μεγάλα κι' ὄμορφα σπίτια, παραθύρια μὲ τζάμια, εὐγενικοὺς Τούρκους καὶ .... ~~[illegible]~~ λελέκια! Αὐτὰ θέλοντας περισσότερο ἀκόμη, ποῦ μοῦ εἶχε εἰπῇ ἡ μάννα μου, ποῦ [illegible]

~~(1) Λέξι ἀραβική ... ὁ τάφος τοῦ Μωάμεθ~~

~~(2) " " = ὁ θεός~~

(1) 4 [illegible] = [illegible]

3

Γιαννιώτικα Διηγήματα

ό,τι το γράψει, που έγραφα ακούσει ότι γράφει ελληνικά πελαργός ήταν τουρκόπουλο, κι έκλαψα μέσα μου:

— Αχ! γιατί ένα όμορφο και μεγάλο πετούμενο να 'ναι τουρκόπουλο και να μην είναι ρωμιόπουλο!

Και θλίβομουν και θλίβομουν, γιατί, από την πρώτη στιγμή που γνώρισα τον πελαργό, τον συμπάθησα, κι όταν έπειτα άλλες φορές στα Γιάννινα κι έβλεπα πελαργό να περπατάει, ή να φωλιάζη, ή να περιφέρεται στα τούρκικα τα κεραμίδια με εκείνο το [illegible] βάδισμα, κουνώντας [illegible], ή να κρακρακίζη «κρακρακρακρακρακρα», γονατίζομουν και νόμιζα ότι αυτό το πτηνό είχε κάτι ανθρώπινο μέσα του.

β'

Πέρασαν πολλά χρόνια από τότε.

[illegible] που είχα [illegible] τόσο πολύ τους πελαργούς στα Γιάννινα, έμεινε [illegible] τις [illegible] σπουδές του, και μια μέρα έφυγε για την Θεσσαλία ως ..... [illegible] εξόριστος.....

Όταν έφτασα για πρώτη φορά στα Τρίκαλα — ήταν Απρίλης του 1879, καρδιά της άνοιξης — [illegible] η [illegible] των πελαργών επί [illegible]. [illegible] πελαργοί πετούσαν προς όλες τις διευθύνσεις, [illegible] στις στέγες των σπιτιών και των [illegible] κι έδιναν πανηγυρική θέση της μυρωμένης, λουλουδοστολισμένης, καταπράσινης και καταστράσινης άνοιξης. Όλη η Θεσσαλία, πολιτείες και χωριά γεμάτα πελαργούς!

Ξύπνησαν μέσα μου όλες οι παιδικές μου αναμνήσεις για τους πελαργούς και δεν χόρταινα να τους βλέπω.

— Έχετε πολλούς πελαργούς εδώ στην Θεσσαλία...

είπα μια μέρα σ' έναν Θεσσαλό φίλο μου χωριανό, τον μακαρίτη. Τώρα, κι από πολλά χρόνια, [illegible] Μαγούλα από το χωριό Μεσδανί...

— Έχουμε δυστυχώς (μου απάντησε θλιβερά) έχουμε πάρα πολλά φέτος.

— Και γιατί «δυστυχώς»; (τον ρώτησα) Γιατί τους έχετε σε κακό τους πελαργούς τους καημένους;

— Γιατί είναι πουλί (μου απάντησε) που προμηνάει το κακό [illegible] της Τουρκιάς, όταν είναι [illegible], και [illegible] ψηλά. Όταν εδώ και τρία τέσσερα χρόνια [illegible] πόλεμος οι Ρούσσοι και οι Τούρκοι, και που η [illegible] πελαργό στον Κάμπο, [illegible] πελαργοί. Τώρα [illegible] [illegible] για ελληνικά. [illegible] τα Χρονικά η [illegible] η Τούρκοι στη [illegible] Θεσσαλία!

— Τι λες αυτού κυρ-Θανάση! (του είπα) Μην τα πιστεύεις αυτά

4

Οἱ Λήσταρχοι

Εἶναι λόγια τῶν [illegible].

— Ἀλλὰ μὲ τὰ συμπέρασμα (μοῦ εἶπε [illegible]) κι δὲν εἶπες ἐγὼ ξέρω λόγια ὅπως τῶν γραμματισμένων. —

Ἄρχισα νὰ [illegible] ὅτι κάποια μυστική δύναμη ἐπενεργοῦσε, ὥστε νὰ ὑπάρχῃ κάποια σχέση μεταξὺ Τούρκων καὶ ληστάρχων, γιατὶ κι οἱ ἐφημερίδες τότε παρουσίαζαν τὸ [illegible] [illegible] τοῦ [illegible] ζητήματος, κι ὅμως, ἀφοῦ ἔβλεπα ληστάρχους μεταπηδοῦσα ἀμέσως στὰ παιδικά μου χρόνια καὶ στὶς πρῶτες μου ἐντυπώσεις, καὶ [illegible] καὶ μοῦ φαινόταν ὅτι ἄκουγα τὰ λόγια, ποὺ μοῦ 'λεγε [illegible] ἡ μάνα μου γιὰ τὰ μακροπόδαρα, μακρομάλλικα καὶ [illegible] [illegible].

Πέρασε καὶ δεύτερη χρονιά στὴν Θεσσαλία, μὲ ληστάρχους [redacted] μὲ Τούρκους, καὶ μὲ Τουρκιά. Πέρασε καὶ τρίτη χρονιά μὲ περισσότερους ἀκόμα ληστάρχους, ὅμως, κατὰ τὸν Αὔγουστο τοῦ 1881, ποὺ εἶχαν βγεῖ οἱ λήσταρχοι γιὰ ~~[illegible]~~ νὰ ξεχειμάσουν, κατὰ τὴ [illegible] δοξασίαν, στὴν Ἀρκαδιά, ἔφυγαν κι οἱ Τοῦρκοι κι ὁ Ἑλληνικὸς Στρατὸς μὲ ἀρχηγόν του Στράτηγο Σκαρλάτο Σοῦτσο, μπῆκε στὴν Καρδίτσα ~~[illegible]~~ κι ὕστερα κατέλαβε ὅλη τὴν Θεσσαλία.

— Τὰ εἶδες κύρ-Θανάση (εἶπα στὸν φίλο μου τὸν [illegible] τὸν ἐχθρὸ τῶν ληστάρχων) ἄδικα τοὺς [illegible] τοὺς [illegible] τοὺς ληστάρχους!

— Βάνομε ἕνα στοίχημα, (μοῦ εἶπε) ὅτι δὲν θὰ [illegible] ποτὲ οἱ φίλοι σου, οἱ λήσταρχοι στὴν Θεσσαλία, ἀφοῦ ἔφυγαν ἀπ' ἐδῶ οἱ Τοῦρκοι. Μάλιστα, [illegible] μου μὲ τὰ πολλὰ τὰ γράμματα ὅτι ἡ [illegible] δὲν [illegible] σὲ Χριστιανικὸ Βασίλειο... Μολογοῦν ὅτι εἶναι ἀπ' τοῦ Τουρκίας [illegible] λησταὶ στὴν [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] οἱ Τοῦρκοι καὶ [illegible] [illegible] [illegible], δὲν [illegible] καὶ οἱ λήσταρχοι. Βάνουμε στοίχημα, γιόν. Σοῦ [illegible]: Ἐγὼ βάνω...

— Βάνομε ~~[illegible]~~

Τοῦ ἀπάντησα καὶ τὸν ἄλλο τὸν χρόνο (1882) κέρδισα τὸ στοίχημα, γιατὶ ξανάρθαν οἱ λήσταρχοι σ' ὅλη τὴν Θεσσαλία, ἂν κι εἶχαν φύγει πλειά ἡ Τουρκιὰ [illegible].

Ἐκείνην ὅμως τὴν χρονιά (1882) οἱ Παλαιοελλαδίτες στρατιῶτες, ὅσοι ἔβλεπαν γιὰ πρώτη φορὰ ληστάρχους, τοὺς [illegible] καὶ τοὺς κοίταζαν, νομίζοντας ὅτι [illegible], ἢ κι ἀπὸ [illegible] περιέργεια, γιατὶ τὸ [illegible], ποὺ [illegible] στὸν [illegible], εἶναι ἕνα μυστήριο γιὰ τὸν ἄνθρωπο καὶ προσπαθεῖ νὰ τὸ καταλάβῃ, ἀλλὰ καὶ μὲ ὅλη αὐτὴν τὴν [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] στὴν Θεσσαλία.... [illegible]

Γιαννιώτικα Διηγήματα

γιατί εἶναι ἕνα ἀπό τά ἐνεργητικώτερα πετεινά τοῦ τόπου μας ~~καταστρέφων τά φίδια~~...

Οἱ πελαργοί εἶναι ἕνα ἀπό τά πιό [illegible] πετεινά, ~~[illegible]~~ πού ἔχει ἡ Δημιουργία. Ὁ πελαργός ζῇ ζευγαρωμένος μέ μιά πελαργίνα μόνον, ὅπως ἡ τρυγόνα, τό χελιδόνι κι' ἄλλα ~~[illegible]~~ πουλιά, κι' αὐτό, νομίζω, εἶναι μιά τρανή ἀπόδειξη ὅτι ὁ πελαργός δέν ἔχει καμμιά σχέση μέ τούς Τούρκους, πού παίρνουν καί τέσσερα γυναῖκες, ἄν θέλουν κι' ἄν μποροῦν. Ὅταν συμβῇ νά χηρέψῃ ἕνας πελαργός, μένει μοναχός του, ἄν δέν βρῇ ἄλλο ταίρι χηρευάμενο [illegible], γιατί δέν χωρίζει διαζύγιο στούς πελαργούς, ὅπως στούς ἀνθρώπους. Ὁ πελαργός ἔχει πολύ ἀνεπτυγμένο τό αἴσθημα τῆς Πατρίδας, τῆς συζυγικῆς ἀλληλεγγύης, τῆς συζυγικῆς τιμῆς καί τῆς ἀγάπης πρός τήν φωλιά του, ἤτοι πρός τήν ἑστία του. Εἶναι ἐνεργητικώτατος στήν γεωργία καί ἐν γένει στήν ἀνθρωπότητα, γιατί καταστρέφει ~~ὅλα~~ βλαβερά ἔντομα, ζῶα κι' ἑρπετά: φίδια, γουστέρες, γουστερίτσες, σκορπιούς, σαυρίδες κι' ἄλλα, καί τά χρησιμοποιεῖ γιά τροφή του. Τοῦ εἶναι τόση μεγάλη ἡ ἀγάπη τῆς Πατρίδας του καί μάλιστα τῆς φωλιᾶς του, ~~ὥστε~~ ~~ἡ~~ [illegible] τῶν πελαργῶν, πού φεύγει τέλος π.χ. ἀπό τήν φωλιά του πούρχεται στά Γιάννινα καί πάει στήν Ἀραβία, ὅπως πα-λαιά ὁ Ἀφρικανικός λαός, στές χώρες, πού βρίσκονται στά [illegible] τῶν πηγῶν τοῦ Νείλου, ὅπως βεβαιώνουν οἱ φυσιοδίφες, διά ξεκαλοκαιριάσῃ τοῦ χρόνου στά Γιάννινα καί στήν ἴδια τήν φωλιά, κι' ὄχι ἀλλοῦ, ἤ σ' ἄλλη φωλιά, ξένη, κι' ἄν τυχόν τήν βρῇ ~~[illegible]~~ κατειλημμένη τήν φωλιά του, τήν ξανακερδίζει.

Οἱ πελαργοί φεύγουν ἀπό τόν τόπο μας τό δεύτερο δεκαήμερο τοῦ Αὐγούστου, κατά τίς 18 τοῦ μηνός καί γυρίζουν τό δεύτερο δεκαπενθήμερο τοῦ Μαρτίου. Κάθονται δηλαδή στόν τόπο μας πέντε μῆνες ὡς τούς κι' ἄν λείψουν γιά πάντα ἀπό τόν τόπο, πού ~~[illegible]~~ γυρίζουν κι' ἀναπαύονται καθώς οἱ πελαργοί εἶναι ἑλληνικά πετεινά, παιδιά τοῦ τόπου μας, κι' ἐν γένει τῆς δικῆς μας τῆς Ἀνατολῆς, γιατί τούς ἐπιτρέπει νά γεννιοῦνται ~~στήν πατρί~~δα μας καί ν' ἀναπτύσσωνται στήν πατρίδα μας καί καί τό μόνο, πού μας χωρίζει «πατριδικῶς» ἀπό τούς πελαργούς, εἶναι αὐτοί δέν ρίχνουν τά κουκιά τους στήν Ἐκλογή ἤ στήν ἄλλην Ἀνατολή, ἀλλά πηγαίνουν ἐκεῖ κάτω στήν

Οἱ Πελαργοί

Ἀφρική, στὶς ὄχθες τοῦ Νείλου, στὸ ξεχειμαδιό τους, γιατί δὲν βρίσκομε πολὺ συχνά ~~μας~~ πτῶμα πελαργοῦ, ἀπὸ φυσικὸ θάνατο. Ἴσως ὅμως οἱ γηρασμένοι πελαργοὶ νὰ μὴν πεθαίνουν στὰ [illegible], στὶς ὄχθες τοῦ Νείλου, ἐκεῖ νὰ περιμένουν τὴν τελευταία τους πνοή στὰ μακρινά τους ταξίδια, ποὺ κάνουν δυὸ φορὲς τὸ χρόνο, [illegible], πέφτοντας στὴν θάλασσα, πρᾶγμα ποὺ δὲν εἶναι πιστευτό, γιὰ τελευταῖα μαθεύτηκε ὅτι τὰ μεταναστευτικὰ πουλιὰ δὲν διασχίζουν τὴν θάλασσα, γιὰ νὰ πᾶν στὴν Ἀφρική, ἀλλ' ἀκολουθοῦν τὴν δυτικὴ ἀσιατικὴ πορεία ὡς τὸ Σουέζ, κι' ἀπ' ἐκεῖ μπαίνουν στὴν Ἔρημο. Δὲν εἶναι γνωστὸ πόσες μέρες κάνουν γιὰ τὴν ἄνοδό τους στὴν Εὐρώπη καὶ στὴν Ἀσία καὶ τὴν κάθοδό τους στὴ κεντρικὴ Ἀφρική, οὔτε καὶ πόσα χρόνια ζῆ ἕνας πελαργός. Φαίνεται ὅμως ὅτι δὲν θὰ ζῆ πολύ, γιατί εἶναι πολύτοκος, ἐπειδὴ δὲν κάνει ~~[illegible]~~ δυὸ αὐγὰ μονάχα, ὅπως ~~[illegible]~~ ἄλλα ~~[illegible]~~ μεγάλα πουλιά: γεράκια, ἀετοὶ καὶ γύπες, καὶ ξέρουν τὰ πολύτοκα δὲν ζοῦν πολλὰ χρόνια. Ὁ πελαργός, εἴπαμε, εἶναι πολύτοκος, ἔχει αὐγά, ὡς τὰ μέσα τοῦ Ἀπριλίου, κι' ὡς τὰ μέσα τοῦ Μαΐου γεννάει βγάζει τὰ πουλιά του τέσσερα ὡς πέντε, καὶ πάντα ἕνα-δυὸ ~~[illegible]~~ χαλοῦν. Εἶναι γνωστὸ ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους χρόνους ἡ ~~[illegible]~~ σεβασμός, ποὺ ἔχουν οἱ νέοι πελαργοὶ πρὸς τοὺς γερασμένους. Ὅταν κουρασθοῦν ~~κατά~~ τὰ ταξίδια οἱ γηρασμένοι πελαργοί, οἱ νέοι τοὺς παίρνουν ἐπάνω στὰ φτερά τους, γιὰ νὰ τοὺς ξεκουράσουν, κι' ὁ [illegible] γι' αὐτὴν τὴν πράξη, πολλοὶ [illegible] νὰ τὴν μιμηθοῦν οἱ ἄνθρωποι, ἡ [illegible]. Ἀλλ' οἱ πελαργοὶ ἐκτιμοῦν τὴν εὐεργεσία τους [illegible] ~~[illegible]~~ τὴν Ἀφρικὴ στὰ χειμερινά ~~[illegible]~~ καὶ ὅλα εὔφορα τους [illegible]: βατράχια, [illegible]... Νόστιμος εἶναι ὁ [illegible] μ' [illegible] [illegible], ὁ ὁποῖος ἀνεβαίνει [illegible] στὰ φτερὰ τοῦ πελαργοῦ, κι' ἔρχεται ὁ [illegible] καβάλλα ἀπὸ τὴν Ἀφρικὴ στὴν Εὐρώπη καὶ στὴν Ἀσία!

Ὁ πελαργὸς στήνει τὴν φωλιά του σ' ἀπρόσιτο καὶ ψηλὸ μέρος γιὰ ὅλη του τὴν ζωή, κι' ὄχι γιὰ ἕνα χρόνο μονάχα. Τὴν στήνει ψηλὰ σὲ καμπαναριὰ ~~[illegible]~~ [illegible] στὶς καπνοδόχους σπιτιῶν, σὲ ψηλοὺς ~~[illegible]~~ [illegible] τοίχους, ὄχι ὅμως σὲ μέρη, ποὺ νὰ μὴν εἶναι δυνατὸν νὰ προβάλεται ἀπὸ τὸν ἥλιο καὶ [illegible] τὸ γύρω-γύρω [illegible] ἀπὸ τὴν [illegible] του. Εἶναι πουλὶ ~~[illegible]~~ φιλήσυχο καὶ δὲν κάνει ζημιὰ στὸν κόσμο, οὔτε καὶ κατὰ ~~[illegible]~~ τοῦ ~~[illegible]~~ [illegible] τὰ [illegible] τοῦ [illegible] τὰ [illegible]. Εἶναι καὶ φιλάνθρωπο, γιατὶ δὲν στήνει τὴν φωλιά του, παρὰ σὲ [illegible] καὶ χωριὰ καὶ πόλη σὲ ~~[illegible]~~

7

Γιαννιώτικα Δημητριάδη

κατοίκητα μέρη, και την κατασκευάζει σχεδόν μεσόζυγα και παχιόπαννα, ώστε, βλέποντάς την κανείς, νομίζει ότι είναι φωλιά μεγάλου φτερωτού θηρίου, κι όχι του ειρηνικώτατου πελαργού, που δεν ζυγίζει πολύ περισσότερο από μισή οκά. Κατά την κατασκευή ή την επισκευή της φωλιάς τους, οι δύο σύζυγοι: πελαργός και πελαργίνα, τρώγονται μαζί και κοιμούνται μαζί μέσα στην φωλιά ή έξω, πολύ κοντά όμως ο ένας στον άλλον, όταν ~~δεν είναι~~ ταραγμένη αιθρία, με τέτοια τρυφερότητα, που δεν την έχουν και τα πιο ερωτευμένα νεόπαντρα αντρόγυνα, καθώς αιωνίως ο Ρωμαίος με την Ιουλιέτα, αν ζούσαν. Το ίδιο και κατά την ωοτοκία, κοιμούνται μαζί πλάι-πλάι. Αφ' όταν αρχίσει ο κλώσσος των αυγών, ο πελαργός, όταν δεν έχει δουλειά, δηλαδή να κουβαλάει τροφή ~~και νερό~~ στην κλώσσα του, και την ημέρα και την νύχτα στέκεται ορθός άγρυπνος φύλακας, στο κοντινότερο κατάλληλο μέρος, έξω από την φωλιά, για να την προφυλάει από κάθε κίνδυνο, ενώ η πελαργίνα σκεπάζει όλη την φωλιά με το σώμα της και κλωσσάει. Δεν υπάρχει, ή το σωστότερο, δεν επιδεικνύει άλλο πλάσμα, λογικό ή άλογο, η ιερή αφοσίωση, που επιδεικνύει ο πελαργός στην πελαργίνα του, όταν αυτή βρίσκεται στα κρίσιμα της καθήκοντα, του κλώσσου και της διατροφής των νεοσσών της. Κατά το διάστημα του κλώσσου, η πελαργίνα είναι καρφωμένη στη φωλιά την νύχτα μέρα, και φεύγει μόνον μια φορά ή δυο την ημέρα, όταν πετάει στα νερά να βρει τροφή κάποια βατράχια, ή νερόφιδα και να πιει νερό. Κατά την απουσία της, που δεν διαρκεί πιότερο από ένα τέταρτο το πολύ της ώρας, την αντικαθιστά στην φωλιά, ως φύλακας μόνον, ο πελαργός. Απ' έξω. Πολύ συχνά, που βρίσκεται η πελαργίνα στον κλώσσο, τρέφεται κι από τον αγαπημένο και πιστό της σύζυγο. Της φέρει διάφορα τρόφιμα: φιδάκια, γυμνοσαλίγκες, βατράχια, ποντίκια, ακρίδες και μόνον νερό δεν ~~[illegible]~~ μπορεί να της φέρει. Το ίδιο την περιποιείται και την υπηρετεί για λίγες μέρες, όταν βγαίνουν τα πελαργόπουλα από τα τσόφλια των αυγών, γιατί βγαίνουν άφτερα και γυμνά, κατάγυμνα, έως ότου αρχίσουν τα πελαργόπουλα να μαλλιάζουν και ν' αποκτούν φτερά, τότε η πελαργίνα βγαίνει τακτικά στο κυνήγι και για τον εαυτό της και για τα μικρά της. Σ' όλο αυτό το διάστημα, ο πελαργός μένει αδιάκοπα φρουρός

8

Οἱ Πελαργοί

τῆς φωλιᾶς καί τῶν πουλιῶν, κι' ὅταν ἔρχεται ἐκεῖνο ἀπό τό κυνήγι, φέρνοντας πάντα στή μακριά της μύτη κάποιο θήραμα, τότε φεύγει κι' αὐτός γιά κυνήγι καί γιά τόν ἑαυτό του καί γιά τήν οἰκογένειά του, σάν ὁ καλύτερος πατέρας κι' ὁ καλύτερος σύζυγος.

Ὅταν ἀποχτήσουν τά πελαργόπουλα ὁλόγυρο τό φτερωμά τους, μεγαλώσουν ἀρκετά πού δέν ἔχουν ἀνάγκη ἀπό τίς μητρικές φτερούγες, ἡ πελαργίνα βγαίνει ἀπό τήν φωλιά καί στέκεται κάπου ἔξω ἀπ' τή καλύβη ~~τήν φωλιά~~, γιά νάχουν περισσότερη εὐρυχωρία ~~στά~~ τά μικρά της, τότε τά προστατεύει μέ τό μητρικό της μάτι. Ἄξια μεγάλης προσοχῆς εἶναι ἡ καθαριότητα, πού διατηρεῖ στήν φωλιά της ἡ πελαργίνα· θά μπορούσε νά τήν ζηλέψη κι' ἡ καλύτερη μητέρα. Ὅταν τά πελαργόπουλα εἶναι μικρά, δέχεται τ' ἀφοδέματά της μέ τήν μύτη της, ὅταν ὅμως μεγαλώσουν κομμάτι, ξέρει τήν ὥρα, πού ἔχουν αὐτά τήν φυσική τους ἀνάγκη, στρέφει τόν πισινό τους πρός τά ἔξω τῆς φωλιᾶς κι' ἔτσι πέφτουν κάτω τ' ἀφοδέματα, χωρίς νά λερώνεται ἡ φωλιά.

Τόσο τά πελαργόπουλα, ὅσο κι' οἱ μεγάλοι πελαργοί δέν ἔχουν κανένα ἐνδειχτικό νά διακρίνεται τό γένος τους: ποιό εἶναι τ' ἀρσενικό καί ποιό τό θηλυκό — στά μάτια τῶν ἀνθρώπων.

Ὅταν τό ζευγάρι τῶν γονέων πελαργῶν ἐννοήση ὅτι κοντοζυγώνει ἡ ἡμέρα, πού θά πετάξουν τά μικρά τους, ἀρχίζουν λίγο-λίγο νά τούς λιγοστεύουν τήν τροφή, καί τέλος νά τούς τήν κόψουν. Τότε αὐτά μένουν νηστικά μιά ἤ δυό μέρες, ἐνῶ αὐτοί οἱ δυό: πελαργός καί πελαργίνα, στέκουν ἔξω ἀπό τή φωλιά χορτασμένοι, τό ἀδιάφορο, ἤ ξεπετοῦν καί γυρίζουν τρόγυρα, κι' αὐτά πεινασμένα ἀπό τό ἔνστικτό τους, ὅσο εἶναι μαθημένα, κι' ἔτσι ἀπό τήν πεῖνα, τήν μεγάλη ~~[illegible]~~ πού τούς χρησιμεύει ὡς κινητήρια δύναμη, ὅσον τοῦ Κράτους τῆς ζωῆς, ἐπιχειροῦν τό θανάσιμο — ἐξ ὁρμῆς — πήδημα, καί πετοῦν ἕνα-ἕνα ἀπό τήν φωλιά, πρῶτα τ' ἀρσενικά, τά μεγαλύτερα, ~~κι' ὕστερα~~ καί δυνατότερα, κι' ὕστερα τά θηλυκά, μαζί ὅπως ~~[illegible]~~ παρουσιάζονται, δέν γνωρίζεται ἀπό τό ἐξω-

[illegible] Δημιουργήματα
[illegible] τους τό γένος τους, γιά νά τό βεβαιώσουμε αὐτό.
Ἐννοεῖται ὅτι τά βοηθοῦν καί οἱ γονέοι τους στά πρῶτα τους φτερουγίσματα, κι' ἄν κι' εἶναι τό ἀνάστημά τους τόσο μεγάλο, ὅσο κι' οἱ γονέοι τους, γνωρίζονται ὅτι εἶναι νεοσσοί, μόνον ἀπό τό δειλό τους φτερούγισμα κι' ἀπό τή μύτη τους καί τά ποδάρια τους, πού [illegible] ἔχουν χρῶμα σταχτί πρός τό μαυρό κι' ὄχι πορτοκαλί, σάν τῶν μεγάλων πελαργῶν.

Ὕστερα ἀπό εἴκοσι-εἴκοσι πέντε μέρες, ἀπό τό πρῶτο φτερούγισμα τῶν νεοσσῶν, δηλαδή, κατά τίς εἴκοσι Αὐγούστου (15 γιά τήν Ἑλβετία) [illegible] γονέοι καί παιδιά πελαργοί, [illegible] ἀφήνουν πιά τίς φωλιές τους κι' ἀρχίζουν νά συνάζονται καθημερινά, δυό-τρία δειλινά, σ' ἕνα ὡρισμένο ἐπίπεδο μέρος, σάν γιά νά συσκεφτοῦν, [illegible] κοιμοῦνται, ἔξω ἀπό τίς φωλιές τους, μαζεμένοι σέ ψηλά [illegible] δέντρα, καί τ' ἑπόμενο πρωΐ [illegible] [illegible], κάνουν φτερά ὅλοι μαζί, σέ μικρά ἀπόσπασμα σμάρια καί φεύγουν γιά τά χειμαδιά τους... Λένε ὅτι συγκεντρώνονται πρῶτα ἀπ' ὅλα τά μέρη τῆς Ἑλλάδος στίς ὄχθες τῆς Μικρασίας, κι' ὕστερα περνοῦν [illegible] τήν ἀκτή-ἀκτή καί φτάνουν στήν Συρία, ἀπ' ἐκεῖ στή Μεσοποταμία, στήν Ἀραβία, περνοῦν τήν Ἐρυθρά Θάλασσα καί [illegible] παίρνοντας ἀπ' ἐκεῖ τόν Νεῖλο-Νεῖλο, στό χειμαδότοπό τους, ἤτοι στίς πηγές τοῦ μεγάλου ποταμοῦ τῆς Ἀφρικῆς.

Αὐτή εἶναι ἡ ἱστορία τοῦ ἀγαπημένου μου πελαργοῦ, πού σᾶς τόν παρουσίασα πρῶτα-πρῶτα ὡς [illegible] καί [illegible], ὕστερα ὡς σύζυγον, ὡς γονιόν, ὡς συμπατριώτη μας, καί τέλος, ὡς ὠφέλιμο στήν γεωργία καί στήν ἀνθρωπότητα, τώρα δέν ἀπομένει ἄλλο παρά νά σᾶς τόν παρουσιάσω κι' ὑπό μιάν ἄλλην ἰδιότητα, πού σᾶς τήν ἀπέκρυψα ὡς [illegible] αὐτήν τήν στιγμή, καθαρά ἀνθρώπινη, τήν ἰδιότητα τοῦ [illegible] Ὁδηγοῦ!

Δ΄

Ὁ ἀρσενικός πελαργός εἶναι Ὁδηγός μέ φτερά, κι' ἡ πελαργίνα φτερωτή [illegible]. Εἶδα μέ τά μάτια μου ἕνα πελαργικό δράμα ζηλοτυπίας, κι' ἡ ἱστορία πού θά σᾶς πῶ σ' αὐτό τό κεφάλαιο, δέν ἐπιδέχεται καμμιά ἀμφισβήτηση κι' εἶναι καθαρή ἀλήθεια κι' ὄχι [illegible] ἐπινόημα. Ἀκοῦστε, λοιπόν...

Ὅταν ἤμουν στά Τρίκαλα, [illegible] ἕνα χρόνο ὕστερα ἀπό τήν ἀπελευθέρωση τῆς Θεσσαλίας, κάθομουν σ' ἕνα σπίτι, στήν ἄκρη τῆς πολιτείας, δίπλα στόν δρόμο, πού ἀνοίγεται γιά τή Λάρισα, κι' εἶχε στήν αὐλή του μιά μεγάλη [illegible] μισογκρεμισμένη, μέ μιά [illegible]

10

Οἱ Πελαργοί

1

γοφωλιά στήν πρώτη ξεχειμωνιά της. Ἡ μηχανουργική ἀπό εἶχαν ἐγκαταλείψει κι ὁ ἀδερφός μου Γιώργη-Νίκη, ἀπό τά [illegible] τῆς Λίμνης, πῆρε ἕνα παπιαύγο ἀπό μιά φωλιά τῆς αὐλῆς, ἀνέβηκε στή πελαργοφωλιά καί τό ἀντάλλαξε μ' ἕνα πελαργαύγο, ἔχοντας δυό σκοπούς στό νοῦ του: πρῶτα νά βάλῃ τό πελαργαύγο νά τό κλωσσήσῃ μιά κότα μας, γιά ν' ἀποχτήσῃ πελαργοπούλι, καί δεύτερα νά ἰδῇ ἄν τό πουλί, πού θά βγαινε ἀπό τό παπιαύγο στήν πελαργοφωλιά, ἀνατρεφόμενο μέ τά πελαργόπουλα, θ' ἀκολουθοῦσε τούς πελαργούς, ἤ θά ἔμενε στήν αὐλή μας μέ τίς ~~[illegible]~~ κότες μας.

Σέ λίγες μέρες, ἄρχισε κι ἐπακολούθησε τό βγάλσιμο τῶν πουλιῶν, κι' ~~[illegible]~~, ἀνάμεσα στά πελαργόπουλα, ξεφύτρωσε φυσικά κι ἕνα παπιόπουλο. ~~[illegible]~~ Φαίνεται ὅτι ἡ πελαργίνα, ἤ δέν τό κατάλαβε τό παρείσακτο πουλί, ἤ φοβήθηκε νά φανερώσῃ τό πρᾶγμα ἀμέσως, ἔτσι ὅταν σηκώθηκε αὐτή καί πῆγε γιά λίγα λεπτά στίς ὄχθες νά πιῇ νερό καί νά μαζέψῃ τροφή γιά τόν ἑαυτό της, καί παρεστάθηκε ὁ πελαργός ὡς φύλακας τῆς φωλιᾶς μέ τά μικρά της, κατάλαβε τό ξένο γένος στό σπίτι του, κι ἄρχισε νά κουνιέται ὁλόσωμος, σάν δαιμονισμένος. Σ' αὐτό ἐπάνω ἦρθε κι ἡ δύστυχη πελαργίνα — ἁμαρτωλή! Μόλις τήν εἶδε ὁ θυμωμένος πελαργός, ἅρπαξε τό παπιόπουλο μέ τό στόμα του, τό ἔβαλε μπρός στά μάτια της, κι' ἔκανε, σάν νά τήν ρωτοῦσε:

— Τίνος αὐτή ἡ ἀτιμία, πού κλώσησες, ἄπιστη;

Ὕστερα, ἀφήνοντας τό παπιόπουλο στήν φωλιά μέ τ' ἄλλα τά πουλιά, ἔφυγε καί γύρισε πίσω ἀπό ὥρα, συνοδευόμενος ἀπό καμμιά τριανταριά πελαργούς. Τότε αὐτός ἔδιωξε τήν πελαργίνα μέ δυνατά σκληρά ραμφίσματα, ἅρπαξε τό παπιόπουλο μέ τό στόμα του, καί τό περίφερε ὡς σῶμα τοῦ ἐγκλήματος σ' ὅλους τούς ἄλλους πελαργούς, πού στέκονταν ἄλλοι στά κεραμίδια τῆς μηχανουργικῆς ~~[illegible]~~ ἄλλοι στούς τοίχους τῆς αὐλῆς κι' ἄλλοι στό παρακείμενο χωράφι. Ὕστερα τό κατακομμάτιασε, βοηθούμενος κι ἀπό δυό-τρεῖς ἄλλους πελαργούς, ἐνῶ ἡ δύστυχη πελαργίνα στέκονταν τρεμάμενη ἔξω ἀπό τήν φωλιά. Ὕστερα ἀπ' αὐτό, σηκώθηκαν ὅλοι οἱ πελαργοί καί τήν ξαναχτύπησαν μ' ἀπότομα ραμφίσματα νά τούς ἀκολουθήσῃ, καί βάνοντάς την στήν μέση τῆς συνοδείας της, πῆγαν καί στάθηκαν σ' ἕνα χωράφι, κοντά στό [illegible], ὅπου σχημάτισαν ἕναν κύκλο καί τοποθέτησαν στήν μέση του τήν νομιζόμενη ἔνοχη συζυγικῆς ἀπιστίας ~~[illegible]~~ δίκη! Ἄρχισαν τότε νά τήν δικάζουν, κουνώντας ὅλοι τούς λαιμούς καί τά κεφάλια τους, σάν νά μιλοῦσαν καί νά συσκέπτονταν...